

POLIITTISEN KONSENSUKSEN TUHO

Helsingin Sanomien pääkirjoitusten perussuomalaisia käsittelevät diskurssit vuoden 2011 eduskuntavaalien aikaan ja niiden jälkeen

Johannes Palmgren

Journalistiikan pro gradu -tutkielma

Kevät 2014

Viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty HUMANISTINEN	Laitos – Department Viestintätieteiden
Tekijä – Author Johannes Palmgren	
Työn nimi – Title Poliittisen konsensuksen tuho. Helsingin Sanomien pääkirjoitusten perussuomalaisia käsittelevät diskurssit vuoden 2011 eduskuntavaalien aikaan ja niiden jälkeen	
Oppiaine – Subject Journalistiikka	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Huhtikuu 2014	Sivumäärä – Number of pages 90 + liitteet
Tiivistelmä – Abstract <p>Perussuomalaiset sai suuren voiton vuoden 2011 eduskuntavaaleissa ja puolueen suosio kasvoi gallupeissa jo pitkään ennen vaaleja. Edellisissä vaaleissa vuonna 2007 perussuomalaisten kannatus oli 4,1 prosenttia. Vuonna 2011 kannatus nousi 19,1 prosenttiin. Kasvua oli siis 15 prosenttiyksikköä. Vaalien jälkeen median oli pakko muuttaa suhtautumistaan puolueeseen, koska aikaisemmin marginaalinen ryhmä oli nyt muuttunut vakavasti otettavaksi poliittiseksi voimaksi, yhdeksi neljästä suuresta puolueesta.</p> <p>Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää diskurssianalyysin keinoin, millaisen kuvan Suomen suurin valtakunnallinen media Helsingin Sanomat antaa pääkirjoituksissaan perussuomalaisista suureen voittoon päättäneiden eduskuntavaalien aikaan ja niiden jälkeen. Pääkirjoitukset on analyysin helpottamiseksi eritelty erillisiin tekstikappaleisiin. Tutkielman tarkoituksena on selvittää, millaisissa representaatioissa perussuomalaiset esitetään Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa vaalien aikaan ja vuosi vaalien jälkeen. Keskenään samankaltaiset representaatiot olen yhdistänyt kattokäsitteen alle puhetyyliseksi, diskurssiksi. Metodi on sovellus Norman Faircloughin viestintätilanteiden kriittisestä diskurssianalyysistä. Tutkielman tarkoituksena ei ole luoda universaaleja faktoja tekemistäni tulkinnoista. Pysin esittelemään aineisto-otteeni ja menetelmäpolkuni niin huolellisesti, että lukijat voivat tehdä niistä omat tulkintansa.</p> <p>Aineistoni koostuu 111 pääkirjoituksesta jotka on julkaistu aikavälillä 17.3.2011–15.5.2012. Tutkimukseni aineisto on jaettu kahteen osaan: vaalien aikaiseen aineistoon, jonka aikajänne on noin kaksi kuukautta sekä vaalien jälkeiseen aineistoon, jonka aikajänne on vuoden mittainen.</p> <p>Pääkirjoitusten analysointi osoitti, että Helsingin Sanomat suhtautuu perussuomalaisiin kriittisesti mutta sangen oikeudenmukaisesti. Koko aineistosta nousi yhteensä 12 diskurssia. Vaalien jälkeisestä aineistosta nousi hegemoniseksi diskurssiksi <i>Konsensuksen tuhoajat</i> -diskurssi, joka esittää perussuomalaiset romuttamassa pitkäaikaista suomalaisen politiikan konsensusta, jossa hallituksen vaaleista toiseen muodostavat kaksi kolmesta suuresta puolueesta, keskustasta, kokoomuksesta ja Sdp:stä. Hallituksen muodostamisen apuna on osa pienistä puolueista, ja kolmesta suurimmasta puolueesta vähiten ääniä saanut jää oppositioon. Perussuomalaisten siirtyminen suurten sarjaan kuitenkin sotkee tätä konsensusta sekä hyvässä että pahassa: toisaalta uusi poliittinen voima tuulettaa ummehtunutta konsensuspolitiikkaa, toisaalta räkyttävät amatöörit häiritsevät vanhan konsensuksen työtä.</p>	
Asiasanat – Keywords pääkirjoitukset, politiikan journalismi, diskurssianalyysi, eduskuntavaalit	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 AINEISTOT.....	5
3 KÄSITTEET	10
3.1 Pääkirjoitus	10
3.2 Perussuomalaisia käsittelevä pääkirjoitus.....	11
3.3 Eurooppalainen äärioikeistopuolue.....	12
3.4 Populismi	14
4 METODI.....	15
4.2 Representaatio.....	18
4.1 Diskurssi	19
5 ANALYYSI.....	22
5.1 Vaalien aikaiset diskurssit.....	24
5.1.1 Uhka.....	24
5.1.2 Häirikkö	27
5.1.3 Tyhmät amatöörit.....	29
5.1.4 Vastakkainasettelu	32
5.1.5 Jarru.....	33
5.1.6 Jotain uutta.....	36
5.1.7 Menestyjä.....	37
5.2 Vaalien jälkeiset diskurssit	40
5.2.1 Konsensuksen tuhoajat.....	41
5.2.2 EU-vastainen voima.....	44
5.2.3 Suvaitsemattomuus- ja eurooppalainen äärioikeistopuolue.....	47
5.2.4 Populisti	53
5.2.5 Tähdenlento.....	56
5.3 Muut.....	58
5.4 Perussuomalaisten henkilöiden identifiointi.....	60
5.4.1 Timo Soini	61
5.4.2 Jussi Halla-aho.....	63
5.4.3 James Hirvisaari.....	65
6 POHDINTA	68
6.1 Käsittely vaalien aikaan	72
6.2 Käsittely vaalien jälkeen.....	75
6.3 Lopuksi	81
LÄHTEET.....	84

1 JOHDANTO

Markus Mattlarin (2009, 148) oikeistopopulismia ja perussuomalaisten Tony Halmeen vaalivoittoa käsittelevän liseniaatintyön viimeisillä sivuilla todetaan, että ”Mahdolliset jatkotutkimuksen aiheet radikaalin oikeistopopulismin ja politiikan journalismin suhteen tiimoilta lienevät melko vähäiset, koska radikaali oikeistopopulismi on Halmeen vaalivoiton jälkeen vajonnut jälleen marginaaliseksi liikkeeksi suomalaisessa politiikassa.” Pari vuotta Mattlarin linjauksen jälkeen oli Suomessa eduskuntavaalit, joissa perussuomalaiset sai historiallisen voiton. Vaikka Mattlar itsekin pohtii, voiko perussuomalaisia laskea puhtaasti radikaalin oikeistopopulismin edustajaksi (emt. 25), on poikkeuksellisen puolueen mediakäsittelyn tarkastelu kuitenkin perusteltua.

Perussuomalaiset sai suuren voiton vuoden 2011 eduskuntavaaleissa ja puolueen suosio kasvoi gallupeissa jo pitkään ennen vaaleja. Edellisissä vaaleissa 18.3.2007 perussuomalaisten kannatus oli 4,1 prosenttia. Vuonna 2011 kannatus nousi 19,1 prosenttiin. Kasvua oli siis 15 prosenttiyksikköä. (Oikeusministeriö) Vaalien jälkeen median oli pakko muuttaa suhtautumistaan puolueeseen, koska aikaisemmin marginaalinen ryhmä oli nyt muuttunut vakavasti otettavaksi poliittiseksi voimaksi, yhdeksi neljästä suuresta puolueesta.

Olosuhteet perussuomalaisten kaltaisen puolueen suosion kasvulle olivat vaalien alla suotuisat. Borg (2012, 194) kiinnittää huomionsa vuoteen 2010, jolloin perussuomalaisten gallupkannatus nousi noin kuudesta prosentista viiteentoista. Borg selittää kasvua muun muassa maahanmuuttokeskustelun lisääntymisellä ja keskustan kannattajien siirtymisellä perussuomalaisten leiriin vaalirahakohun ja jätevesiuudistuksen takia. Myös EU:n kriisimaiden ongelmat alkoivat nostaa päätään vuonna 2010, joka antoi EU-vastaiselle puolueelle mahdollisuuden kosiskella sekä keskustan että vasemmistopuolu-

eiden kannattajia. (emt.) Muutamaa sivua myöhemmin Borg kiteyttää perussuomalaisten kannatukseen johtaneet seikat:

On vaikea kuvitella, että PS:n historiallisen suuri kannatuslisäys olisi ollut mahdollista ilman vuonna 2008 alkanutta taloustaantumaa, läpi vaalikauden vellonutta vaalirahakohua, vuonna 2010 puhjennutta maahanmuuttokeskustelua ja samalle vuodelle voimakkaimmin ajoittunutta gallupkannatuksen nousua. Ne kaikki tasoittivat tietä Perussuomalaisten nousulle mutta eivät osoittautuneet merkittävimiksi tekijöiksi perussuomalaisten perustellessa äänestysvalintojaan. (Borg 2012, 207)

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, millaisen kuvan Suomen suurin valtakunnallinen media Helsingin Sanomat antaa pääkirjoituksissaan perussuomalaisista suureen voittoon päätyneiden eduskuntavaalien aikaan ja niiden jälkeen. Tutkielma koostuu kahdesta osasta. Ensimmäisessä osassa tarkastelen, miten perussuomalaisia käsiteltiin Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa vuoden 2011 eduskuntavaalien aikaan. Tarkastelujakso on noin kuukausi ennen ja jälkeen vaalien. Tutkimuksen toisessa osassa analysoin samoilla työkaluilla ajanjaksoa noin vuosi eduskuntavaalien jälkeen.

Erkka Railo ja Matti Välimäki (2012, 33) muistuttavat, että ”sitoutumattomien tiedotusvälineiden tuottamalla politiikan julkisuudella on nykyään ratkaiseva merkitys sille, mikä puolue menestyy ja mikä ei.” Koska kansalaisten enemmistö saa suurimman osan politiikan tiedoistaan tiedotusvälineistä, ei niiden merkitystä voi vähätellä. Tästä syystä on tärkeää tutkia, miten Suomen suurin sanomalehti suhtautuu lähivuosien merkittävimpiin mullistukseen politiikan kentällä.

Puolueen muuttumisen pienestä oppositioryhmästä vakavasti otettavaksi puolueeksi voi katsoa ajoittuvan hetkeen, kun Yleisradio ilmoitti päätöksestään kutsua puheenjohtaja Timo Soini kokoomuksen Jyrki Kataisen, Sdp:n Jutta Urpilaisen ja keskustan Mari Kiviniemen ohella suurten puolueiden vaalitenttiin 17.3.2011. Kun päätös julkistettiin 14.2., Helsingin Sanomat kirjoitti pääkirjoituksessaan seuraavasti:

Tiedotusvälineille perussuomalaisten nousu merkitsee sitä, että puoluetta on ryhdyttävä kohtelemaan todennäköisenä hallituspuolueena. Samalla Soinia on ryhdyttävä kohtelemaan yhtä tiukasti kuin Kiviniemeä, Kataista ja Urpilaista.

Perussuomalaisten ohjelmat ja kannanotot on otettava suurennuslasin alle ja tutkittava, ovatko ne toteuttamiskelpoisia ja voiko niistä lähtökohdista syntyä yhteistyökykyinen hallituspuolue. Ilmastopoliittinen ohjelma ja maaseutuohjelma eivät vielä vakuuta.

Perussuomalaisilta on lisäksi lupa odottaa vakavaa ja asiallista argumentointia, ei pelkkiä sutkauksia. (HS 14.2.2011)

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

- Millaisissa diskursseissa perussuomalaisia käsiteltiin vuoden 2011 eduskuntavaalien aikaan?
- Millaisissa diskursseissa perussuomalaisia ja sen eduskuntataivalta käsiteltiin eduskuntavaalien jälkeen?
- Miten käsittelytavat suhtautuvat toisiinsa?

Tutkimuskirjallisuudesta poimitut suorat sitaatit on eroteltu muusta tekstistä lainausmerkeillä. Jos sitaatti on pitkä, se on erotettu omaksi kappaleekseen, sisennetty ja kursivoitu. Sitaatin jälkeen on suluissa kerrottu lähde, vuosiluku ja sivunumero. Täydellinen lähdeluettelo on tutkimuksen lopussa. Englanninkieliset lainaukset olen suomentanut itse. Diskurssien nimet on tekstissä kursivoitu jotta ne erottuvat eivätkä tee tekstistä vaikealukuista.

Siteeratessani lähdeaineistoani Helsingin Sanomien pääkirjoituksia on sitaatit erotettu omaksi kappaleekseen, sisennetty ja kursivoitu. Aineistokatkelman päivämäärä on sulkeissa katkelman perässä. Jos aineistokatkelmasta on lyhyempi pätkä tekstin sisällä, on pätkä myös kursivoitu erotuksena kirjallisuussiteerauksiin. Toisinaan jos haluan painottaa jotakin kohtaa esimerkkinä olevasta aineistokatkelmasta, olen lihavoanut siitä osan. Tämä auttaa lukijaa kohdistamaan huomionsa olennaiseen. Jos katkelman sisällä tarvitaan tarkennusta mistä on kyse, on lisäämäni selvennys lisätty tekstin sekaan hakasulkeissa.

Tartuin ensimmäistä kertaa tutkimusaiheeseeni kandidaatintutkielmassani vuonna 2012, jossa tarkastelin perussuomalaisten käsittelyä vuoden 2011 eduskuntavaalien

aikaan. Pro gradu -tutkielmaa varten laajensin aikajännettä yhteen vuoteen eduskuntavaalien jälkeen. Koska diskurssianalyysi on luonteeltaan hyvin tutkijasidonnainen menetelmä, on oman positioni avaaminen tärkeää. Olen kotoisin kaupungista, arvoiltani lähinnä punavihreä ja ainakin omasta mielestäni sangen liberaali, joten en koe kuuluvani perussuomalaisten ainakaan tyypillisimpään kannattajakuntaan. Koen olevani poliittisesti sitoutumaton, sillä äänestämäni puolue on vaihdellut. Vaikka en kannatakaan suurta osaa perussuomalaisten ajamasta politiikasta, pidän perussuomalaisten kaltaisen puolueen olemassaoloa tervetulleena. Kuten tutkielmassani myöhemmin käy ilmi, ai-neistoni korostaa perussuomalaisten roolia ummehtuneen poliittisen konsensuksen uudistajana ja samaan aikaan vanhan jämähtäneen puoluejärjestelmän häiritsijänä ja uudistajana. Erilaisten vakiintuneiden rakenteiden tuulettaminen on mielestäni aina tervetullutta. Palaan metodini tutkijasidonnaisuuteen vielä lyhyesti [luvussa 4](#).

2 AINEISTOT

Tutkimukseni aineisto on jaettu kahteen osaan: vaalien aikaiseen aineistoon, jonka aikajänne on noin kaksi kuukautta sekä vaalien jälkeiseen aineistoon, jonka aikajänne on vuoden mittainen. Vaalien aikainen aineisto jakautuu edelleen luontaisesti kahteen osaan: kuukauteen ennen eduskuntavaaleja ja kuukausi eduskuntavaalien jälkeen. Suhtaudun useimmiten kuitenkin vaalien aikaiseen aineistoon yhtenä pakettina. Kun puhun vaalien jälkeisestä aineistosta, tarkoitan vuosi vaalien jälkeen kerättyä aineistoa. Tarkennan erikseen, jos kyse on vaalien aikaisen aineiston vaalienjälkeisestä osasta.

Yleisradion suurten puolueiden vaalitentti järjestettiin 17.3.2011. Aloitan vaalien aikaisten pääkirjoitusten tarkastelun tuosta päivästä. Eduskuntavaalit järjestettiin 17.4.2011. Luontevinta on, että otan vaalien aikaisen tarkastelujakson toiseksi puoliskoksi niin ikään kuukauden eduskuntavaalien jälkeen. Puheenjohtaja Timo Soini ilmoitti 12. toukokuuta, ettei hänen puolueensa lähde hallitukseen. Täten luonteva tarkastelun lopettamispäivämäärä on 14. toukokuuta, jolloin saan mukaan myös päätöstä seuraavien päivien kirjoitukset. Kaikkiaan artikkeleita, joissa perussuomalaiset mainitaan joko suoraan tai piilotetusti on 41 kappaletta: 21 artikkelia ajalta ennen eduskuntavaaleja ja 20 kuukausi vaalien jälkeen.

Vaalien jälkeisten pääkirjoitusten tarkastelujakso alkaa heti seuraavasta päivästä. Ensimmäinen artikkeli on siis julkaistu 15.5.2011 ja viimeinen 15.5.2012. Täydellinen listaus aineiston otsikoista julkaisupäivämäärineen on [liitteessä 1](#). Kaikkia tarkastelemiäni artikkeleita pääsee katsomaan Helsingin Sanomien elektronisessa arkistossa.

Valitsin tarkastelun kohteeksi juuri Helsingin Sanomat, sillä se on Suomen suurin päivälehti, ja sen rooli mielipidevaikuttajana on merkittävä. Helsingin Sanomien levikki aineistonkeruuvuonna 2011 oli Levikintarkastus Oy:n levikitietokannan mukaan noin 366 000 kappaletta. Tuoreimman levikimittauksen mukaan vuonna 2013 Helsingin

Sanomien levikki on laskenut 313 000:een. Helsingin Sanomat kuuluu Sanoma-konserniin ja se on ollut vuosikymmeniä puoluepoliittisesti sitoutumaton. Lehden päätoimittajana toimi aineistojen keräämisen aikaan Mikael Pentikäinen. Nykyinen päätoimittaja on Kaius Niemi, joka on toiminut tehtävässään vuodesta 2013.

Holmbergin (2004, 243) mukaan Helsingin Sanomien poliittisen päätöksenteon raportointi, johon lasken myös politiikkaa käsittelevät pääkirjoitukset, arvostaa poliittisen päätöksenteon korkealle ja kuvaa poliittista prosessia yksityiskohtaisesti, konsensushenkisesti ja maltillisesti ja edustaa raportoinnissa perinteistä linjaa. Holmbergin mukaan pääkirjoitukset ovat paras aineisto tutkia sanomalehden kantaa tai mielipidettä johonkin asiaan. Niissä kannanotot on helppo havaita, ja niissä niiden tulee ollakin. (emt. 21) Sitoutumattoman lehden tulee tehdä uutisensa mahdollisimman objektiivisesti ja puolueettomasti, mutta lehti voi ja sen pitääkin esittää pääkirjoituksissa nimenomaan oman linjansa mukaisia mielipiteitä (emt. 240). Joonas Laitinen vertailee pro gradu -työssään (2011, 107–108) vaalirahakohun käsittelyä Helsingin Sanomien, Aamulehden ja Keski-suomalaisen pääkirjoituksissa. Laitisen mukaan Helsingin Sanomien pääkirjoituksille on ominaista kriittisyys ja vallanpitäjien haastaminen sekä puolueiden tasapuolinen ja neutraali käsittely. Oman aineistoni suhtautuminen Laitisen toteamukseen selviää analyysiosiossa.

Kaikki kursivoidut, sisennetyt lainaukset ovat tarkastelujaksojeni Helsingin Sanomien pääkirjoituksista. Jatkossa viitataan katkelmiin pelkällä päivämäärällä. Vaalien aikaisessa materiaalissa ei tapahtunut skandaaleja tai muita suuria poliittisia mediatapahtumia, jotka olisivat epätasapainottaneet kirjoittelua¹, (Skandaaleista ks. esim. Thompson 2000, Nykänen 2011) vaan pääkirjoitusten fokus pysyi päivänpolitiikassa. Vaalien jälkeisessä aineistossa sen sijaan ruoditaan useampaakin varomatonta mölätystä, esimer-

¹ Viitataan epätasapainotuksella tilanteeseen, jossa vaikka perussuomalaisten kansanedustaja olisi jäänyt kiinni varomattomasta mölätystä. Tapaus olisi saattanut lisätä puolueen käsittelyä pääkirjoituksissa muista kuin vaaleihin liittyvistä syistä.

kiksi kansanedustaja James Hirvisaaren blogikirjoitusta, jossa sympatisoidaan Norjan joukkosurmaaja Anders Behring Breivikiä. Vaalien jälkeisessä kirjoittelussa erilaiset skandaalit eivät kuitenkaan häiritse, vaan ne pikemminkin tuovat hedelmällistä materiaalia analyysiin. Näistä lisää analyysiosiossa.

Vaikka Veikko Pietilän (1976, 102–103) oppikirja koskee määrällistä sisällönanalyysia, pidän hänen aineiston rajaamisen perustelujaan sopivina omaankin tutkimukseeni. Pietilän mukaan perusjoukko tai -aineisto jakautuu usein luonnollisesti sopiviksi havaintoyksiköiksi. Hän mainitsee esimerkkeinä havaintoyksiköistä muun muassa uutiset ja pääkirjoitukset. Vaikka aineistoni koostuu pääkirjoituksista, jaan ne kuitenkin edelleen pienemmiksi yksiköiksi, yksittäisiksi tekstikappaleiksi. Pienemmät havaintoyksiköt tekevät analyysistä terävämpää. Aineistoni pääkirjoitukset ovat myös toimijoiltaan ja toiminnan kohteiltaan yleensä niin monipuolisia, että kokonaisen pääkirjoituksen analysointi olisi hankalaa. Aineistonani olevien pääkirjoitusten otsikot ja julkaisupäivämäärät on listattu [liitteeseen 1](#).

Pääkirjoitukset on haettu Helsingin Sanomien sähköisestä arkistosta. Vaalien aikaisessa kirjoittelussa hakusanalla ”perussuom* OR (ps) OR jytky*” löytyy 17.3.2011–14.5.2011 välisellä ajalla kaikkiaan 93 osumaa. Näistä olen karsinut Vieraskynä-, Muut Lehdet ja Kolumni-juttupaikoilla olevat kirjoitukset, koska ne eivät ole nimettömiä pääkirjoituksia. Aikavälillä 15.5.2011–15.5.2012 ”perussuom* OR (ps) OR jytky*” -hakusanalla löytyy 237 osumaa. Kun pääkirjoituksiin kuulumattomat kirjoitukset karsitaan, jää jäljelle 99 pääkirjoitusta. Asteriski hakusanojen lopussa merkkää sanan vartaloa, jotta sanan kaikki taivutusmuodot tulevat mukaan. Kotimaisten kielten keskuksen mukaan lehtitekstissä ”[e]hdokkaan tai valituksi tulleen nimen perässä käytetään tavallisesti puolueen jäsenyyttä tarkoittavaa lyhennettä (*kok., sd.*)” Perussuomalaisten lyhenne on ps. (Suomen kielen lautakunta 2013.) Poimin hakusanojen joukkoon myös sanan ”jytky”, koska toisinaan sitä käytetään kuvaamaan perussuomalaisten vaalivoittoa.

Olen eritellyt aineistoni kappaleisiin ja karsinut niistä sellaiset joissa kohteeseeni ei viitata lainkaan. Jokaisesta kappaleesta, jossa perussuomalaisiin viitataan joko suoraan tai epäsuorasti, olen etsinyt missä merkityksessä kohdetta representoidaan. Kappaleita,

joissa perussuomalaiset ovat joko ensisijaisia tai toissijaisia toimijoita tai toiminnan kohteita on vaalien aikaisessa aineistossani kaikkiaan 145: 69 ennen vaaleja ja 76 kuukausi vaalien jälkeen. Luonnollisesti samat representaatiot esiintyvät useissa kappaleissa ja samassa kappaleessa saatetaan käyttää useampaa representaatiota. Lukumäärästä on poistettu aiemmin mainitsemani nolladiskurssin kappaleet. Vaalien jälkeisessä aineistossa perussuomalaisia käsitteleviä kappaleita on 382. Seuraavassa vielä selkeyden vuoksi taulukko eri aineistotyypeistä:

Taulukko 1: Eroteltu aineisto

Vaalien aikainen aineisto

Vaalien jälkeinen aineisto

Pääkirjoituksia	38	Pääkirjoituksia	73
Kappaleita	145	Kappaleita	382
Eri representaatioita	32	Eri representaatioita	47
Representaatioita yhteensä	191	Representaatioita yhteensä	468
Diskurssit	7	Diskurssit	12

Karsin aineistosta sellaiset tekstit, joissa perussuomalaiset mainitaan ainoastaan ohimennen neutraalissa diskurssissa; kokonaisia tällaisia artikkeleita oli koko aineistossa 27: vaalien aikaisessa kirjoittelussa kolme ja vaalien jälkeisessä 24 kappaletta. Tällöin lopullinen aineistoni on 38 artikkelia vaalien ajalta ja 73 artikkelia vaalien jälkeen.

Vaalien aikaisessa kirjoittelussa 19 artikkelia sijoittuu vaaleja edeltävään aikaan ja 19 vaalien jälkeiseen. Olen jättänyt myös yksittäisistä kappaleista pois sellaiset, joissa perussuomalaisia representoidaan neutraalisti, jolloin diskurssia ei ole, vaan perussuomalaiset on puolue muiden joukossa ja osallistuu vaaleihin. Kutsun tällaisia kappaleita jatkossa nolladiskursseiksi, etteivät ne sekoitu kappaleisiin, joiden diskurssi on sävyllään neutraali. Koska olen eritellyt aineistoni kappaleisiin, on samassa pääkirjoituksessa saattanut olla sekä merkityksellisiä että nolladiskurssin kappaleita. Tällöin olen hylännyt turhat kappaleet ja lisännyt merkitykselliset aineistooni. Muun muassa gallup-tuloksia erittelevissä pääkirjoituksissa perussuomalaisia representoidaan usein neutraalisti, ottamatta kantaa:

Lauantaina julkaistu pääministerigallup vahvistaa puolestaan joidenkin aiempien kyselyiden tuloksia: pääministeripuolueet ovat kansalaisten mielestä paremmuusjärjestyksessä kokoomus, keskusta, Sdp ja perussuomalaiset. (22.3.2011)

Pidän nolladiskurssin kappaleita analyysin kannalta turhina, koska niissä ainoastaan kerrataan objektiivisesti faktoja, eikä oteta kantaa tapahtuneeseen, vaikka hakulausekkeen sana mainitaankin. Jatkossa jätän nolladiskurssin virkkeet tai kappaleet huomiotta.

Eduskuntavaalien jälkeiseltä päivältä 18.4. Helsingin Sanomien arkistossa on kaksi painosta pääkirjoituksesta. Ensimmäinen painos on julkaistu ääntenlaskun ollessa vielä kesken ja on sisällöltään ja diskursseiltaan samankaltainen kuin myöhempi, kolmas painos. Jätän vanhemman painoksen pois aineistostani. Helsingin Sanomien arkistossa on päivämäärältä 23.1.2012 kaksi sisällöltään hyvin samankaltaista pääkirjoitusta: *Haavisto sai aikaan vaalien vastajtykyn ja Pekka Haavisto päihitti lopulta Paavo Väyrysen*. Pääkirjoitusten perussuomalaisia käsittelevät kohdat ovat identtiset, joten poistan jälkimmäisen aineistostani.

3 KÄSITTEET

3.1 Pääkirjoitus

Käytän pääkirjoituksesta toiston välttämiseksi myös synonyymia artikkeli. Sanomalehden nimettömän pääkirjoituksen voi ajatella edustavan lehden omaa linjaa puhtaimmillaan. Ilman allekirjoitusta julkaistu pääkirjoitus painottaa, että kyseessä on lehden mielipide instituutiona, ei niinkään yksittäisen kirjoittajan, kuten pää- tai artikkelitoimittajan (Huovila, 2001, 6). Heikkisen (1999, 178) mukaan se että kirjoittaja ei allekirjoita juttua, korostaa pääkirjoituksen roolia lehden institutionaalisenä mielipiteenä.

Pertti Hemánuksen (1972, 6) mukaan sanomalehden pääkirjoitus kuuluu juttutyypinä indoktrinaatioon eli piilovaikuttamiseen. Pääkirjoituksen tarkoitus on siis vaikuttaa lukijoihin ja heidän ajatusmaailmaansa. Helsingin Sanomat julkaisee päivittäin kahdesta kolmeen nimetöntä pääkirjoitusta, joista yksi on pisin, niin sanottu ykköspääkirjoitus ja muut lyhyempiä. Eri lehtien pääkirjoitusten ideologisia merkityksiä tutkineen Heikkisen (1999, 179) mukaan kakkos- ja kolmospääkirjoitukset käsittelevät ² usein kärkevästi yksittäistä puoluetta tai sen osaa, ja niissä otetaan usein avoimemmin kantaa kuin ykköspääkirjoituksissa. Suhtaudun kuitenkin kaikkiin aineistoni artikkeleihin samalla painoarvolla, koska ajattelen pääkirjoituksia kokonaisuuksina, jotka yhdessä määrittävät lehden linjan – lukija muodostaa käsityksensä lukemalla pääkirjoituksia eikä pohdimalla niiden taitollisia voimasuhteita. Haluan tutkimuksessa nimenomaan selvittää, millaisia tulkintoja Helsingin Sanomat tarjoaa lukijoille, ja siten asettua lukijan asemaan. Vaikka lehdessä pääkirjoitukset julkaistaan nimettöminä, Helsingin Sanomien

² Tai käsittelevät ennen vuotta 1996, jota uudempaa aineistoa ei tutkimuksessa ole käytetty.

sähköisessä arkistossa kirjoittajat on kerrottu. Pidän pääkirjoitukset kuitenkin anonyymeina tässä tutkimuksessa. Aineiston artikkeleilla on yhteensä kymmenen kirjoittajaa.

Hemánus jakaa pääkirjoitukset neljään päätyyppiin: Pohdiskelevä kirjoitus ei ota kantaa vaan esittelee jonkin asian toisaalta-toisaalta -tyyppisenä pohdintana. Erotteleva pääkirjoitus pyrkii esittelemään asian eri kantoja ja perustelemalla houkuttelee lukijan valitsemaan niistä tietyn; sen mitä lehti itse kannattaa. Taustaa valottava pääkirjoitus ei esitä kannanottoja aiheeseen, vaan on pikemminkin pääkirjoituksen muotoon puettu uutisen taustaselvitys. Linjaa viitoittava pääkirjoitus on esitellyistä ehdottomin. Se ei edes tarjoa muita mahdollisia kannanottoja aiheeseen, vaan esittelee ainoastaan lehden linjan mukaisen tulkinnan. Linjaa viitoittavien pääkirjoitusten tehtävä on vaikuttaa suoraan lukijaan. (Hemánus 1972, 19–24.) Sivuan Hemánuksen erottelua myöhemmin analyysivaiheessa.

3.2 Perussuomalaisia käsittelevä pääkirjoitus

Aineistoa rajatessani ajoin Helsingin Sanomien sähköiseen arkistoon haun hakulausekkeella ”perussuom* OR (ps) OR jytky*”. Luin läpi jokaisen tarkasteluajanjaksona Helsingin Sanomissa julkaistun pääkirjoituksen, jossa jokin hakusanoistani esiintyy. Valitsin aineistoon kaikki, joissa perussuomalaisiin tai puolueen jäseniin otettiin jollakin tavoin kantaa (ks. alaluku [2.1](#)). Mukana on myös muutama artikkeli, jossa itse puolueen nimeä ei ole sellaisenaan mainittu, mutta kirjoituksen voi havaita käsittelevän puoluetta. Nämä kappaleet ovat mukana aineistossa, koska niissä otetaan kuitenkin kantaa perussuomalaisiin jossakin diskurssissa. Esimerkiksi 10.3.2012 julkaistussa pääkirjoituksessa on seuraava kappale:

Jos ihmisten turvallisuudentunne päästetään horjumaan, siitä kasvaa poliittinen voima, jonka vahvuus mitataan jytkyissä. (10.3.2012)

Koska perussuomalaisten vaalivoitto nimettiin Soinin huudahduksen mukaisesti jyt-kyksi, voi yllä olevan kappaleen tulkita selvästi viittaavan perussuomalaisiin – eikä kovin positiivisessa valossa. Yllä oleva esimerkkikappale myös osoittaa, miksi lisäsin ”jyt kyn” hakusanalausekkeeseeni.

Puolueen nimi perussuomalaiset on kieliopillisesti hankala. Kotimaisten kielten keskuksen mukaan puolueiden nimet tulisi kirjoittaa isolla alkukirjaimella silloin kun käytetään virallista nimeä, esimerkiksi Kansallinen kokoomus. Kuitenkin puolueen kutsumanimeä käytettäessä ja puolueen jäsenistä puhuttaessa alkukirjain on pieni: kokoomus, kokoomuslainen. (Suomen kielen lautakunta 2013) Perussuomalaiset on kuitenkin sekä virallinen nimi että kutsumanimi ja puolueeseen kuuluvia henkilöitäkin kutsutaan nimityksellä perussuomalaiset. Käytän jatkossa pientä alkukirjainta puhuessani sekä puolueesta itsestään että sen jäsenistä, sillä se selkeyttää tekstiä. Puhuessani perussuomalaisia käsittelevistä pääkirjoituksista, viittaan sekä koko puoluetta että sen yksittäisiä jäseniä käsitteleviin pääkirjoituksiin. Jos on syytä tarkentaa, puhutaanko tietyssä tekstissä itse puolueesta vai sen jäsenistä, teen sen erikseen.

3.3 Eurooppalainen äärioikeistopuolue

Mattlar (2009, 26) luettelee eurooppalaisia puolueita, jotka yleisesti määritellään radiikaaleiksi oikeistopopulistipuolueiksi tai äärioikeistopuolueiksi. Mattlarin mukaan perussuomalaisten (ja etenkin Tony Halmeen) poliittista profiilia luonnehditaan usein samoilla määreillä, joita on liitetty joukkoon läntisissä demokratioissa 1970-luvulta alkaen perustettuja uusia puolueita, kuten ranskalaiseen kansalliseen rintamaan (Front National), itävaltalaiseen vapauspuolueeseen (Freiheitliche Partei Österreichs), sveitsiläiseen kansanpuolueeseen (Schweizerische Volkspartei), belgialaiseen Vlaams Blo-

kiin, saksalaiseen republikaaneihin (Die Republikaner) sekä Norjan ja Tanskan edistyspuolueisiin (Fremskrittspartiet ja Fremskridtspartiet).

Mattlar (emt. 29) siteeraa Piero Ignazia, joka luonnehtii oikeistopopulistipuolueita uus-äärioikeistoksi. Uusäärioikeiston luonnehdinta kuuluu:

[puolue] ei ole väleissä perinteisten puoluejärjestelmän konservatiivipuolueiden kanssa, määrittelee itsensä ulkopuolelle, on pysyvästi riidoissa kaikkien muiden puolueiden kanssa, syyttää valtapuolueita ihmisten todellisten ongelmien ymmärtämättömyydestä, syyttää järjestelmää kyvyttömyydestä hoitaa tärkeimpiä yhteiskunnallisia kysymyksiä, eli lain ja järjestyksen ylläpitoa ja siirtolaisuutta, sekä lopuksi kiistää kaikki yhteydet fasismiin.

Perussuomalaisen voi havaita täyttävän ainakin osittain Ignazin määritelmän, joka on tosin melko kantaottava. Aineistossakin perussuomalaisia verrataan mainittuihin eurooppalaisiin äärioikeistopuolueisiin kuitenkin muistuttaen että niissä on myös eroavaisuuksia:

Vaikka eurooppalaisen populismin ilmentymiä onkin mahdotonta panna samaan pakettiin - esimerkiksi Front National ja perussuomalaiset ovat erilaisia liikkeitä - tai johonkin tiettyyn kohtaan oikeisto-vasemmisto-akselilla, niissä on muutamia yhtenevyyksiä, joilla voi olla merkittäviä seurauksia.

Yksi olennainen yhdistävä tekijä on EU-kriittisyys, vaikkakin kriittisyyden aste vaihtelee. Näiden liikkeiden ja puolueiden kannattajien näkemyksissä EU on eliitin projekti eliittiä varten. Kansa on vain kohde ja maksaja. (20.4.2011)

Perussuomalaisia ei siis suoraan voi leimata eurooppalaiseksi äärioikeistopuolueeksi. Kuitenkin yhteensä kahdessa aineiston pääkirjoituksessa perussuomalaisista käytetään Eurooppalainen äärioikeistopuolue -representaatiota. Aiheesta lisää alaluvussa [5.2.3](#).

3.4 Populismi

Perussuomalaisia tituleerataan usein populistiseksi, populistipuolueeksi tai oikeistopopulistiseksi. Paloheimon (2012, 324) mukaan populistisiksi kuvattujen puolueiden arvot ja ohjelmalliset tavoitteet vaihtelevat runsaasti, joten populismia tulisi tarkastella mieluummin poliittisena ajattelutapana ja toimintatyylinä kuin varsinaisena ideologiana. Nurmi, Rekiaro & Rekiaro (1996, 327) määrittävät populismin liikkeeksi, jota leimaa laajan kansansuosion tavoittelu poliittista todellisuutta yksinkertaistaen ja kärjistäen ja siihen liittyvä kansankiihotus. Kielitoimiston sanakirjan mukaan populismi tarkoittaa kansansuosiota varsinkin kansankiihottuksellisin keinoin tähtäävää poliittista toimintaa. Populismin ytimessä on jako eliittiin ja kansaan, jota populistipoliitikot korostavat edustavansa. Usein populistipuolueet kritisoivat raskaasti hallituslaitosten toimintaa ja kaipaavat vahvaa poliittista johtajuutta. Toisaalta populismiin kuuluu korostaa, että politiikan tulee perustua kansan tahtoon ja toteuttaa kansan aitoja tunteuksia. (Paloheimo 2012, 324)

Populismi pyrkii suosion tavoitteluun asioita yksinkertaistavien ja tunneperäisten asioiden ajamisella. Hatakka (2012, 302) toteaa, että perussuomalaisen politiikan käyttövoimaksi esitettiin vaalien aikaisessa uutisoinnissa järjen sijaan tunne. Hatakka siteeraa Iltalehden 15.4.2011 pääkirjoitusta: ”Perussuomalaiset ovat tuoneet vahvasti tunteet mukaan vaalikamppailuun. Rautanaulaa lyödään sydämeen ja elämä on aina pyhää. Asioista ei puhuta konkreettisesti ja analyttisesti”. (Perussuomalaisten populistisuudesta ks. myös Grönlund & Westinen 2012, 169, 175).

Perussuomalaiset voi siis ainakin joissakin tapauksissa määritellä populistipuolueeksi edeltäjänsä SMP:n jalanjäljissä. Aineistossa perussuomalaisia leimataan useasti populistieiksi. *Populisti*-diskurssi esitellään alaluvussa [5.2.4](#).

4 METODI

Mikä tahansa osa mistä tahansa tekstistä representoi maailmaa. Tarkastelen tutkimuksessa, kuinka Suomen suurin sanomalehti käsittelee uutta poliittista tekijää, perussuomalaisia, joka nousi vaalivoitollaan yhdeksi neljästä maan suurimmasta puolueesta. Käytännössä kyse on siis perussuomalaisten (sekä henkilöiden että puolueen) representaatioista Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa; toisin sanoen aion selvittää miten perussuomalaiset esitetään artikkeleissa. Keskenään samankaltaiset representaatiot olen yhdistänyt kattokäsitteen alle puhetyyliksi, diskurssiksi.

Diskurssianalyysi erittelee kielellisiä tekoja, joilla tuotetaan sosiaalista todellisuutta, ja siten uutta tietoa. Tutkielmani tarkoituksena ei ole luoda universaaleja faktoja tekemistäni tulkinnoista. Pyrin Juhilaa ja Suonista (1999, 235) mukailleen esittelemään aineistotteeni ja menetelmäpolkuni niin huolellisesti, että lukijat voivat tehdä niistä omat tulkintansa. Erilaisten tulkintojen tekeminen aineistostani ei ole riski tutkimukseni vakuuttavuudelle, sillä en pyri tulkinnoissani muut tulkinnanmahdollisuudet syrjäyttäviin faktoihin. Diskurssianalyysin tarkoituksena on pohtia kielenkäytön ideologisia seurauksia. Kielenkäytöllä voidaan tuottaa esimerkiksi toiseutta ja alistettuja positioita. Analyysin keinoin prosessit tuodaan näkyviksi, ja alistetaan kommentoinnille ja kritisoinnille. (Juhila & Suoninen 1999, 234–246) Kuten johdantoluvussa totesin, diskurssianalyysillä saadut tulkinnat ovat hyvin tutkijasidonnaisia. Olen yrittänyt avata omaa positiotani, ja kuvannut analyysiprosessin huolellisesti, jotta tutkimuksen objektiivisuus ei vaarantuisi.

Suhtaudun diskurssiin ja representaatioon hieman samalla tavalla kuin Mäkilä (2007, 139–140) lyhyessä esimerkissään representationaalisista valinnoista. Mäkilä esittelee pikku-uutisen, joka on otsikoitu ”Hirvi hyökkäsi auton eteen 13-tiellä” (Keskisuomalainen 11.10.2005). Otsikossa sanapari ”hirvi hyökkäsi” määrittelee yksiselitteisesti, että kolarin aiheutti nimenomaan hirvi, luultavasti jopa tahallaan, vaikka tuskin siitä on

todellisuudessa ollut kyse. Esimerkissä siis pienillä sanavalinnoilla rakennetaan todellisuutta, ja luodaan toimijoille rooleja ja identiteettejä (hirvi – aggressiivinen hyökkääjä, kuski – viaton uhri). Tarkastellaan seuraavaksi tutkimusaineistoa:

Vaikka akuutista Kreikan kriisistä selvittäisiin, horisontti on täynnä taloudellisia uhkia. Niiden toteutuessa hallituksen on aloitettava lisäsäästöjä koskevat neuvottelut, joiden ulkopuolelle on suljettu vain työn verotuksen kiristäminen. Uudet leikkauslistat ja välillisten verojen korotukset vaatisivat niin vaikeita päätöksiä, että kuuden puolueen pakka olisi vaarassa hajota sekä sisäisiin paineisiin että opposition räksytykseen. (30.6.2011)

Edelliseen viitaten esimerkkikappaleessa opposition toimintaa kuvataan *räksytykseksi*, mikä on hyvin arvolutautunut puhetapa. Samaan tapaan kuin aiemman esimerkin hirvi representoidaan aggressiiviseksi hyökkääjäksi, oppositio (perussuomalaiset ja keskusta) representoidaan räksyttäviksi rakeiksi, jotka häiritsevät eduskunnan pyyteetöntä työtä. Yksinkertaisilla sanavalinnoilla pääkirjoituksen toimijoille luodaan identiteetti ja rooli, joilla voidaan vaikuttaa viestin vastaanottajan eli lukijan näkemyksiin. ”Kärjistäen voidaan sanoa, että kuvailemalla maailmaa ihmiset tekevät maailmasta kuvaustensa kaltaista” (Valtonen 1998). Mäkilä (2007, 140) muistuttaa Stuart Halliin (1992) tukeutuen, että lukija ei tietenkään ole täydellisesti tekstin armoilla, vaan suhtautuu siihen eri tavoin: hyväksyy tekstin tarjoaman tulkinnan, muodostaa omista käsityksistään ja tekstin tarjoamasta tulkinnasta jonkinlaisen keskitien tulkinnan tai sitten torjuu tekstin tarjoaman tulkinnan kokonaan. Jätän tässä tutkimuksessa kuitenkin huomioimatta lukijan tekemät mahdolliset tulkinnat, koska metodini ei sellaiseen sovellu, vaan pureudun nimenomaan tekstin (oman tulkintani mukaan) tarjoamaan tulkintaan.

Pääkirjoituksissa on lähes aina muitakin toimijoita ja toiminnan kohteita kuin vain perussuomalaiset. Suuri osa aineiston artikkeleista spekuloi tulevia tai erittelee menneitä poliittisia tapahtumia, jolloin ääneen yleensä pääsevät muutkin puolueet, ja perussuomalaisia käsittelevät virkkeet ja kappaleet saavat uudenlaisen sävyn. Olen kaivanut jokaisesta yksittäisestäkin kohdetta käsittelevästä kappaleesta vähintään yhden representaation. Analyysivaiheessa nimesin kaikki havaitsemani representaatiot perussuomalaisista. Vaalien aikaisesta aineistosta eri representaatioita löytyi kaikkiaan 32 kappaletta; yhteensä perussuomalaisia representoitiin 191 kertaa. Vaalien jälkeisestä

aineistosta eri representaatioita löytyi 47 kappaletta ja kaikkiaan perussuomalaisia representoitiin 468 kertaa. Summista on poistettu luvun [2 alussa](#) mainitut nolladiskurssin kappaleet. Aineiston ja representaatioiden määrät on esitetty selkeämmin [taulukossa 1](#).

Nimeämäni representaatiot ja niiden esiintymistiheys on listattu [liitteessä 2](#). Yhdistin hyvin samankaltaiset representaatiot kattokäsitteen alle (esimerkiksi *uhka*). Saatuani kaikki representaatiot kerättyä ryhmään tai ryhmiin, pureuduin vielä kattokäsitteisiini ja tarpeen mukaan erottelin ja yhdistelin niitä. Näin sain rajattua vaalien aikaisen kirjoittelun representaatioista seitsemän diskurssia. Vaalien jälkeisestä kirjoittelusta löysin viisi aineistolle tyypillistä diskurssia. Vaalien aikaiset diskurssit esiintyivät kuitenkin myös vaalien jälkeen, joten todellisuudessa vaalien jälkeisten diskurssien lukumäärä on 12. Representaatioita, jotka eivät sovi kattokäsitteisiin ja jotka esiintyvät vain muutaman kerran, mutta ovat silti kiinnostavia, en ole käsitellyt omina alalukuinaan. Käyn nekin läpi analyysiosion lopussa luvussa [5.3](#).

Tutkin analyysiosiossa myös, millaisia identiteettejä Helsingin Sanomat luo perussuomalaisille poliitikoille. Faircloughia (1997, 165–166) mukaillen tarkastelen alaluvussa [5.4](#), kuinka pääkirjoituksissa rakennetaan toimijoille yksilökohtaisia ja yhteiskunnallisia identiteettejä sekä "kuinka talouselämän, politiikan ja kulttuurin vaikuttajien suhteet rakentuvat tiedotusvälineissä". Aineistossa mainitaan perussuomalaisista poliitikoista nimeltä puheenjohtaja Timo Soini sekä maahanmuuttokriittistä siipeä edustavat Jussi Halla-aho ja James Hirvisaari. Ohimennen mainitaan myös muun muassa varapuheenjohtajat Hanna Mäntylä ja Juho Eerola. Valitsen tarkasteltavakseni kuitenkin vain Soinin, Halla-ahon ja Hirvisaaren, sillä heistä rakentuu kirjoittelussa jonkinlainen kuva, identiteetti.

4.2 Representaatio

Myös representaation käsitteessä tukeudun Faircloughiin (1997, 13–14). Representaatio tarkoittaa tekstin esittämää tulkintaa tai tulkintoja asiasta. ”Representoinnissa valitaan aina se, mitä kuvaukseen sisällytetään ja mitä jätetään pois, mikä asetetaan ensisijaiseksi ja mikä toissijaiseksi.” Tämän tutkimuksen kannalta on olennaista selvittää, kuinka perussuomalaiset representoidaan Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa vaalien aikaan ja niiden jälkeen.

Representointi tarkoittaa uudelleen esittämistä. Representaatiolla tarkoitan siis tapaa, kehystä, jossa perussuomalaiset esitetään aineistossa. Millaisia tulkintoja teksti esittää maailmasta ja ilmiöistä? Minkälaisia identiteettejä teksti muodostaa? (Fairclough 1997, 14) Perussuomalaisten rooli artikkeleissa saattaa olla esimerkiksi uhka tai vaihtoehto kontekstista ja näkökulmasta riippuen. Mediatekstit eivät vain heijasta todellisuutta, vaan luovat todellisuudesta omia muunnelmiaan. Muunnelmat syntyvät niistä valinnoista, joita tehdään tekstien tuottamisen eri vaiheissa. (emt. 136) Representaatio esittää maailmaa, mutta ei ole suora kuva tai heijastuma todellisuudesta. Välissä on joku, joka rakentaa kuvan; tutkimukseni tapauksessa Helsingin Sanomien pääkirjoitustoimittaja eli Helsingin Sanomat instituutiona. Media on kohteen ja tulkitsijan välissä, ja tarjoilee representaation lukijalle. (Fowler 1991, 25.)

Yhdessä kappaleessa, jopa yhdessä lauseessa voi olla useampi kuin yksi representaatio. Perussuomalaiset voidaan representoida samaan aikaan sekä menestyjäksi että vastustajaksi:

Soinin vaalimenestys ja puolueen taitava, koko vaalipiirin kattanut ehdokasasettelu olivat tärkeimmät syyt keskustan romahdukseen Uudellamaalla. (19.4.2011)

Täydellinen listaus aineistosta löytyneistä representaatioista on [liitteessä 2](#). Vaikka periaatteessa tässä tutkimuksessa kohteen identiteetin muodostavat representaatiot (Fairclough 1997, 14) ovat alisteisia diskursseille, eli diskurssi on ikään kuin kattokäsite

usealle samankaltaiselle representaatiolle, esiintyy aineistossa myös representaatioita, jotka eivät mahdu mihinkään diskurssiin. Näitä representaatioita esiintyy kuitenkin vain muutama, ja käsittelen ne tarpeen mukaan alaluvussa [5.3 Muut](#). Diskurssittomat representaatiot on kuitenkin otettu huomioon laskettaessa positiivis- negatiivis- ja neutraalisävytteisiä representaatioita.

Erittelen analyysivaiheessa myös, millainen sävy representaatiolla on. Olen jakanut eri sävyt karkeasti positiiviseen, neutraaliin ja negatiiviseen. Representointi on sävyltään negatiivista, jos se suhtautuu kohteeseensa negatiivisesti, esimerkiksi pilkaten tai väheksyen. Malliesimerkki negatiivisista representaatioista on analyysiosiossa esiteltävä *Tyhmät amatöörit* -diskurssi. Perustelen sävyn erikseen aina kussakin tapauksessa.

Diskurssin ja representaatioiden sävyistä ja eri sävyjen määristä ei kuitenkaan kannata vetää hätäisiä johtopäätöksiä Helsingin Sanomien suhtautumisesta kohteeseensa. Myöhemmin tutkimuksessa käy ilmi, että diskurssin sävy on hyvinkin häilyväinen ja kontekstista riippuva. Kuitenkin jaottelemalla representaatiot negatiivisiin, positiivisiin ja neutraaleihin, saan jäsennettyä aineistoa helpommin, ja luotua raamit joiden sisällä tarkastelen diskursseja.

4.1 Diskurssi

Jokinen, Juhila & Suoninen (1993, 13) toteavat, että diskurssianalyysin käsitteet eivät ole universaaleja totuuksia, vaan työvälineitä, joita tulee jatkuvasti muokata ja kehittää. Diskurssianalyysia käsittelevä metodikirjallisuus siis antaa tutkijoille välineitä rakentaa samoista rakennuspalikoista omia tutkimuksellisia sovelluksiaan. Tärkeintä on löytää aineistostaan ihmettelyn aiheita, kuten ristiriitaisia jännitteitä ja urautumista. Sanna Valtonen (1998, 96) taas kuvaa diskurssianalyysia teoreettis-metodologiseksi viitekehyykseksi, jonka avulla on mahdollista pohtia erilaisia kielen käyttöön liittyviä

kysymyksiä hyvinkin monipuolisesti. Diskurssianalyysi on siis joukko kieltä, sen käyttöä ja yhteiskuntaa koskevia teoreettisia lähtökohtaoletuksia, jotka ohjaavat väljästi tiettyihin kysymyksenasetteluihin ja menetelmällisiin ratkaisuihin. Diskurssianalyysi siis ei ole yhtenäinen tai vakiintunut tutkimusmenetelmä. Tästä syystä on tärkeää yksityiskohtaisesti erotella, mitä tarkoitan diskurssilla juuri tässä tutkimuksessa.

Oma määritelmäni diskurssille sivuaa Norman Faircloughin (1997, 39–40) tulkintaa, jota mukailen kiinnitän huomioni lähinnä representaatioihin ja ideationaaliin (maailman hahmottamista käsitteleviin) funktioihin. Millaisia lauseopillisia valintoja siis tehdään representaatioissa, jotka koskevat tapahtumia sekä niihin liittyviä ihmisiä ja asioita? Toisin sanoen selvitän, miten teksti representoi maailmaa ja millaisia ideologioita merkityksiä tekstissä tehdyt kielelliset ratkaisut sisältävät ja minkälaisia identiteettejä teksti asettaa toimijoille; tässä tapauksessa toimijat on rajattu eduskuntapuolue perussuomalaisiin. Samankaltaisten representaatioiden muodostamia kokonaisuuksia nimitän diskursseiksi. Analyysissä yhtä tärkeää kuin tekstin sisältö on, mitä tekstistä puuttuu: ne representaatiot, roolit ja toimijat joita tekstissä ei syystä tai toisesta mainita (emt. 80). Kiinnitän analyysissäni huomiota myös näihin puuttuviin osasiin.

Tässä tutkimuksessa diskurssi siis paljastuu representaatioiden kautta. Esimerkiksi jos kohde, perussuomalaiset, representoidaan yhdessä kappaleessa keskustan äänien todennäköisesti suurimmaksi viejäksi, ja seuraavassa puolueeksi, jonka vihreät on nimennyt päävastustajakseen vaaleissa, tulkitsem kummankin kappaleen edustavan *Uhka*-diskurssia. Teen yhdistelyt lähinnä siitä käytännön syystä, että muuten diskurssien määrä olisi liian suuri, ja merkitykset ovat lähellä toisiaan.

Kanssani samoilla linjoilla on Valtonen (1998, 98), joka tarkasteli prinsessa Dianan kuolemaa käsittelevien uutisten diskursseja:

Dianan elämää voidaan kuvailla monesta eri näkökulmasta käsin niin, että itse prinsessa näyttäytyy kertomuksissa hyvinkin erilaisissa valoissa. Joissakin kuvauksissa prinsessa tuotetaan hyväntekijänä ja 'kansan ihmisenä' ja toisissa luksuselämää viettävänä jetsset-kuningattarena – kummassakin kuvauksessa on toki kysymys samasta Dianasta, vain kuvausta rakennettaessa käytetty diskurssi muuttuu. (Valtonen 1998, 98)

Myös perussuomalaiset näyttäytyy erilaisissa valoissa, vanhojen puolueiden haastajana tai politiikan amatöörinä, kyse on edelleen samasta kohteesta, käytetty diskurssi on vain erilainen. Analyysiosioissa myös erittelen, kuinka suuressa osassa representaatioita diskurssi esiintyy negatiivisessa, positiivisessa tai neutraalissa sävyssä.

5 ANALYYSI

Vaalien aikainen aineistoni koostuu 19:stä noin kuukausi ennen eduskuntavaaleja julkaistusta pääkirjoituksesta ja 19:stä noin kuukausi vaalien jälkeen julkaistusta kirjoituksesta. Kun analyysiluvussa [5.1](#) puhun vaaleja edeltävästä tai vaalien jälkeisestä kirjoittelusta, viittaan juuri näihin artikkeleihin.

Ensimmäinen havainto aineiston katkelmista on niiden objektiivisuus. Vaalirahakohua pääkirjoituksissa tutkinut Joonas Laitinenkin (2011, 107–108) toteaa, että Helsingin Sanomien pääkirjoitusten sävy oli yleensä enemmänkin analyttinen kuin kohua herättämään pyrkivä. Muutama aineistoni pääkirjoitus pitää perussuomalaisia amatööripoliittikkoina ja epäilee ryhmän kykyä yhteistyöhön muiden (hallitus)puolueiden kanssa. Myös hallituksen, johon perussuomalaiset kuuluisivat, oletetaan olevan epävakaa.

Perinteiset suuret puolueet eivät luota siihen, että joukot pysyvät Soinin takana. Siksi hallitusohjelmaneuvoittelusta tulee poikkeuksellisen yksityiskohtaiset, mikäli perussuomalaiset on niissä mukana. (4.4.2011)

Kuitenkin valtaosassa kirjoituksia ei juuri oteta suoraan kantaa puolueeseen, vaan useimmat kannanotot on asetettu jonkin kilpailevan instanssin (lähinnä muut puolueet) suuhun. Perussuomalaisia ei pidetä uhkana sinänsä vaan uhkana jollekin (*Uhka jollekin toiselle puolueelle ja Vastakkainasettelu* -diskurssit). Hemánuksen (1974) jaottelun mukaisesti suurin osa artikkeleista kuuluu siis ensimmäiseen kategoriaan, pohdiskeleviin kirjoituksiin, jotka eivät ota suoraan kantaa vaan esittelevät aiheesta eri näkökantoja edustavia pohdintoja.

Ennen vaaleja julkaistuista artikkeleista löysin kaikkiaan 93 representaatiota perussuomalaisista. Kuukausi vaalien jälkeen julkaistuista artikkeleista representaatioita löytyi 98 kappaletta. Määristä on vähennetty [luvussa 2](#) esitellyt nolladiskurssin representaatiot. Pidän poikkeuksellisenä 20.4. julkaistua pääkirjoitusta. Se analysoi ja esittelee eu-

rooppalaisia äärioikeistopuolueita, jollaiseksi myös perussuomalaiset representoidaan. Vastaava diskurssi esiintyy muualla aineistossa ainoastaan kerran, joten pidän *Eurooppalainen äärioikeistopuolue* -diskurssia melko triviaalina. Käsittelen sitä kuitenkin analysoidessani vaalien jälkeistä aineistoani alaluvussa [5.2.3](#).

Aineistossa on useita tekstikappaleita joissa puhutaan perussuomalaisista, mutta puoluetta tai ketään sen jäsentä ei mainita nimeltä. Representaatioita etsittäessä on olennaista paitsi se mitä sanotaan, myös se mikä jätetään sanomatta (Fairclough 1997, 80). Aineistoni 26.3. julkaistussa pääkirjoituksessa puhutaan euroalueen talouskriisistä. Kirjoitus spekuloi ongelmamaiden tukemisella ja mahdollisella kaatumisella. Artikkelin diskurssi on melko tavallisen tuntuista ulkopoliittista pohdiskelua. Artikkelin kahdessa viimeisessä kappaleessa katse kuitenkin kääntyy kotimaahan ja EU-kriittisiin voimiin:

Talous muuttuu aina poliittiseksi. Vaikka talouden taivas kirkastuisi, politiikan tummuu. "Jo riittää" -rintama vahvistuu parlamenteissa ja kaduilla, heikoissa ja vahvoissa maissa.

Heikoissa maissa mitta tulee täyteen säästöistä, vahvoissa siitä ajatuksesta, että kurinalaista talouspolitiikkaa harjoittaneiden pitäisi alkaa elättää rahansa hassanneita. Suomessa vaalien alla käytävä keskustelu saa kaikuja erityisesti Saksasta. EU:n yhtenäisyydelle tilanne ei ole hyväksi. (26.3.2011)

Vahvoissa maissa vahvistuva Jo riittää -rintama ja Suomessa vaalien alla käytävä keskustelu viittaavat perussuomalaisiin, varsinkin kun viitekehukseksi ottaa Helsingin Sanomien muut viittaukset puolueeseen pääkirjoituksissaan. Lähes kaikissa EU-politiikkaa käsittelevissä kirjoituksissa taustalla ovat EU-kriittiset voimat, joita ei välttämättä nimetä, mutta niiden olemassaolosta muistutetaan jatkuvasti. Seuraavassa katkelmassa perussuomalaisia representoidaan *Häirikkö*-diskurssissa, vaikkei nimeä mainitakaan.

Muissa euromaissa väliaikaisen rahaston kasvattaminen ei ole suuren suuri kysymys – sillä ei kannatusta hankita eikä menetetä. Ehkä tilanne kertoo suomalaisesta asennemaailmasta: ajatellaan, että meillä on meidän kartuttamamme hunajapurkki, johon ulkopuoliset yrittävät tunkea tassujaan. (23.3.2011)

Seuraavassa käyn tarkasteluaikoina esiintyneet käsittelytavat läpi diskurssi diskurssilta. Luettelen ensin vaaleja edeltävän kuukauden pääkirjoitusten diskurssit, sitten vaalien jälkeisen kuukauden diskurssit. Alaluvussa [5.2](#) luettelen diskurssit, jotka esiintyivät vuoden ajanjaksolla vaalien jälkeen. Kaikkia vaalien aikaisia diskursseja esiintyy myös vaalien jälkeisessä kirjoittelussa. Olen nimennyt vaalien jälkeisessä aineistossa esiintyvän diskurssin uudelleen sillä yleensä diskurssi on hieman erilainen. Jos diskurssi on samanlainen vaalien aikaisessa ja vaalien jälkeisessä kirjoittelussa, on diskurssin käyttö vaalien jälkeisessä aineistossa läpikäyty diskurssin esittelyluvun lopussa. Päädyin tähän ratkaisuun jotta ilmaisu pysyy tiiviinä ja taloudellisena, ja toisaalta ettei alalukujen määrä kasva liian suureksi. Joskus vaalien aikaisen aineiston diskurssi on hyvin lähellä vaalien jälkeisen aineiston diskurssia (esimerkiksi *Uhka yhteiskunnalle* ja *Konsensuksen tuhoajat* -diskurssit). Tällöin kumpikin diskurssi on käsitelty omassa alaluvussaan. Olen perustellut oman diskurssin perustamisen kussakin tapauksessa.

5.1 Vaalien aikaiset diskurssit

Diskurssit ennen vaaleja

5.1.1 Uhka

Uhka yhteiskunnalle

Perussuomalaisten käsittely uhkana on yleisin representaatio vaaleja edeltävässä kirjoittelussa. *Uhka yhteiskunnalle* -representaatioissa perussuomalaiset ja heidän kasvava

suosionsa käsitetään uhkaksi tarkkaan määrittelemättömälle ”suomalaisuudelle” tai yhteiskunnalle. Esimerkiksi tästä käy seuraava katkelma:

Perussuomalaisten maahanmuuttokriittisillä näkemyksillä on siis kaikupohjaa, ja jopa sivistyneistön hampaisiin joutuneet perussuomalaisten kulttuuripoliittiset linjaukset saavat tukea kansan syvistä riveistä: 69 prosenttia vastaajista yhtyy väittämään, jonka mukaan "suomalaisten tulisi tehokkaasti varjella kulttuurinsa omaleimaisuutta yhä lisääntyvää kansainvälistymistä vastaan". Kysymys voi olla johdatteleva ja monitulkintainen, mutta tulos on silti hätkähdyttävä. (28.3.)

Jos perussuomalaisten maahanmuuttokriittisten näkemysten suosion kasvu on hätkähdyttävää, ei liene epäselvää pitääkö lehti sitä hyvänä vai huonona asiana. *Uhka yhteiskunnalle* -diskurssi on melko poikkeuksellinen Helsingin Sanomien pääkirjoituksille. Jukka Holmbergin väitöskirjassaan (2004, 88) haastatteleman päätoimittaja Janne Virkkusen mukaan Helsingin Sanomat ei ota kantaa minkään yksittäisen puolueen puolesta. Toisaalta lähde ei mainitse, ottaako lehti kantaa mitään yksittäistä puoluetta vastaan. Helsingin Sanomat on kuitenkin tunnustanut olevansa EU-myönteinen (emt.) ja osoittanut suhtautuvansa myönteisesti myös monikulttuurisuuteen ja kansainvälistymiseen joten negatiivinen, mutta silti oikeudenmukainen suhtautuminen kannattamalleen asialle kriittiseen puolueeseen on ymmärrettävää. Virkkusen mukaan (emt.) Helsingin Sanomat myös huolehti EU-kansanäänestykseen liittyvissä kysymyksissä, että myös lehden puoltamaa ratkaisua kritisoivat äänet pääsivät kuuluviin. Virkkusen linjaus pitää paikkansa myös aineistossa. Vaikka monia perussuomalaisten näkemyksiä kritisoidaankin, esimerkiksi puolueen EU-linjauksiin suhtaudutaan usein realistisena vaihtoehtona lehden kannattamille linjauksille. Hemánuksen (1972, 19–24) erottelun perusteella pysytään siis pohdiskelevan ja erottelevan pääkirjoituksen välimaastossa.

Uhka yhteiskunnalle -diskurssia etsiessä on oltava tarkkana, ettei sekoita representaatioita *Uhka jollekin toiselle puolueelle* -diskurssiin. Merkittävin ero diskurssien välillä on, että ensimmäinen kokee perussuomalaiset implisiittisesti uhkana; toinen vain kertoo kantaa ottamatta puolueen uhkaavan kilpailijaansa; objektiivisimmassa muodossaan kertoo eri puolueiden vastakkaisista kannoista.

Uhka jollekin toiselle puolueelle

Toinen aineistossa viljelty tapa representoida perussuomalaiset uhkaksi on kuvailla puoluetta uhkaamassa jotakin muuta puoluetta. Tällöin on pantava merkille, että näkökulma ei ole lehden itsensä, vaan perussuomalaisten haastajapuolueen.

Entisestä hajanaisesta ympäristöaktivistien ryhmittymästä onkin kasvanut nopeasti lähes hallituksen vakiopuolue täysin hallituspohjasta riippumatta. Perussuomalaisten voittokulku saattaa tosin katkaista vihreiden hallitustaipaleen näissä vaaleissa. (24.3.2011)

On huomattava, että yllä olevassa katkelmassa lehti itse representoi perussuomalaiset menestyjiksi puhuessaan *voittokulusta*. Puolue kuitenkin representoidaan samassa kapaleessa uhkaksi vihreille. Merkittävä ero uhkan kahdessa eri representaatioissa on, että *Uhka jollekin toiselle puolueelle* -tapauksissa ääneen pääsee joku muu kuin lehti itse. Asiaa katsotaan jonkin puolueen näkökulmasta, jolloin kirjoituksen diskurssin sävy on neutraali. *Uhka yhteiskunnalle* -tapauksissa taas lehti itse linjaa perussuomalaiset uhkaksi – diskurssissa on siis negatiivinen sävy.

Lasken samaan *Uhka*-diskurssiin kohdat, joissa perussuomalaiset on representoitu vastustajaksi, koska ne ovat hyvin lähellä *Uhka muille puolueille* -representaatiota. Kyseisissä tapauksissa useimmiten kerrotaan, kuinka jokin puolue on ottanut perussuomalaiset päävastustajakseen. Näkökulma seuraavassa katkelmassa on Rkp:n – ei Helsingin Sanomien.

Kuten niin moni muukin puolue näissä vaaleissa, Rkp on nostanut päävastustajakseen perussuomalaiset. Puheenjohtaja Wallin teki sen tosin jo kaksi vuotta sitten siinä vaiheessa, kun perussuomalaiset oli vakiinnuttanut etumatkansa Rkp:hen. (30.3.2011)

Uhka-representaatioita on aineistossa yhteensä 30. On kuitenkin huomattava, että *Uhka*-representaation tiheydestä ei voi vetää johtopäätöstä, että Helsingin Sanomat suhtautuisi puolueeseen uhkana. Vain kolmasosa tapauksista (11) pitää perussuomalaisia uhkana negatiivisessa mielessä. Loput representaatioista lasketaan neutraaleiksi.

Uhka-diskurssi vaalien jälkeen

Koska lähes koko vaalien jälkeisessä aineistossa perussuomalaiset on oppositiopuolue, jonka tehtävänä on haastaa hallitusta ja sen päätöksiä, en pidä *Uhka muille puolueille* -diskurssia merkittävänä, vaikka sitä käytettiinkin 21 kertaa. Poliittiseen keskusteluun kuuluu, että puoluetta representoidaan uhkaamassa tai haastamassa jotakin muuta puoluetta. *Uhka yhteiskunnalle* -diskurssi taas on vaalien jälkeen jakautunut lähinnä *Suvaitsemattomuus*-, *EU-vastainen voima* ja *Konsensuksen tuhoajat* -diskursseihin. Ne on käsitelty omissa alaluvuissaan.

5.1.2 Häirikkö

Kaikkiaan 13 kertaa vaalien aikaan esiintyvä diskurssi kuvaa perussuomalaiset politiikan häirikkönä tai demokratian ja tulevan hallituksen muodostamisen jarruna, ja on selkeästi negatiivisen sävyn diskurssi. Samankaltainen *Jarru*-diskurssi esiintyy vielä useammin aineistossa kuukausi vaalien jälkeen, mutta siitä lisää alaluvussa [5.1.5](#).

Varmimmin hallituspaikassa näyttäisi olevan kiinni kokoomus. Vaalien todennäköisesti suurin voittaja perussuomalaiset olisi myös itsestään selvä hallituspuolue, mutta euromaiden tukemisessa puheenjohtaja Timo Soini on asemoinut puolueensa jyrkästi oppositioon. (16.4.2011)

Esimerkkikatkelmassa on mielenkiintoista negatiivis- ja positiivissävytteisten diskursien käyttö samassa virkkeessä. *Vaalien todennäköisesti suurin voittaja perussuomalaiset olisi myös itsestään selvä hallituspuolue* esittää perussuomalaiset nousijana ja vaalien todennäköisenä menestyjänä. *[M]utta euromaiden tukemisessa puheenjohtaja Timo Soini on asemoinut puolueensa jyrkästi oppositioon* sen sijaan viittaa Soinin ja hänen puolueensa jääräpäisyyteen ja todennäköisiin vaikeuksiin muodostaa toimivaa hallitusta muiden puolueiden kanssa. Perussuomalaisten representointi tulevina hankalina hal-

lituskumppaneina (*Häirikkö-* ja *Jarru-*diskurssit) on oleellisin negatiivissävytteinen diskurssi, joka esiintyy koko vaalienaikaisessa aineistossa. Kriittisellä tarkastelulla *Häirikkö-*diskurssin kappaleissa voi nähdä myös viitteitä Holmbergin (2004, 243) kuvailemasta konsensushenkisestä politiikan raportoinnista: perussuomalaiset on uusi voima, joka sotkee vanhaa ja hyväksi havaittua järjestelmää (kolmen suuren puolueen valta). *Konsensuksen tuhoajat* -diskurssi on vielä selvemmin esillä vaalien jälkeisessä aineistossa. Siitä lisää luvussa [5.2.1](#).

Eriyisesti vaalien jälkeisessä kirjoittelussa *Häirikkö-*diskurssi esittää perussuomalaiset puskista huutelevina häirikköinä. Diskurssi kulkee usein käsi kädessä *Tyhmät amatöörit* -diskurssin kanssa:

Muutamassa kuukaudessa kuva eduskuntaan valituista uusista kansanedustajista on alkanut tarkentua. Jykytuloksen saaneiden ja oppositiossa istuvien perussuomalaisten kuva ei ole aina kaunista katsottavaa.

Puolueen kansanedustajia on jäänyt kiinni harkitsemattomista, suvaitsemattomista ja satuttavista puheista, jotka eivät yksinkertaisesti sovi kansanedustajille moniarvoisessa yhteiskunnassa. (4.10.2011)

Jos tavoitteena on arvokkuus eikä epäkohtelias nokkeluus, perussuomalaiset voisivat vastata Halosen näkemykseen, jonka mukaan puolueen kannattajien kysymykset saattavat olla osin oikeita mutta vastaukset ovat vääriä. Perussuomalaisilla on tässä sananvapaus käytettävissään, mutta he käyttävät sitä hyvin säästeliäästi. (15.11.2011)

Toisinaan perussuomalaiset taas representoidaan pikkumaisina valittajina. Media, kannatusmittaukset tai gallupit, mikä milloinkin kohtelee perussuomalaisia epäoikeudenmukaisesti. Näissä *Häirikkö-*diskurssin alaisissa kappaleissa representaatiot ovat joko *Vänisijät* tai *Uhrit*.

Perussuomalaiset torjuvat väitteet [puolueen rasistisuudesta] epäasiallisena ajojahtina. Siihen keskustelu sitten pysähtyykin, kunnes tulee taas uusi mielipidekysely tai joku perussuomalainen jälleen tölväisee jotakin vähemmistöä, ja käydään uusi samaan umpikujaan päättyvä keskustelukierros. (15.11.2011)

Lähtiessään perussuomalaisten presidenttiehdokkaaksi puolueen puheenjohtaja Timo Soini sanoi, että "perussuomalaisia vastaan on voimakkaasti hyökätty ja

tullaan jatkossakin hyökkäämään". Näin Soini yrittää kirjoittaa jatko-osaa puolueen jäsenten viljelemälle uhrikertomukselle. Siinä tapahtuu älyllinen voltti, jossa mustia, islaminuskoisia, homoja ja demokratian toimintaa halveksivat perussuomalaiset ovatkin hyökkäyksen kohteita. (4.10.2011)

Perussuomalaiset ovat käyttäneet Uhri-diskurssia toisinaan julkisessa keskustelussa. Esimerkiksi James Hirvisaari kutsui Uuden Suomen blogissaan 19.9.2011 toimittajia röyhkeäksi, ylimieliseksi ja valehtelevaksi roskajoukoksi, ja linjasi että ”Paradoksaalisesti toimittajat ovat huolissaan ’vihapuheista’ eivätkä sananvapaudesta. Media ahdistelee armottomasti Timo Soinia - koulukiusaajien arvoton lauma.” Myös aineistossa otettiin kantaa Hirvisaaren blogikirjoitukseen:

Perussuomalaisten kansanedustaja James Hirvisaaren blogikirjoituksen mukaan perussuomalaisista käytetty halventava nimitys rinnastuu juutalaisten ja mustien pilkkaamiseen. "Jos joku kirjoittaa 'persuista', kirjoittakoon sitten myös 'jutkuista' ja 'nekruiista'." Suomen eduskuntaan vuonna 2011 valittu ihminen vertaa puoluetovereidensa kokemuksia niihin, jotka ovat historiassa kokeneet Atlantin yli kantautuneen orjakaupan ja systemaattisen rotuerottelun kauhut sekä toisen maailmansodan aikaisen joukkotuhonnan. (4.10.2011)

Uhri- ja Vänsijä -representaatiot edustavat aineistossa negatiivisen representoinnin ääripäätä. Kuten aiemmin totesin, *Häiriköinä* representoidut perussuomalaiset edustavat myös *Konsensuksen tuhoajia*. Konsensus on vain toisenlainen: asiallinen, kuiva ja arvokas eduskuntainstituutio.

5.1.3 Tyhmät amatöörit

Tyhmät amatöörit on perussuomalaisten negatiivisista representaatioista halventavin ja ehkä myös retorisesti heikoin. Vitsailu kokemattomien kansanedustajien kustannuksella on hieman halpahintaista, mutta toisaalta demokraattisesti valitulta eduskunnalta voi odottaa asiantuntemusta ajamissaan asioissa. Diskurssi esittää perussuomalaiset tai hei-

dän kannattajansa politiikan amatööreinä tai ihan vain tyhminä. Myös ryhmän yhtenäisyys ja mahdollisen hallituksen kestävyys kyseenalaistetaan.

Jutta Urpilaisen (sd) vakiohokemaksi näyttää nousevan tasaveron, Mari Kiviniemen (kesk.) puolestaan yhteiskuntasopimus. Jyrki Katainen (kok.) pyrkii osoittamaan aukkoja ja virheitä muiden puolueiden talousohjelmissä. Timo Soini (ps) taas välittelee yksityiskohtia, jottei jäisi kiinni niiden huonosta hallitsemisesta. (17.3.2011)

[Perussuomalaisten] Eduskuntaryhmässä, joka saattaa kasvaa moninkertaiseksi, on pitelemistä – varsinkin jos Soini itse on ministerinä. (4.4.2011)

17.3.2011 julkaistussa katkelmassa ei tosin lyödä pelkästään Soinia; myös muiden puolueiden puheenjohtajia käsitellään hieman pilkallisessa diskurssissa. Kuitenkin Kiviniemen, Kataisen ja Urpilaisen pilkkakohdat viittaavat jääräpäisyyteen ja samojen asioiden ajamiseen. Soini sen sijaan leimataan epäpäteväksi. Kohta *varsinkin jos Soini itse on ministerinä* taas vahvistaa puheenjohtaja Timo Soinin roolia perussuomalaisten ainoana vakavasti otettavana kansanedustajana. Soini representoidaan ammattipoliitikoksi, mutta muut perussuomalaiset rinnastetaan lähinnä eläimiin, joita puheenjohtajan tulee olla kaitsemassa. Aiheesta lisää alaluvussa [5.4.1](#).

Holmbergin (2004, 88) mukaan ”Helsingin Sanomilla on yhtä ’etäisen asialliset’ välit kaikkiin puolueisiin, vaikka kolmeen suurimpaan³ pidetään eniten yhteyksiä. Linjana on ollut kertoa eri poliittisten suuntien kannat kaikissa olennaisissa kysymyksissä.” Teoksessa haastateltu silloinen päätoimittaja Janne Virkkunen korostaa myös, että Helsingin Sanomat on politiikan uutisoinnissaan eduskunnan puolella. Holmbergin tutkimus voisi kaivata päivitystä, sillä suuria puolueita onkin nykyisin neljä. Yllä olevien artikkelien kirjoitushetkellä, juuri ennen vaaleja perussuomalaiset on pienpuolue muutamalla kansanedustajalla mutta suurella gallupkannatuksella, joten puolueeseen ei voi suhtautua pienemmällä painoarvolla kuin kolmeen vanhaan suureen puolueeseen. Siten on hieman erikoista, että muita puolueita kritisoidaan asiallisesti takinkäännöstä tai epäloogisista linjauksista, ja perussuomalaisia lähinnä pilkataan. Semminkin kun puo-

³ kirjoitushetkellä 2004 keskusta, Sdp ja kokoomus.

luen ohjelmasta löytyisi varmasti asiallisiakin täkyjä, mihin kriittiset pääkirjoitustoitmittajat voisivat tarttua.

Tyhmät amatöörit -diskurssi esiintyy myös vaalien jälkeisessä aineistossa, 19 kertaa. Muoto on hyvin samankaltainen kuin vaalien aikaan. Diskurssi leimaa muut perussuomalaiset poliitikot amatööreiksi; ainoa oikea poliitikko on puheenjohtaja Soini.

Jos keskustalla on vaikeuksia sopeutua oppositiopolitiikkaan kahdeksan vuoden hallituskauden jälkeen, perussuomalaisten pitää aloittaa politiikan opettelu perusasioista. Puolue lepää täysin Soinin osaamisen varassa. Ajan mittaan tällainen asetelma on kestävä. (26.5.2011)

Sillä aikaa kun hallitusneuvottelut viivästyvät, eduskunta käy puolella teholla. Eduskunnan untuvikoilla on nyt hyvin aikaa opetella talon tavoille. (6.6.2011)

Kannatuksen heikkeneminen saattaa selittyä sillä, että uutisiin päätyvät nykyään muutkin perussuomalaiset kuin puheenjohtaja Timo Soini, eivätkä kovin mairittelevassa valossa. Vähän väliä Soini saa olla selittämässä jonkun rivijäsenen päästämiä varomattomia möläytyksiä tai muita tempauksia. (16.12.2011)

Helsingin Sanomat povasi perussuomalaisille suurta vaalivoittoa, joten sen ei tarvinnut juuri muuttaa käsittelytapansa eduskuntavaalien jälkeen. Tarkasteltaessa välittömästi eduskuntavaalien jälkeen julkaistujen kirjoitusten diskursseja, edeltävistä erityisen mielenkiintoiseksi kohoaa *Uhka*-diskurssi, jonka vaalien jälkeen korvasivat *Vastakainasettelu*- ja *Jarru*-diskurssit.

5.1.4 Vastakkainasettelu

Vaaleja edeltävissä pääkirjoituksissa hallitseva diskurssi oli *Uhka*. Vaalien jälkeenkin diskurssi esiintyy, mutta huomattavasti useammin lehti rakentaa suoraan vastakkainasettelua perussuomalaisten ja muiden välille. Toki tämä on ymmärrettävää, mainostihan puolue suureen ääneen itseään haastajana ja vaihtoehtona vanhoille puolueille.

Vasemmistoliiton puheenjohtajasta Paavo Arhinmäestä kehkeytyi näin Helsingissä perussuomalaisten symbolinen vastustaja - mies, joka riisti äänikuninkuuden perussuomalaisten Jussi Halla-aholta. (19.4.2011)

Kaiken lisäksi EU:hun perusmyönteisesti suhtautunut vihreät uhkaa äänestää Portugalin tukia vastaan. Syy on se, että puolue ei halua millään tavalla auttaa perussuomalaisten hallitustaivalta. (5.5.2011)

Perussuomalaiset kuvataan siis ensisijaisesti toimijana, joka kamppailee jonkin muun (puolueen) kanssa. Se joko taistelee jonkun kanssa tai joku taistelee sen kanssa (toimija-toiminnan kohde). Vastakkainasettelua rakennetaan luonnollisesti perussuomalaisten tyypillisten vastustajien, Rkp:n ja vihreiden välille, mutta myös Euromaiden tukemista kannattavan kokoomuksen ja sitä aggressiivisesti vastustavan perussuomalaisten välille:

Miten tästä eteenpäin? Pallo on nyt Kataisella. Hän kertoo jatkosuunnitelmista [Portugalin tukemisasiassa] huomenna tavattuaan eduskuntaryhmät. Hän ei kuitenkaan voi jättää perussuomalaisten kielteistä vastausta huomioimatta ja jatkaa hallitustunnusteluja ikään kuin mitään ei olisi tapahtunut. (3.5.2011)

EU-asioissa Helsingin Sanomien perussuomalaisia käsittelevä diskurssi on usein *Jarru*, kuten edempänä todetaan. Yllä olevassa kappaleessa näkökulma on kuitenkin vahvasti kokoomuksen ja diskurssi siten sävyiltään neutraali. *Vastakkainasettelu*-diskurssi muistuttaa vahvasti ennen vaaleja esillä ollutta *Uhka jollekin toiselle puolueelle* -diskurssia. Euromaiden tukemista kannattavan kokoomuksen ja sitä vastustavan perussuomalaisten välinen nokittelu kasvaa entisestään vaalien jälkeisessä aineistossa. *EU-vastainen voima* -diskurssia käsitellään alaluvussa [5.2.2.](#)

5.1.5 Jarru

Jarru-diskurssi muistuttaa toisinaan huomattavasti *Vastakkainasettelu*-diskurssia. On kuitenkin huomattava, että samankaltaisessa *Vastakkainasettelu*-diskurssissa perussuomalaisten kiistakumppanina on yleensä jokin muu puolue. *Jarru*-diskurssissa taas perussuomalaiset esitetään vastustamassa tai vaikeuttamassa jotakin, mitä lehti itse kannattaa. Diskurssi on siis läheistä sukua vaaleja edeltävissä kirjoituksissa esiintyneille *Uhka yhteiskunnalle* ja *Häirikkö*-diskursseille. *Jarru*-diskurssi on siis sävyltään negatiivinen, kun taas *Vastakkainasettelun* sävy on neutraali. Ero on samankaltainen kuin vaalien alla esiintyneissä *Uhka yhteiskunnalle* ja *Uhka jollekin toiselle puolueelle* -diskursseissa. Merkittävin ero *Uhka*- ja *Jarru*-diskurssien välillä liittyy yksinkertaisesti ajallisiin seikkoihin. Ennen vaaleja neutraali uhka oli vasta esillä: jotain saattaa tapahtua. Vaalien jälkeen taas uhka on realisoitunut ja vastakkainasettelu on valmis. Samaten negatiivinen uhka on vasta odotettavissa: jos perussuomalaiset voittavat vaaleissa, uhkaa jokin yhteiskuntaa. Vaalien jälkeen taas voitto on tullut, ja nyt perussuomalaiset jarruttavat hallituksen muodostamista ja euromaiden tukipaketteja.

Kun lasken *Jarru*-diskurssiin *Vastarannan kiiski* ja *Jääräpää* -representaatiot, vaalien jälkeisissä pääkirjoituksissa, *Jarru*-diskurssin tekstejä on kaikkiaan 20 kappaletta. *Vastarannan kiiski* -representaatiossa perussuomalaiset esitetään inttäjinä, jotka vastustavat kaikkea. Representaatiossa on myös viitteitä *Tyhvät amatöörit* -representaatiosta: aloittelijat vallankahvassa eivät osaa neuvotella tai tehdä kompromisseja. Perussuomalaisten esittäminen vastarannan kiiskinä näkyy seuraavan katkelman sanavalinnoissa:

Tuoreen HS-gallupin perusteella Portugalin tukipaketti jakaa myös kansan tasan kahtia. Merkille pantavaa on, että enemmistö vanhan hallituksen kannattajista haluaisi antaa takuut Portugalin lainoille, perussuomalaiset ovat jyrkästi vastaan ja Sdp:n kannattajat jakaantuvat kahteen leiriin. (11.5.2011)

Hallituksen kannattajat *haluaisivat antaa takuut*, mutta perussuomalaiset ovat *jyrkästi vastaan*. Sanavalinnoilla pääkirjoitus rakentaa vanhan hallituksen (keskusta, kokoomus, Rkp, vihreät) ja perussuomalaisten identiteettejä vastakkaisiin suuntiin. Vanhat hallitus-

puolueet esitetään neuvottelukykyisinä sovittelijoina, jotka eivät puolusta kantojaan jyrkästi, vaan *haluaisivat antaa takuut*. Perussuomalaiset taas vastustavat aasin jääräpäisyydellä. Diskurssin negatiivinen sävy on havaittavissa. Samankaltainen sanavalinnoilla (ks. esim. Mäkilä 2007, 139–140) merkitysten luominen on esillä seuraavassa vaalien jälkeisen aineiston katkelmassa, jossa luodaan vastakkainen sanapari *rauhallisempi näkemys – vahvasti vastaan*:

Näin voisi päätellä siitä, että Evan selvityksessä kovin kriittisyys on keskittynyt: perussuomalaiset ovat vahvasti unionia vastaan, mutta muilla on rauhallisempi näkemys. Jopa keskustan riveissä on havaittavissa siirtymää EU-myönteiseen suuntaan. (29.3.2012)

Molemmat katkelmat voisi asettaa Hémanuksen (1972, 19) perusteella erottelevan ja linjaa viitoittavan pääkirjoituksen välimaastoon. Vaikka vastakkainenkin kanta esitetään, sanavalintojen tarkastelu paljastaa, ettei ilmoille jätetä muita vaihtoehtoja kuin lehden itsensä kannattama. Helsingin Sanomat siis kannattaa euromaiden taloudellista auttamista. Se taas käy ilmi esimerkiksi seuraavista katkelmista.

Perussuomalaisten vastustus oli [Sdp:tä] ehdottomampaa, ainakin kannattajiensa silmissä: ei on ei, eikä siitä saa kyllää neuvotteluilla, julistuksilla ja kompromisseilla. Luultavasti puheenjohtaja Timo Soinin on elettävä tämän mukaisesti - ja onhan hän itsekin sanonut, ettei nykyinen mekanismi [väliaikainen va-kausrahasto] toimi. (19.4.2011)

Ongelman yksinkertaisin ratkaisu olisi, että perussuomalaiset lupaisivat äänestää EU-asioissa tyhjää. Silloin kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien äänet riittäisivät ylittämään koko opposition äänimäärän. Sekään ratkaisu ei tosin olisi tyylikäis. (5.5.2011)

Ensimmäisessä katkelmassa imitoidaan ”soinismia”, puheenjohtaja Timo Soinin sutkausta: *ei on ei, eikä siitä saa kyllää neuvottelemalla*. Se esitetään hieman pilkallisella tyyllillä, joka saa perussuomalaiset vaikuttamaan neuvotteluhaluttomilta ja jääräpäisiltä. Jälkimmäisessä katkelmassa Euromaiden apupaketin hyväksymistä nimitetään *ongelmaksi* johon tarvitaan *ratkaisu*, jonka tiellä on vain yksi este: perussuomalaiset. Sanavalinnassa ei sanota esimerkiksi *muiden puolueiden ajaman apupaketin hyväksyminen voisi tapahtua ratkaisulla jossa...* vaan perussuomalaisten kilpailijapuolueiden kanta

representoidaan suoraan ”meidän” kannaksemme. Lehden oma kanta on esitetty kätkeytyesti sanavalinnoilla. EU:n kannattaminen ei tosin ole Helsingin Sanomien sivuilla yllättävää. Holmbergin väitöskirjassa (2004, 88) päätoimittaja Janne Virkkunen linjaa, että ”Lehti voi [...] olla vahvasti jonkin tärkeäksi kokemansa asian puolella. Tällainen oli Suomen liittyminen Euroopan unioniin, jota Helsingin Sanomat avoimesti kannatti syksyn 1994 kansanäänestyksen alla.” Grönlundin ja Westisen (2012, 174) mukaan perussuomalaisten äänestäjät erottuvat erityisesti kysymyksessä EU:sta eroamisesta. Perussuomalaiset sai siis suuren osan edustajapaikoistaan sellaisilta äänestäjiltä, jotka vastustavat Euroopan ongelmamaiden tukipaketteja ja usein koko EU:ta yleensä. EU-aiheissa siis Helsingin Sanomien ja perussuomalaisten kannat menevät ristiin.

Perussuomalaisia identifioidaan EU-vastaisuuden kautta erittäin runsaasti vaalien jälkeisessä kirjoittelussa. Tällöin vastakkain on yleensä aseteltu EU:ta vastustava perussuomalaiset sekä sitä kannattava kokoomus. Samoilla linjoilla on eduskuntavaalien mediajulkisuutta tutkinut Erkki Railo (2012, 249): ”Timo Soini ja perussuomalaiset olivat saavuttaneet kyseenalaistamattoman aseman Euroopan Unionin vastustajina. Yhtälailla Jyrki Kataisen julkisuus antaa vaikutelman, että kokoomuksella ja sen puheenjohtajalla oli Euroopan Unionin puolustajana ja tiukan talouskurin ajajana sellaista uskottavuutta, jota muilla puoluejohtajilla tai puolueilla ei ollut.” Perussuomalaisten EU-vastaisesta diskurssista lisää luvussa [5.2.2](#).

5.1.6 Jotain uutta

Jutila ja Sundell (2011, 66–67) muistuttavat, että perussuomalaisten pääagenda vaaleissa oli juuri vaihtoehdon tarjoaminen nykymenolle ja ”vanhojen” puolueiden haastaminen. Perussuomalaiset lähti siis eduskuntavaaleihin politiikan uudistajana, vaihtoehtona vanhoille, pölyttyneille, vaalirahaskandaaleissa rypeneille puolueille kokoomukselle, keskustalle ja Sdp:lle. Joonas Laitinen (2011, 96) spekuloi pro gradu -työssään vaalirahakohun ja perussuomalaisten vaalivoiton välistä yhteyttä: ”Vaalirahoituksen epäselvyyksien liittäminen juuri perinteisiin suuriin puolueisiin on saattanut kasvattaa perussuomalaisten kannatusta, sillä puolueeseen on vuotanut etenkin kaikkein eniten esillä olleen keskustan ääniä.” Karina Jutila ja Björn Sundell (2011, 69) ovat sitä mieltä, että vaalirahakohu on suurin yksittäinen selitys perussuomalaisten nousulle ja että puolue keräsi poliittisen potin 2010-luvun rötösherrajahdistista, jonka media toteutti. Korruptoituneet puolueet saivat mitä ansaitsivat.

Ottamatta kantaa siihen oliko vaalirahakohulla vaikutusta perussuomalaisten vaalivoittoon, asia jää jopa yllättävän vähälle käsittelylle etenkin vaalien aikaisen tarkastelujakson artikkeleissa. Koko vaalirahasotku mainitaan tarkastelujaksolla vain kolmesti. Yksi maininta ei liity puolueiden menestykseen ja toisella selitetään keskustan huonoa menestystä. Ainoastaan yksi kappale vaalien aikaisessa aineistossa kytkee suoraan yhteen perussuomalaisten vaalivoiton ja vaalirahakohun.

Vaihtuvuutta lisäisi jo se, että perussuomalaiset saisivat edes likimain niin monta paikkaa kuin mielipidemittaukset antavat ymmärtää. Vaihtuvuuteen vaikuttaa myös äänestäjien protestimieliala: moni edustaja joutuu syyttä kärsimään kollektiivista rangaistusta vaalirahasotkuista. Entiset päättäjät halutaan vaihtoon. (17.3.)

Vaalien jälkeisessä aineistossa vaalirahakohu liitetään perussuomalaisiin kahdesti:

Kansalaisten protestimielialaa lisäsi pari vuotta vellonut vaalirahakohu. Siitä maksoi suurimman hinnan kannatuksessaan keskusta. Keskustan äänestäjät ei-

vät välttämättä kääntyneet äänestämään perussuomalaisia. Enemmän he jäivät kotiin. (31.3.2012)

Nyt vaalirahakohu alkaa jo unohtua, eikä euroalueen maiden velkakriisi jaksa enää liikuttaa äänestäjiä, ellei sitten tule uusia synkkiä uutisia. (18.4.2012)

On vaikea ajatella, että vaalirahakohun vähäiseen käsittelyyn olisi mitään syvempää tarkoitusta. Se johtunee sattumasta tai siitä että aihetta on jo käsitelty pääkirjoituksissa runsaasti tarkastelujaksoani edeltävinä aikoina. Helsingin Sanomathan oli etulinjassa uutisoimassa vaalirahakohusta sen alkuajoista lähtien (esim. Laitinen 2011, 35–38).

Lasken *Jotain uutta* -diskurssin mukaan analyysiin vaikka se esiintyy muita diskursseja harvemmin (kuudessa kappaleessa vaalien aikaan, vaalien jälkeen 14 kappaleessa), koska pidän sitä merkittävänä muun muassa yllä olevista syistä. *Jotain uutta* on harvinaisen, järjestään positiivissävytteinen representaatio perussuomalaisista. Vaalien aattona 16.4.2011 julkaistussa pääkirjoituksessa perussuomalaisia jopa kiitellään äänestysaktiivisuuden kasvattamisesta.

Äänestysinnon kasvamisen on arvioitu johtuvan perussuomalaisista, kahdestakin syystä: moni aiemmissa vaaleissa äänestämättä jättänyt aikoo nyt äänestää perussuomalaisia, ja toiset taas käyvät äänestämässä tavallaan perussuomalaisia vastaan. Yhtä kaikki on hyvä, että vaalit kiinnostavat. (16.4.2011)

5.1.7 Menestyjä

Perussuomalaisten gallupkannatus oli jatkuvassa nousussa vaalien alla. Helsingin Sanomat povasi puolueelle menestystä vaaleissa, ja sitä myös tuli. *Menestyjä*-diskurssi esiintyi vaalien aikaisissa pääkirjoituksissa yhteensä 28 kertaa. Diskurssin suosio laski vaalipäivän jälkeen; vaalienaikaisen aineiston vaalienjälkeisessä osassa sitä käytettiin 9 kertaa. Diskurssin suosion laskusta lisää pohdintaluvun alaluvussa [6.1](#). Vaalien jälkei-

sessä aineistossa puolueen representoiminen menestyjiksi jatkoi vähenemistään. Menestystarina -representaatio esiintyy vain 16 kertaa vaalien jälkeisessä aineistossa.

Mikäli Rkp jää hallituksen ulkopuolelle, Soini selätti vaaleissa kerralla kaksi äänestä vastustajaansa: sekä Rkp:n että vihreät. (29.4.2011)

Soini selätti viittaa murskavoittoon. Jos kirjoituksessa olisi käytetty muotoilua *Soini päihitti* tai *Soini voitti*, olisi sävy ollut neutraalimpi. Katkelma rakentaa vastakkainasettelun perussuomalaisten ja tyypillisten kilpailijapuolueiden välille, mutta ratkaisee kiistan samassa lauseessa perussuomalaisten hyväksi. Vaalien jälkeinen menestyjädiskurssi on hyvin samankaltainen kuin vaaleja edeltävä. Esimerkkikatkelmassa on kiinnostavaa huomata, että koko puolue henkilöityy taas Soiniin.

Tuore HS:n TNS-gallupilta tilaama puoluekannatusmittaus myllää puolueiden järjestystä taas uusiksi. Perussuomalaisten kannatuksen kasvulle ei näy vielä kättä. (18.3.2011.)

Yllä olevassa esimerkkikappaleessa on tärkeä huomata sanavalintojen sävyero nolla-diskurssin kappaleisiin:

Yhteistä mittaustuloksissa on kokoomuksen pysyminen ykkösenä ja perussuomalaisten kannatuksen kasvu. (17.3.2011)

On eri asia sanoa, että *kannatuksen kasvulle ei näy kättä* kuin vain neutraalisti todeta, että kannatus on kasvanut⁴. Asiayhteydestään erotettuna riippuu luultavasti lukijasta, tulkitaanko 18.3.2011 esimerkin kasvulause positiiviseksi vai negatiiviseksi: voihan loputtoman kasvun nähdä myös uhkana. Artikkelin muiden kappaleiden yhteyteen asettaessa representaatio saa kuitenkin positiivisen sävyn. Samassa pääkirjoituksessa perussuomalaiset representoidaan muun muassa yhdeksi neljästä suuresta puolueesta ja todennäköiseksi hallituspuolueeksi. Saman kirjoituksen toisessa virkkeessä perussuo-

⁴ En laske kannatuksen kasvun toteamista *Menestyjä*-diskurssiin, sillä kappaleessa ei oteta lainkaan kantaa, kerrotaan vain mittaustuloksia faktoina. Mittaustulosten pohdinnat pääkirjoituksissa liittyvät kannatuskyselyihin, joista on yleensä juttu muualla lehdessä.

malaisia ei myöskään pidetä uhkana yhteiskunnalle tai kansanvallalle. Kappaleen diskurssi on hyvin samankaltainen kuin *Jotain uutta* -diskurssin yhteydessä esitellyssä, 16.4.2011 julkaistussa kappaleessa:

Äärimmäisen tasaväkinen tilanne tietää äänestysaktiivisuudelle vain hyvää. Luovassa on historiallisen jännittävät vaalit. (17.3.2011)

Kappaleessa perussuomalaisten representointi on *Uhka yhteiskunnalle* -diskurssin vastakohta. Puolue on siis onnistunut aktivoimaan paitsi nukkuvia äänestäjiä itsensä puolelle, myös omia vastustajiaan vaaliurnille äänestämään muita puolueita. Ylläolevassa pääkirjoituksessa perussuomalaiset representoidaan siis nolladiskurssissa ja kahdessa eri positiivisessa diskurssissa (*Menestyjä, Jotain uutta*).

Vaalien jälkeisessä kirjoittelussa olen nimennyt *Menestyjä*-representaation uudelleen *Menestystarina*-representaatioksi. Representaation sävy on hieman erilainen, ja erilainen nimi helpottaa käsitteistä puhumista. Perussuomalaisista puhutaan menestystarina, pitkänä saagana jossa kaikki on mennyt nappiin.

Puolueella on osuva nimi: perussuomalaiset. Kannattajakunta heijastaa laajasti Suomen kansan olemusta. Toisin kuin moni muu puolue, perussuomalaiset eivät ole vain tietyn kansanryhmän tai maantieteellisen alueen puolue. (12.9.2011)

Juho Rahkosen (2011, 425) Yhteiskuntapolitiikka-lehden analyysi povaa, että menestystarinalle ei ole näköpiirissä loppua:

Puolueelle antoi äänensä 19,1 prosenttia äänestäneistä, kun kyselytulosten suorien jakaumien mukaan puoluetta aikoi äänestää jopa 24 prosenttia puoluekantansa ilmoittaneista. Ilmoittautuminen jonkin puolueen kannattajaksi ja todellinen äänestyskäyttäytyminen eivät kuitenkaan koskaan kohtaa sataprosenttisesti. Vaikka äänestysaktiivisuus kohosi selvästi edellisvaaleista, moni perussuomalaisia periaatteessa kannattava jätti äänensä antamatta. Perussuomalaisten kannatuksessa on siis kasvun varaa, ja lisäksi he saavat enemmän kuin muut puolueet kannatusta uusilta äänestäjiltä – sellaisilta äänioikeutetuilta, jotka eivät äänestäneet edellisissä vaaleissa.

Menestyjä-diskurssin alainen *Menestystarina*-representaatio on suora vastakohta Tähdenlento-diskurssille, josta lisää alaluvussa [5.2.5](#).

5.2 Vaalien jälkeiset diskurssit

Vaalien jälkeisessä aineistossani ensimmäisenä pistää silmään määrä. Vaikka aikajänne on vuoden mittainen, on käsiteltäviä tekstikappaleita ”vain” 382. Vaalien aikaisessa kirjoittelussa noin kahden kuukauden aikajänteellä julkaistiin 145 perussuomalaisia käsittelevää tekstikappaletta, kuten vaalien aikaisen kirjoittelun analyysiosioista selviää. Perussuomalaisten julkisuus siis väheni vaalien jälkeen noin 70 kuukausittaisesta tekstikappaleesta noin kolmeenkymmeneen. Pidän kuitenkin aineistoani kattavana katsauksena Helsingin Sanomien vaalienjälkeiseen suhtautumiseen perussuomalaisiin.

Pernaa & al. (2012, 404) toteavat, että

[p]erussuomalaisten poliittisia linjauksia pidettiin pääkirjoitus- ja kolumnijulkisuudessa useimmiten epärealistisina ja populistisina. Perussuomalaisten politiikkaan liitettiin vastuuttoman ja opportunistisen politiikan piirteitä, ja puolueen vaaliohjelmasta osoitettiin useita puutteita ja asiavirheitä. Perussuomalaisten poliittisista avauksista kiinnitettiin huomiota erityisesti puolueen EU-linjauksiin. [...] Perussuomalaisten edustamaan tiukempaan maahanmuuttopolitiikkaan ei yllättäen juuri kiinnitetty pääkirjoitus- ja kolumnijulkisuudessa huomiota.

Saman voi havaita omasta aineistostani. *Populisti*-diskurssi (alaluku [5.2.4](#)) eri muodoissaan on yksi aineiston yleisimmistä; diskurssia käytetään kaikkiaan 70 kertaa. Sama koskee *EU-vastainen voima* -diskurssia (alaluku [5.2.2](#)). Pernaan, Hatakan & al.:n vastaisesti maahanmuuttopolitiikka on aihe, joka on kuitenkin sangen runsaasti esillä omassa aineistossani (alaluku [5.2.3](#)). Omassa vaalien jälkeisessä aineistossani ylitse muiden kohoo kuitenkin *Konsensuksen tuhoajat* -diskurssi, josta tarkemmin luvuissa [5.2.1](#) ja [6.2](#).

Tein analyysin samalla metodilla kuin käsitellessäni vaalien aikaista kirjoittelua. Luin aineistoni muutamaan kertaan läpi ja nimesin kaikki representaatiot perussuomalaisista. Eri representaatioita löytyi kaikkiaan 47 kappaletta. Nimeämäni representaatiot ja niiden esiintymistiheys on listattu [liitteessä 2](#). Yhdistin hyvin samankaltaiset representaatiot kattokäsitteen alle (esimerkiksi *Populisti*). Saatuani kaikki representaatiot kerättyä

ryhmään tai ryhmiin, pureuduin vielä kattokäsitteisiin ja tarpeen mukaan erottelin ja yhdistelin niitä. Näin sain rajattua 12 diskurssia. Representaatiot, jotka eivät sovi kattokäsitteisiin ja jotka esiintyvät vain muutaman kerran, mutta ovat silti kiinnostavia, en ole käsitellyt omina alalukuinaan. Käyn ne läpi analyysiosion lopussa alaluvussa [5.3](#).

Vuoden mittaisen tarkastelujaksoni aikana politiikassa ja muualla yhteiskunnassa tapahtui eri asioita, jotka heijastuivat kirjoitteluun. Alkuvuoden pääkirjoituksia dominoivat hallitusneuvottelut ja hallituskriisi, joka kuitenkin ratkesi kesäkuussa, kun kokoomus, Sdp, vihreät, vasemmistoliitto, Rkp ja kristillisdemokraatit muodostivat hallituksen. Perussuomalaiset jäi keskustan kanssa oppositioon. Toinen tarkastelujakson kirjoittelua ohjaava tapahtuma oli presidentinvaalit, jotka järjestettiin helmikuussa 2012. Aineistossa on peräti 27 presidentinvaaleja käsittelevää pääkirjoitusta.

Perussuomalaisten kannatuksen nousu aiheuttaa myös muutosta kirjoittelussa, joka ilmenee jossakin määrin myös aineistossa. Kuten Erkkä Railo (2012a, 203) toteaa, jos puolueen kannatus on tarpeeksi suurta (perussuomalaisilla korkeimmillaan jopa 22 prosenttia), ei media voi kaupallisista syistä pilkata ja vähätellä puoluetta. Etenkin vaalien jälkeisessä aineistossa oli useita artikkeleita, joissa maailmaa katseltiin perussuomalaisesta näkökulmasta. 22 prosentin kannatusta nauttivan puolueen yksipuolinen kritisointi pääkirjoituksissa ja kommentoissa aiheuttaisi varmasti lukijakatoa, kun lehden tilaajat eivät kokisi, että Helsingin Sanomat on niiden kanssa samalla aaltopituudella (ks. emt.)

5.2.1 Konsensuksen tuhoajat

Ehdottomasti oleellisin vaalien jälkeisestä aineistosta nouseva diskurssi on *konsensuksen tuhoajat*. Esimerkkikappaleiden tarkastelu luo tunnelman, jossa suomalainen yhteiskunta oli valmis ja hyvä kunnes uusi poliittinen voima, perussuomalaiset, tuli sitä sotkemaan.

Eduskunnassa suuresta kuntakamppailusta saatiin jo esimakua, kun keskusta maalaili kauhukuvia pusikoituvalla maaseudulla autioituvista kirkonkylistä. Myös keskustan perinteiselle reviirille kuntapuolueena tunkeutuva perussuomalaiset vastustaa ponnekkaasti pakkoliitoksia ja kuntien lähipalveluiden karsimista. Tosin konkreettisia vastaehdotuksia tai vaihtoehtoja hallituksen vakauttamistoimille ei perussuomalaisten - eikä keskustan - riveistä kuultu. (30.6.2011)

Perussuomalaiset *tunkeutuu* keskustan ikiaikaiselle ja perinteiselle *reviirille*. Esimerkikappaleessa kannattaa taas kiinnittää huomiota sanavalintoihin samaan tapaan kuin Mäkilää (2007, 139–140) sivuavassa esimerkissä [luvussa 4](#). Eläinmaailmasta lainattu metafora *reviiri* rinnastaa (oppositio)puolueet elintilasta kiisteleviin eläimiin. Kuntapalvelut ovat olleet perinteisesti toisen maaseutupuolueen keskustan aluetta. Perussuomalaiset kuitenkin *tunkeutuu* ja rikkoo ikiaikaisen hyväksi havaitun konsensuksen.

Suomalaisia kiinnostivat Kreikalta mahdollisesti tukea vastaan saatavat vakuudet - kun puolueet tulivat sen vaalien ja perussuomalaisten paineessa luvanneeksi. Sillä aikaa, kun tätä ihmettä odoteltiin ja mahdollista panttia pohdittiin, Eurooppa otti askeleen kohti taloudellista liittoutumista ja yhteistiliä. (31.7.2011)

Perussuomalaisten tunkeutuminen vanhojen puolueiden konsensuksen keskelle saa ne tekemään varomattomia lupauksia. *Perussuomalaisten paine* saa muut puolueet toimimaan harkitsemattomasti ja turvautumaan populismiin. Kun nurkkakuntaiset suomalaiset kiistelivät sisäpolitiikasta, otti muu Eurooppa edistysaskeleen. Perussuomalaisten tultua sotkemaan eduskunnan pakkaa ja päiväjärjestystä, ei Suomikaan enää ole normaalissa tilassa. Normaaliksi tilaksi voidaan seuraavan lainauksen kontekstissa ymmärtää vanhojen kolmen suuren puolueen perinteinen hegemonia.

Vielä on yksi vaihtoehto [tulevaksi hallitukseksi]: kolme entistä suurta puoluetta eli kokoomus, Sdp ja keskusta. Sitä ei ole aiemmin normaalioloissa kokeiltu, koska ei ole tarvinnut, mutta vaalituloksen jälkeen Suomi ei ole ollut normaalisessa tilassa. (8.6.2011)

Vaalien aikaista uutisointia seurannut Niko Hatakka (2012, 302–303) toteaa, että perussuomalaisia kuvattiin usein konsensuksen etsimiseen perustuvan politiikanteon vastustajiksi, ja että ”Perussuomalaisten tavoitteena esitettiin valtapoliittisen tasapainon jär-

kyttäminen ja horjuttaminen.” Hän muistuttaa, että perussuomalaiset pyrkivät vaaliretoriikassaan esiintymään nimenomaan ”ummehtuneen konsensuspolitiikan kulttuuria hajottavana voimana”. Myös kansallinen vaalitutkimus osoittaa, että halu saada liikettä jämähtäneeseen puoluejärjestelmään oli ratkaisevin syy äänestää perussuomalaisia (Borg 2012, 201. Ks. myös Jutila ja Sundell 2011, 66–67). Holmbergin (2004, 228) mukaan Helsingin Sanomat arvottaa sopimista korkealle: Uutisten tärkein asia on usein sovun löytyminen tärkeissä päätöksissä. Vasta sen jälkeen tulevat ratkaisun sisältö ja vaikutukset. ”Tyypilliset HS-otsikot kertovat, että hallitus kykeni sopimaan tai että järjestöt pääsivät sopuun.” Tätä konsensusta, sopimusyhteiskuntaa on nyt tullut häiritsemään perussuomalaiset, vastarannan kiiski joka ei suostu asettumaan perinteisten puolueiden muottiin.

Mikä sitten tekee *Konsensuksen tuhoajat* -diskurssista niin oleellisen? Perussuomalaisia representoidaan suoraan *Konsensuksen tuhoajiksi* vain 23 kertaa, eli ei kovin usein. Mikä tekee diskurssista olennaisen, on se että moni muu diskurssi palaa *Konsensuksen tuhoajat* diskurssiin? Tästä hegemonisen diskurssin pohdinnasta tarkemmin luvussa [6.2](#).

Konsensuksen tuhoajat on lähellä alaluvussa [5.1.6](#) käsiteltävää *Jotain uutta* -diskurssia. *Jotain uutta* on kuitenkin sävyiltään positiivinen. Perussuomalaisten tarjoaman vaihtoehdon katsotaan tuulettavan politiikkaa ja lisäävän äänestysintoa:

Äänestysinnon kasvamisen on arvioitu johtuvan perussuomalaisista, kahdestakin syystä: moni aiemmissa vaaleissa äänestämättä jättänyt aikoo nyt äänestää perussuomalaisia, ja toiset taas käyvät äänestämässä tavallaan perussuomalaisia vastaan. Yhtä kaikki on hyvä, että vaalit kiinnostavat. (16.4.2011)

Konsensuksen tuhoajat -diskurssissa sävy muuttuu kuitenkin negatiiviseksi.

Kokoomuksen, Sdp:n, vasemmistoliiton, vihreiden, Rkp:n ja kristillisdemokratien hallitusta sitoo yhteen perussuomalaisten pelko ja pelko uusista vaaleista. Niissä perussuomalaiset saattaisivat lisätä kannatustaan entisestään. (18.6.2011)

Tuoretta hallitusta *sitoo yhteen pelko ja pelko*. Vanha, tuttu ja turvallinen konsensuspolitiikka on pelon repimä: Perussuomalaiset kylvävät pelkoa ”vanhoihin” puolueisiin.

Jopa uudet vaalit ovat näille uhka, koska vastaherännyt mörkö saattaisi silloin vahvistua entisestään. Tulkintaa tukee vaalien aikaista uutisointia tutkinut Hatakka (2012, 311), jonka mukaan ”[k]irjoituksissa toistui uhkakuva siitä, että perussuomalaisten saavuttaessa suuren vaalivoiton, heidän epämääräisenä esitetty politiikkansa saattaisi ajaa Suomen poliittisesti epävakaiseen tilanteeseen.” *Konsensuksen tuhoajat* -diskurssin roolista hegemonisena diskurssina lisää alaluvussa [6.2](#).

5.2.2 EU-vastainen voima

Vaalien aikaisessa kirjoittelussa esiintyi *Uhka*-diskurssi, jossa perussuomalaiset usein identifioitiin EU:n ja sen yhtenäisyyden uhkaajiksi. Puolueen EU-vastaisuutta kuitenkin vain sivuttiin vaalien aikaisessa aineistossa. Vaalien jälkeistä aineistoa tarkastellessa herää ajatus, että Helsingin Sanomien pääkirjoitusten mukaan perussuomalaisten tärkein rooli suomalaisessa politiikassa on vastustaa EU:ta. Puolueen EU-vastaisuutta tuodaan esille joka käänteessä, vaikka aihe ei sinällään liittyisi EU:hun:

Kun koko vaalienalusajan pohdittiin, onko perussuomalaisten kannatus saavuttanut lakipisteensä, ehkä nyt voi jo sanoa, että kannatus saattaa olla katossa - ellei sitten euroalueen kriisi pahene lamaksi asti. Lähipäivät näyttävät, saadaanko kriisimaiden, lähinnä Kreikan, ongelmat hallintaan. (26.10.2011)

*Niinistön takana on sitten tasaisempaa. Perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soini on mennyt täpärästi Sdp:n presidenttiehdokkaan Paavo Lipposen ohi. Nykyisellä kannatuksella Niinistö saisi toisella kierroksella vastaan Soinin, jos toinen kierros käytäisiin. **Soinin eduksi toimii euroalueen velkakriisin jatkuminen.*** (18.10.2011)

Esimerkit antavat ymmärtää, että perussuomalaisten kannatus korreloi suoraan euroalueen kriisin kanssa.

Kappaleiden diskursseissa on myös viitteitä *Yhden asian liike* -representaatiosta, vaikka perussuomalaisten kannatuksen vaihteluun on varmasti muitakin syitä kuin eurokriisi. Joskus perussuomalaisten EU-kritiikki on aineiston mukaan myös täysin aiheellista:

Moraalikato on ajankohtainen nyt, kun Euroopan rahaliitossa yritetään pelastaa vaikeuksiin joutuneita jäsenmaita ja estää kriisin leviäminen laajemmalle. Mikä on Kreikan, Portugalin tai Irlannin vastuu? Miksi asiansa kohtuudella hoitaneiden maiden veronmaksajien pitää kasvattaa omaa velkaansa asiansa huonosti hoitaneiden vuoksi? (25.7.2011)

Moraalikato on erityisen sietämätöntä silloin, kun vastuuttomasta toiminnasta ei joudu tilille, tai jos näyttää siltä, että annettavalla avulla ei oikeasti ole luovuttua vaikutusta. Molemmat syytökset ovat aiheellisia nykyisessä velkakriisissä. (25.7.2011)

Kyyninen tarkkailija voi ajatella, että perussuomalaisten EU-kantojen positiivisessa kommentoinnissa on kyse ilmiöstä, josta puhuin luvun [5.2 lopussa](#). Valtakunnallinen media ei siis voi suhtautua lähes viidenneksen kansasta kannattamaan puolueeseen yksinomaan kriittisesti. (Ks. myös Railo 2012a, 203)

Tarkasteluajan suurimmissa tapahtumissa, hallitusneuvotteluissa ja presidentinvaaleissa perussuomalaisia peilataan lähes joka käänteessä EU-kritiikkinsä kautta. Hallitusneuvotteluissa tie nousi pystyyn vaalien suurimman puolueen, kokoomuksen kanssa vastakkaisien EU-kantojen takia:

Suurimman puolueen eli kokoomuksen lisäksi hallitukseen kyllä kuuluisi vaaleissa eniten kannatustaan lisännyt puolue perussuomalaiset, mutta kielteinen EU-kanta voi pysyä kompastuskivenä. Ensimmäiseksi Kataisen sietäisikin selvittää, voiko perussuomalaisten kanssa löytyä yhteistä säveltä Eurooppapolitiikassa. (8.6.2011)

Ensin katkesi perussuomalaisten hallitustaival ja samaan asiaan kuin joitakin viikkoja aiemminkin: EU-maiden tukemiseen. (11.6.2011)

Perussuomalaisista myös johtuu, että hallitusvaihtoehdot kävivät vähiin. Kun perussuomalaiset EU-linjauksineen ei mahtunut samaan hallitukseen kokoomuksen kanssa, nyt aloittava pohja oli ainoa Kataiselle jäänyt vaihtoehto. (18.6.2011)

Aineistonkeruujan loppupuolella alkoivat presidentinvaalikampanjat. Jo alkuvaiheen spekulatioissa oli selvää, että Soini tulee ratsastamaan vaalikampanjassaan EU-vastaisuudella. Elokuun ensimmäisen päivän pääkirjoituksessa jopa pelättiin, että presidentinvaaleista tulee kansanäänestys eurosta. Euromyönteisen kokoomuksen presidenttiehdokas Sauli Niinistökin alkoi flirttailla EU-kriittisyyden kanssa:

Jos taktiikka onnistuu ja syntyy "Sauli-ilmiö", Niinistö vahvistaa suojaustaan perussuomalaisia ja heidän todennäköistä presidenttiehdokastaan Timo Soinia vastaan. Kokoomuksen asettama "kansanliikkeen ehdokas" arvostelemassa eurokriisin hoitoa - mitä Niinistö mielellään ja yllyttämättäkin tekee - olisi Soinille hankala pala. (29.6.2011)

Niinistö hoiti rooliaan jo tiistaina. Hän käytti vahvoja ilmaisuja puhuessaan euroalueen kriisistä. "Valhetalous", "kupla", "elvytysmantra", "illuusiot" ja "illuusioista hyötyvät ranskalaiset ja saksalaiset pankit". Soini saanee vertaisensa vastuksen. (29.6.2011)

EU-kriittisten äänet vei kuitenkin presidentinvaaleissa keskustan Paavo Väyrynen:

Viimeiset mielipidemittaukset osasivat myös ennustaa, että Haavisto ja Väyrynen kisaavat kakkospaikasta. Kummankin kasvavasta kannatuksesta syntyi itseään vahvistava kierre, kun äänestäjät katsoivat, että heillä kahdella oli parhaat mahdollisuudet päästä toiselle kierrokselle. Väyrynen vei todennäköisesti ääniä perussuomalaisten Timo Soinilta ja Haavisto Sdp:n Paavo Lipposelta. (23.1.2012)

Holmbergin väitöskirjassa (2004, 88) päätoimittaja Janne Virkkunen linjaa, että ”Lehti voi - - olla vahvasti jonkin tärkeäksi kokemansa asian puolella. Tällainen oli Suomen liittyminen Euroopan unioniin, jota Helsingin Sanomat avoimesti kannatti syksyn 1994 kansanäänestyksen alla.” Täten on selvää, että Helsingin Sanomat suhtautuu EU-asioihin positiivisemmin kuin niiden vastustajana identifioitunut perussuomalaiset. Hemánuksen (1972, 19–24) (ks. luku [3.1](#)) erottelun mukaisesti *EU-vastainen voima* -diskurssin kappaleet edustavat linjaa viitottavia pääkirjoituksia. Ne siis esittelevät lehden kantaa ajankohtaiseen aiheeseen.

Aineisto vaikuttaa toisinaan tahattoman itseironiselta representoidessaan perussuomalaiset yhden asian (EU-vastaisuuden) liikkeeksi. Lehti kuitenkin pitää itse yllä diskursseja perussuomalaisista EU:n vastustajina:

Kuten Evan selvityksestäkin käy ilmi, perussuomalaiset ovat leimautuneet EU-vastaiseksi ja eurokriittiseksi puolueeksi. Puolueen muut teemat ovat jääneet pimentoon. (29.3.2012)

Helsingin Sanomien EU-myönteisyys ei kuitenkaan ole mitenkään poikkeuksellista. Tuomo Mörän (1999, 42) mukaan valtaosa journalistista suhtautui vuoden 1994 kansanäänestyksen aikoihin positiivisesti EU-jäsenyyteen ja että erityisesti pääallikkötason toimittajat olivat jäsenyyden kannalla. Mörän tutkimuksen mukaan journalistit suhtautuivat selvästi myönteisemmin EU-jäsenyyteen kuin kansalaiset keskimäärin. Mörä selittää toimittajien EU-myönteisyyttä sosioekonomisilla muuttujilla. Suurin osa haastateltavista asui pääkaupunkiseudulla, oli toimihenkilöitä ja melko hyvin koulutettuja. Mörän mukaan ainoastaan kokoomuksen kannattajien jäsenyysmyönteisyys oli samaa luokkaa kuin journalistien. (emt. 43)

5.2.3 Suvaitsemattomuus- ja eurooppalainen äärioikeistopuolue

Suvaitsemattomuus- ja eurooppalainen äärioikeistopuolue -diskurssit sivuavat toisiaan. Puoluetta tai henkilöä ei voi identifioida äärioikeistolaiseksi sivuamatta rasismia. Esitelen aluksi kummankin diskurssin piirteitä ja sen jälkeen yhdistelen niitä.

Rasismi, suvaitsemattomuus ja maahanmuuttokriittisyys

Matti Välimäen (2012, 287) mukaan valtaosa maahanmuuttoaiheen mediajulkisuudesta on ollut ongelmapainotteista, koska 2010-luvun taitteessa useat poliitikot olivat esittäneet, että maahanmuuton ongelmista ja kustannuksista ei puhuta tarpeeksi julkisessa keskustelussa. Välimäki jatkaa, että maahanmuuttokysymykset eivät nousseet yleisestä medianäkyvyydestä huolimatta kovin suureen rooliin eduskuntavaalien julkisuudessa. Vaalien aikaisessa aineistossa maahanmuuttokeskustelu oli hyvin vähäistä. Aineiston perusteella se saattaa olla jopa perussuomalaisten toiveiden mukaista:

Soinin veto oli taktisesti oiva, sillä hän pääsi määrittelemään, mistä vaaleissa puhutaan. Kun keskustelua hallitsee EU:n kriisi, kukaan tuskin enää muistaa perussuomalaisia lähinnä maahanmuuttokriittisenä puolueena. (4.4.2011)

Vaalien jälkeistä tutkimusaineistoani tarkastellessa tilanne kuitenkin muuttuu. Perussuomalaiset representoidaan rasistisiksi, homofobisiksi tai muuten vain suvaitsemattomiksi yhteensä peräti 58 kertaa, mikä tekee *suvaitsemattomuus*-diskurssista koko aineiston yleisimmän. Lukumäärää tosin hieman vääristää muutama aineistossa oleva artikkeli (27.5.2011, 15.11.2011, 14.4.2012). Ne käsittelevät lähes kauttaaltaan perussuomalaisten rasistisiksi tulkittuja lausahduksia:

Perussuomalaiset kieltävät kaiken sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen kuuluvan suosimisen, he vain hämärtävät todellisen rasismin ongelman ja merkityksen.

Perussuomalaiset kutsuvat muut eduskuntaryhmät allekirjoittamaan julkilausumansa. Innokkaista allekirjoittajista ei taida syntyä jonoa. (27.5.2011)

Perussuomalaiset torjuvat väitteet epäasiallisena ajojahtina. Siihen keskustelu sitten pysähtyykin, kunnes tulee taas uusi mielipidekysely tai joku perussuomalainen jälleen tölväisee jotakin vähemmistöä, ja käydään uusi samaan umpikujaan päättyvä keskustelukierros. (15.11.2011)

Perussuomalaisten tulisi käyttää tästä lähtien ruskeaa paitaa, jotta heidän poliittinen ja henkinen suuntautuneisuutensa tulisi kaikille selväksi.

Edellinen lause oli vitsi. Se oli kansanedustaja James Hirvisaarta (ps) lainaten "täyttä pakinaa ja satiiria, jossa hyväntahtoisesti ja hauskaasti ruoditaan yhteiskunnassa vallitsevaa hysteeristä ilmapiiä". (14.4.2012)

Olen niputtanut muukalais- tai seksuaalivähemmistövihamieliset representaatiot saman diskurssin alle, *Suvaitsemattomuus*-diskurssiksi. Vaalien aikaisessa aineistossa perussuomalaisia ei representoitu homovastaisiksi kertaakaan. *Homovihamieliset* -representaatio on esillä esimerkiksi 4.10.2011 julkaistussa pääkirjoituksessa.

Tuoreimpiin kuuluvissa jupakoissa vantaalainen Mika Niikko on selitellyt puheitaan siitä, pitäisikö homojen ilmoittaa seksuaalisesta suuntautumisestaan työhönottohaastattelussa. "Esitin asian kysymyksenä, että jos homous on niin normaalia kuin jatkuvasti annetaan ymmärtää, miksi homoutta pitää piilottaa työtä haettaessa." Nämä eivät ole vain harmittomia möläytyksiä. Nämä kertovat uuden puhekulttuurin leviämisestä suomalaisen demokratian pyhättöön eduskuntaan.(4.10.2011)

Perussuomalaiset identifioituu julkisessa keskustelussa hyvin usein homovihamieliseksi. Tätä kirjoittaessa (20.2.2014) eduskunta valmistautuu lähetekeskusteluun kansalaisaloitteesta tasa-arvoisesta avioliittolaista. Lakialoitteen vastustajiksi identifioituu useimmiten perussuomalaisten edustajia:

'Yksi tärkeimmistä perusteluista perinteisen avioliittokäsityksen puolustamiselle on lapsen oikeuksien turvaaminen. Lapsella tulee jatkossakin olla oikeus sekä isään että äitiin', sanoo kansanedustaja Pentti Oinonen (ps). (Helsingin Sanomat 20.2.2014).

Äänestyksestä tulee tasainen. Perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soini on muistuttanut, että puolueen eduskuntavaaliohjelmassa vuodelta 2011 sanotaan, että avioliitto on miehen ja naisen välinen. (Helsingin Sanomat 20.2.2014).

Kuten alaluvussa [5.4.1](#) todetaan, perussuomalaiset ja perussuomalainen politiikka henkilöityy hyvin usein puheenjohtaja Timo Soiniin. Puolueen maahanmuuttokritiikki on tässä tapauksessa poikkeus, sillä se identifioituu julkisessa keskustelussa useimmiten muihin poliittikkoihin kuin Soiniin. Soini ei ole juuri nostanut aihetta esille esimerkiksi vaalikeskusteluissa (Pernaa, Hatakka & al. 2012, 404). Maahanmuuttokritiikistä ovat huolehtineet puolueen muut näkyvät hahmot, etunenässä James Hirvisaari ja Jussi Halla-aho (heidän representoinnistaan lisää alaluvuissa [5.4.2](#) ja [5.4.3](#)). Soinin tehtäväksi

onkin jäänyt lähinnä maahanmuuttokriitikkojen värikkäimpien kannanottojen suitsimien:

Perussuomalaisten puheenjohtajan Timo Soinin nopea päätös esittää Hallahan määräaikaista erottamista eduskuntaryhmästä osoitti tilannetajun lisäksi mahdollisesti mitan täyttymistä. Yhteenotto puolueen sisällä ei tule yllätyksenä, eikä se välttämättä pääty tähän. (15.9.2011)

Perussuomalaiset – eurooppalainen äärioikeistopuolue

Elina Kestilän (2005, 361–366) mukaan perussuomalaiset ei kuulu radikaalioikeistoon. Hänen mukaansa tutkimuksessa itsensä perussuomalaisiksi ilmoittaneiden henkilöiden mielipiteistä ei löydy perusteita pitää puoluetta radikaalioikeistolaisena. Perussuomalaisten äänestäjät sijoittuvat hänen tutkimuksessaan vasemmisto–oikeistoluottavuudella keskiakselista vasemmalle ja ovat täten ”vasemmistolaisempia” kuin esimerkiksi SDP:n tai vihreiden äänestäjät. Perussuomalaiset voi siis sijoittaa puoluekentällä samoille seuduille kuin sen edeltäjän, Suomen Maaseudun Puolue SMP:n, joka luokitteli itsensä ei-sosialistiseksi vasemmistopuolueeksi (Helander & Toivonen 1971, 65–66). Kestilän aineistona käyttämässä European Value Surveysin Suomen aineistossa on kuitenkin vain kahdeksan perussuomalaisten äänestäjiksi ilmoittautunutta. Otos on siis sangen pieni. Oman tutkimukseni aineistoissa *Eurooppalainen äärioikeistopuolue* -representaatio ei esiinny kovin usein; se on hallitsevana diskurssina oikeastaan vain kahdessa artikkelissa. Pidän sitä kuitenkin hedelmällisenä ja mielenkiintoisena, joten katson että *Eurooppalainen äärioikeistopuolue* -diskurssi ansaitsee oman alalukunsa.

20.4. julkaistussa kirjoituksessa perussuomalaisia verrataan muihin eurooppalaisiin oikeistopopulistisiin puolueisiin, kuten ranskalaiseen Front Nationaliin ja unkarilaiseen Jobbikiin. (Eurooppalaisista oikeistopopulistipuolueista ks. esim. Mattlar 2009, 26–37.

Perussuomalaisten [erityisesti Tony Halmeen] äärioikeistolaisuudesta, emt. 38–43 sekä Vogt 2002, 351–352). Artikkelin kuitenkin myös muistuttaa perussuomalaisten ja esimerkiksi Jobbikin olevan hyvin erilaisia liikkeitä:

Vaikka eurooppalaisen populismin ilmentymiä onkin mahdotonta panna samaan pakettiin - esimerkiksi Front National ja perussuomalaiset ovat erilaisia liikkeitä - tai johonkin tiettyyn kohtaan oikeisto-vasemmisto-akselilla, niissä on muutamia yhtenevyyksiä, joilla voi olla merkittäviä seurauksia. (20.4.2011)

Yksi olennainen yhdistävä tekijä on EU-kriittisyys, vaikkakin kriittisyyden aste vaihtelee. Näiden liikkeiden ja puolueiden kannattajien näkemyksissä EU on eliitin projekti eliittiä varten. Kansa on vain kohde ja maksaja. (20.4.2011)

Perussuomalaisia ei kuitenkaan 20.4.2011 julkaistun pääkirjoituksen lisäksi representoida eurooppalaiseksi oikeistopopulistipuolueeksi kuin kerran vaalien aikaisessa aineistossa. Vaalien jälkeisen aineiston pääkirjoitus ruotii Ranskan presidentinvaaleja, ja pohdiskelee sikäläisen oikeistopopulistisen Front National -puolueen menestysmahdollisuuksia.

Mutta säästöt, velkakriisin paino ja luokituspäätös saattavatkin sataa Ranskan äärioikeiston laariin. Ranskassa voi olla tulossa kahdet protestivaalit.

Le Monde -lehdessä (13.1.) julkaistu mielipidetiedustelu kertoo, että äärioikeistolaisen Front Nationalin (FN) maailmankuva kasvattaa vauhdilla kannatustaan.

Toisin kuin sosialisteilla, FN:llä on selkeä ja karismaattinen johtaja, Jean-Marie Le Penin tytär Marine Le Pen. Ja näköjään myös vaihtoehto, joka - kuten Le Monde tulkitsee - arkipäiväistyy ja normalisoituu.

Joka kolmas ranskalainen sanoo hyväksyvänsä yleisesti FN:n linjan, jossa korostetaan muun muassa kuria ja perinteisiä arvoja sekä vaaditaan maahanmuuton rajoituksia. Vuosi sitten hyväksyvien osuus oli vain 22 prosenttia ranskalaisista. (20.1.2012)

Kaikkia seuraavista ilmauksista voisi käyttää myös kuvailemaan perussuomalaisia: *maailmankuva kasvattaa vauhdilla kannatustaan, selkeä ja karismaattinen johtaja,*

linja, jossa korostetaan muun muassa kuria ja perinteisiä arvoja sekä vaaditaan maa-
hanmuuton rajoituksia. Perussuomalaiset yhdistetään suoraan Ranskan oikeistopopulis-
teihin vain yhdessä kappaleessa:

Parhaiten FN :n [Front Nationalin] linja uppoaa työväestöön ja maaseudun
asukkaisiin, pääkaupungin ulkopuolisiin ja vähemmän koulutettuihin - tukijou-
kot tuovat siis mieleen perussuomalaiset. (20.1.2012)

Kappaleessa perussuomalaiset identifioidaan paitsi vähemmän koulutettujen ja maa-
seudun asukkaiden puolueeksi, myös liitetään eurooppalaiseen äärioikeistopuolueeseen.
Tarkastellaanpa aiempia esimerkkikappaleita Faircloughin toteamuksen valossa:
”[Y]htä tärkeää kuin tekstin varsinainen sisältö on se, mitä tekstistä puuttuu – ne re-
presentaatiot tai osallistujakategoriat ja sellaisten identiteettien ja suhteiden konstruoin-
nit, joita tekstistä ei löydy. (1997, 80)” Lukija siis helposti peilaa ranskalaisen populis-
tipuolueen kuvailua kotoisiin perussuomalaisiin. Perussuomalaiset kuitenkin loistaa
poissaolollaan itse tekstissä. Jo ensimmäisen kappaleen ilmaisu *sataa ranskan äärioi-*
keiston laariin ilmaisee, että kirjoitus suhtautuu kohteeseensa, ranskalaiseen oikeisto-
populistipuolueeseen negatiivisesti. Toisaalta ”sataa perussuomalaisten laariin” on hy-
vin yleinen idiomien etenkin nettiotsikoissa (Esim. Journalisti-lehti 5/2013, Suomen Ku-
valehti 24.2.2011, Kaleva 7.8.2012, Keskisuomalainen 5.2.2014), joten konnotatiivises-
ti sanonnan voi yhdistää puolueeseen. Pääkirjoitus kytkeytyy Euroopassa yleisesti val-
lalla olevaan kehitykseen, äärioikeistolaisiksi luokiteltujen puolueiden kannatuksen
kasvuun, jonka osa myös perussuomalaiset on. Tässä kontekstissa kappaleiden voi tul-
kita suhtautuvan negatiivisesti myös perussuomalaisiin.

5.2.4 Populisti

Kuten muun muassa alaluvuissa [3.3](#) ja [5.2.3](#) mainitaan, perussuomalaiset voi määritellä populistipuolueeksi. Populismien tarkempi määrittely on luvussa [3.4](#).

Populisti-diskurssiin on laskettu seuraavat representaatiot: *Protesti*, *Messias-Soini*, *Karismaattinen Soini*, *Kansansuosikki*, *Supliikkimies-Soini*, *Sutkauttelija-Soini* ja *Populisti*. Se on siis representaatioiltaan laajin aineiston sisältämistä diskursseista. Populismikäsitteen monipuolisuuden takia diskurssia ei voi yksiselitteisesti määritellä positiiviseksi, negatiiviseksi tai neutraaliksi. Representaatioista positiivisia ovat *Karismaattinen Soini*, *Supliikkimies-Soini* ja *Kansansuosikki*; negatiivisiksi taas lasken *Sutkauttelija-Soini*- ja *Populisti*-representaatiot. Kannattaa kiinnittää huomiota, että seitsemästä eri representaatiosta neljä representoi jälleen puheenjohtaja Timo Soinia.

Kansansuosikki-representaatio suhtautuu suopeasti populismiin, kansantajuistamiseen. Populismi on tapa puhua poliittisista asioista yksinkertaistaen ja elävöittää joskus kovin kuivaa politiikan diskurssia. Se myös maalaa perussuomalaisista kuvaa todellisen kansan puolueena käyttäen kenties vahingossa täysin samanlaista retoriikkaa, mitä perussuomalaiset itse mielellään hyödyntää:

Ei voi olla vahingoksi, jos maahanmuutto- tai EU-politiikka muuttuu paremmaksi. Joskus populistinen sutkaisu voi olla totta - joskus siitä on syvällisemmän ajatustyön rakennuspalikaksi. (12.9.2011)

Varmasti Soini lähtee kampanjaan tosissaan. Muulla tavalla hän ei osaa kampanjoida. Innokas ravimies Soini tietää, miltä ravihevosesta tuntuu tulla maaliin puuskuttaen ja kyljet vaahdossa. Niin käy Soinille jokaisessa vaalikampanjassa. (16.10.2011)

Esimerkeistä jälkimmäisen ravivertaukset tuovat perussuomalaista politiikkaa kansanomaiseen suuntaan. Soini representoidaan sitkeäksi ravihevoseksi, päättäväiseksi perfektionistiksi, joka ei osaa kampanjoida vaaleissa muuten kuin tosissaan. Todellisten kansanmiesten seuraama urheilu, ravitkin, saadaan mainittua samassa kappaleessa ja korostettua, että Soini on itsekin ravimiehiä. Hevosurheilun maininnassa on myös viit-

teitä suomenhevosen päättäväisyydestä ja se vie perussuomalaista retoriikkaa maalaisyhteiskunnan ihannointiin, mikä oli etenkin puolueen alkuvaiheissa yksi sen kannatuksen kulmakivistä (ks. esim. Mattlar 2009, 41–42). Soini olisi todennäköisesti itsekkin mielissään siitä, että häntä verrataan ravihevoseen.

Pernaa & al. leimaavat jytkyvaaleja tutkineen teoksensa loppupohdinnassa Soinin suoraan populistiksi:

Vaikka hän [Soini] saattaa suomalaisittain vaikuttaa omaperäiseltä hahmolta erottuessaan esimerkiksi retoriikaltaan ja habitukseltaan muista puheenjohtajista, ovat Soinin johtajatyylin keskeiset elementit kuitenkin tavallisia populistijohtajille kautta Euroopan. Soini yhdisteli kansallisia, suomalaisia puhuttelevia elementtejä populistiseen, tyytymättömyydestä, pettymyksestä ja vastakkainasetteluista ammentavaan ja tavallisen kansan arvoa korostavaan sanomaan – aivan populismin perinteisen menestysreseptin mukaisesti. (Pernaa & al. 2012, 405)

Kansansuosikki-representaatio esiintyy aineistossa 17 kertaa. Se on ikään kuin peilikuva *Populisti*-diskurssille, joka suhtautuu populismiin, asioiden yksinkertaistamiseen negatiivisesti:

Toki kova ja itsekäskin linja voidaan valita, jos kyseessä on suuri kansallinen etu, jota on ajettava vaikka muiden näkemyksistä piittaamatta. Tällä kertaa tie valittiin kuitenkin pelkästään sisäpoliittisista ja lyhytnäköisistä syistä. Oli luvattava jotain kansaan menevää vaalien alla ja hallitusta muodostettaessa, jotta perussuomalaiset eivät jyräisi jalkoihinsa. Yksinkertaistuksia vastaan taisteltiin yksinkertaistuksilla, populismia vastaan populismilla. (25.8.2011)

Samantyyppinen vastakohtaisuus sisältyy *Sutkauttelija-Soini* ja *Supliikkimies-Soini* -representaatioihin. Kun Soini esiintyy supliikkimiehenä, on hän verbaalisesti lahjakas ja nokkela väittelijä, joka puhuu nerokkailla kielikuvillaan ja ilmaisuillaan poliittiset vastustajansa suohon:

Kun näin on, perussuomalaisen mahdollinen ehdokas Timo Soini saa hyvän peesauspaikan Niinistön perässä. Nopea ja nokkela supliikkimies voi sujautella vaalikeskusteluun omaa agendaansa, eikä sitä voi EU-kriittisyyden aikoina raskaan kämmenen huitaisulla ohittaa. (16.8.2011)

Perussuomalaisten puheenjohtajan oli toki välttämätöntä lähteä mukaan presidentinvaaleihin. Vaalikampanjoissa Soini on kotonaan. Parhaimmillaan hän on kansan - äänestäjien - keskuudessa, toiseksi parhaimmillaan television vaalitentteissä, ainakin omien mielestä. Vaalitenttien aika on rajallinen, ja niistä kansalaisten mieliin syöpyvät parhaiten lyhyet sutkaukset, soinimit. Jos joku tentattava alkaa perustella kantaansa liian pitkästi, juontajat keskeyttävät hänet tyylysti. (16.10.2011)

Sutkauttelija-Soini taas puhuu sekavia ja kuittaa asialliset kysymykset aforistisella retoriikalla:

Tämän tiedustelun perusteella voi sanoa, että eurovastaisuus ei sittenkään ole se naula, johon presidentinvaalien kampanjan voisi ripustaa. Meloneilla, lippalakeilla ja markka takaisin -puheilla saa oppositiopuolueiden keskuudessa tukea, mutta se ei riitä. Eurokriittisten voimien ääni on näköjään viime ajat ollut suurempi kuin heidän kannatuksensa. (27.12.2011)

Mitä tästä [Soinin alhaisesta kannatuksesta presidentinvaaligallupissa] voi päätellä? Soinilla on kyllä vankka kannatus, mutta myös laaja vastustus. Soinista ei haluta maan isää, vaan hänet halutaan pitää eräänlaisena hovinarrina, joka huumorin varjolla laukoo totuuksia maan ja maanosan tilasta. Se sopii myös Soinille ilmeisen hyvin. Esimerkiksi ministerinä hän olisi ainakin jossain määrin hallituksen virallisen, optimistisen liturgian vanki. Nyt hän ei ole. (7.8.2011)

Soinin retoriikka, soinimit, ovat jo yleinen käsite kotimaan politiikassa. Vaalien aikaisen aineiston pääkirjoituksessa jopa sellaista imitoidaan (ks. alaluku [5.1.5](#)). Urbanin sanakirjan mukaan Soinismi on ”[s]isällötön, perusteeton, absurdi tai muulla tavalla asian ohi menevä, mutta osuvalta kuulostava lausahdus. Tyypillisesti populistipoliitikojen viljelemä, usein sellaisissa tilanteissa joissa populistilla ei asiantuntemusta ole.”

Messias-Soini -representaatio korostaa puheenjohtaja Timo Soinin erityisasemaa puolueessa. Se on sukua *Tyhmät amatöörit* -diskurssin tavalle muistuttaa, että Soini on puolueen ainoa oikea ja pätevä poliitikko. *Tyhmät amatöörit* ja *Messias-Soini* -representaatiot esiintyvät usein samassa kappaleessa, kuten seuraavissa esimerkeissä. Erotan silti representaatiot toisistaan, sillä niiden sävy on erilainen: ensimmäisessä subjektina, identifioinnin kohteena ovat muut perussuomalaiset poliitikot; jälkimmäisessä

puheenjohtaja Soini. Seuraavista katkelmista ilmenee artikkeleissa käytetty diskurssi, jonka mukaan ilman Soinia koko puolue olisi hajallaan:

Jos keskustalla on vaikeuksia sopeutua oppositiopolitiikkaan kahdeksan vuoden hallituskauden jälkeen, perussuomalaisten pitää aloittaa politiikan opettelu perusasioista. Puolue lepää täysin Soinin osaamisen varassa. Ajan mittaan tällainen asetelma on kestävä.

Mene vielä aikaa, ennen kuin perussuomalaiset kansanedustajat oppivat eduskunnassa talon tavoille. Ehkä opettelu on sittenkin helpompaa oppositiossa kuin hallituksessa. (26.5.2011)

Kannatuksen heikkeneminen saattaa selittyä sillä, että uutisiin päätyvät nykyään muutkin perussuomalaiset kuin puheenjohtaja Timo Soini, eivätkä kovin mairittelevassa valossa. Vähän väliä Soini saa olla selittämässä jonkun rivijäsenen päästämiä varomattomia möläytyksiä tai muita tempauksia. (16.12.2011)

5.2.5 Tähdento

Tähdento-diskurssi on vastinpari alaluvussa [5.1.7](#) esitellylle Menestysjä-diskurssille ja etenkin sen Menestystarina-representaatiolle. Tähdento-diskurssi pitää perussuomalaisten vaalivoittoa kertatapauksena, ja puoluetta hetken ihmeenä, jonka kohtalona on vaipua pian unohdukseen edeltäjänsä Suomen maaseudun puolueen tapaan.

Timo Soininkin [presidentinvaali]kampanjassa on taidettu tehdä virhearvio: tilaisuuksia varten varattiin suuria saleja, jotka jäivät kuitenkin puolityhjiksi. Paineet äänestä perussuomalaisia saatettiin purkaa jo eduskuntavaaleissa. Aiheellisesti onkin kysely, onko Soini liikkeellä tosissaan vai pitääkö hän vain puolueensa lippua ylhäällä syksyn kunnallisvaaleja varten. (21.1.2012)

Presidentinvaalimenestyksestä tai tulevien liittovaalien tuloksesta ei kannata ennustaa mitään perussuomalaisten suosiosta. Vasta syksyn kunnallisvaalit näyttävät, joko jytky posahti tyhjäksi eduskuntavaaleissa vai vieläkö järjestys jatkuu. (3.2.2012)

Yllä olevissa esimerkeissä käytetään myös *Protesti*-representaatiota, joka täten kuuluu kahden eri diskurssin alle: *Tähdenlento* ja *Populisti*. Populistipuolueille on leimallista esiintyä protestin kanavana, jollaisena perussuomalaiset usein nähdään (Esim. Borg 2012, 69, 75; Hatakka 2012, 297). Siten *Protesti*-representaatio kuuluu *Populisti*-diskurssiin. Toisaalta protesti nähdään myös väliaikaisena, hetkellisenä paineiden purkamisena. Tästä syystä *Protesti*-representaatio sisältyy toisinaan myös *Tähdenlento*-diskurssiin.

Rahkonen (2011, 425–426) povaa perussuomalaisille kahta mahdollista tulevaisuutta:

- 1) Samaistuminen perussuomalaisiin lisääntyy, mikä johtaa pysyvään sitoutumiseen. Kannatus jatkaa kasvuaan.
- 2) Oppositioon jääminen lisää kritiikkiä kannattajien keskuudessa ja kannatus alkaa lopulta laskea.

Aineistossa vaihtoehtoa 1 tarjoaa *Menestyjä*-diskurssi, kakkosvaihtoehtoa taas *Tähdenlento*.

Aineistossa toistuu muotoilu, jossa eri syistä muistutetaan, ettei jotakin asiaa tule välttämättä tulkita, että se tarkoittaisi perussuomalaisten kannatuksen hiipumista. Mainittu muotoilu esiintyy aineistossa kaikkiaan kahdeksan kertaa.

Soinin kannatusluvusta on kuitenkin varhaista tulkita perussuomalaisten kannatuksen romahdusta. Eduskuntavaalien jälkeen Soinin seuraava varsinainen tavoite on ensi syksyn kunnallisvaaleissa. (17.1.2012)

Presidentinvaalimenestyksestä tai tulevien liittovaalien tuloksesta ei kannata ennustaa mitään perussuomalaisten suosioista. Vasta syksyn kunnallisvaalit näyttävät, joko jytky posahti tyhjäksi eduskuntavaaleissa vai vieläkö järjestys jatkuu. (3.2.2012)

Ay-vaalien perusteella ei vielä kannata ennustaa perussuomalaisten paluuta pieneksi puolueeksi. Puheenjohtaja Timo Soini on kasvattanut puoluettaan vaali kerrallaan. Seuraavaksi tähtäin on syksyn kuntavaaleissa. (29.3.2012)

Muotoilu tuo *Lasku vääjämätön* -representaation uudelle tasolle. Lehti pitää itsestään selvänä, että perussuomalaisten suosio laskee ja se palaa pienpuolueeksi ennemmin tai myöhemmin. Äärimmillään perussuomalaisia representoidaan jopa muoti-ilmiöksi:

Miten tätä [perussuomalaisten korkeaa suosiota työväestön keskuudessa] pitäisi tulkita? Ainakin niin, että perussuomalaisten kannattaminen mielipidekyselyissä on nykyään täysin hyväksyttävää, mahdollisesti jopa jonkinlainen muoti-ilmiö. (3.2.2012)

5.3 Muut

Muut-otsikon alla käsittelem lyhyesti diskursseja, jotka esiintyvät niin harvoin ettei niitä kannata eritellä omaa ryhmäänsä.

Perussuomalaiset representoidaan usein myös yhdeksi suurista puolueista. Representaatiossa ei sinänsä ole mitään poikkeuksellista, onhan puolue yksi Suomen neljästä suosituimmasta. *Yksi suurista* -diskurssi voi olla sävyiltään sekä negatiivinen että positiivinen.

Myös muiden puolueiden suhtautuminen on muuttunut. Ennen koko vaalipaneeli saattoi räjähtää nauramaan, kun Soini heitti jonkin sutkauksen. Nyt niihin vastataan vakavina: älä vääristele asioita. (3.4.2011)

Neljän suuren joukkoon nousemiseen liittyy siis myös vastuu: puheen on pysyttävä asiallisena, eikä sisällöttömiä sutkauksia enää sallita.

Soini ei ole pitkään aikoihin hyökännyt vasemmistoliittoa tai vihreitä vastaan. Hänen ei enää tarvitse. Hän painii nyt suurimpien sarjassa. (4.4.2011)

Kannatuksen nousu tarkoittaa, että perussuomalaiset ei enää kilpaile suosion murusista pienten puolueiden kanssa, vaan taistelee nyt isommassa ympyrässä kovilla panoksilla. Se taistelee nyt Suomen suurimman puolueen paikasta. Perussuomalaisten tähtäimen siirtymisen ”arkkivihollisesta”, vihreistä kolmeen suurimpaan puolueeseen huomioi myös Timo Soinin blogikirjoituksia tutkinut Mari K. Niemi (2012, 340):

Vaalikamppailun käynnistyessä näytti todennäköiseltä, että vihreistä tulisi Soinin argumentaatiossa perussuomalaisten itseymmärryksen keskeinen vastinpari. Näin ei kuitenkaan käynyt. [...] Vielä syyskuun alussa Soini asemoi puolueensa ”keskisarjaan”. Gallupien sittemmin kertoessa perussuomalaisten kannatuksen kasvusta myös kampanjaa kohdistettiin uudestaan. Pian Soinin oli tarkoituksenmukaisempaa ottaa kohteekseen kolme suurinta puoluetta, joihin perussuomalaiset kannatusmittauksissa jo vertautui.

Yksi suurista -diskurssi esiintyi aineistossa yhteensä seitsemän kertaa, mutta yllä olevien kaltaiset, selvän kannanoton sisältävät kappaleet olivat harvassa (paljon nolladiskurssia). Siksi en nostanut sitä muiden esittelemieni diskurssien kanssa samanarvoiseksi. Vaalien jälkeisessä kirjoittelussa *Yksi suurista* esiintyy ymmärrettävistä syistä tiheästi. Palaan diskurssin käsittelyyn vaalien jälkeisen kirjoittelun [analyysiluvussa](#).

Aineistossa esiintyy myös representaatio ”Muut”, joka sivuaa Railon (2012a, 199) ja Lehtonen & Koivusen (2010, 234) tulkintoja median hegemonisesta keskiluokkadiskurssista. Aiheesta tarkemmin alaluvun [6.2](#) loppupuolella. ”Muut”-representaatio esiintyy aineistossa vain viisi kertaa, mutta pidän representaatiota niin mielenkiintoisena, että käsittelen sitä lyhyesti tässä luvussa.

Kokoomuksen, demarien ja etenkin vihreiden on ollut helpompi keskittää sekä kampanjansa että politiikkansa kaupunkeihin. Syrjäseuduilla ei äänestetä kuin keskustaa tai perussuomalaisia, Itä- ja Pohjois-Suomessa jonkin verran myös vasemmistoliittoa. (5.8.2011)

Perussuomalaiset karsastavat elitismii yleensä. Puolueesta voi tulla oiva kakkukammio syrjäseutujen asukkaille. Hallituksen kuntapolitiikka voikin auttaa keskustan sijaan perussuomalaisia. (12.9.2011)

Helsingin Sanomat on lehti koulutetuille kaupunkilaisille. Syrjäseuduilla ei äänestetä kuin keskustaa tai perussuomalaisia. Jako ”meihin” ja ”niihin” on selvä.

”Muut”-representaatiolle on läheistä sukua *Polarisoitunut Suomi* -representaatiolle, joka esittää ”perus-Suomen” ääripäihin jakautuneena ja ehdottomuuksia suosivana.

Pitkän linjan EU-vaikuttajat kuvailevat Suomen EU-linjaa: myönteinen, rakentava ote on kadonnut, ja tilalle on tullut äkkijyrkkiin ehdottomuuksiin pyrkivä toimintatapa. (22.12.2011)

Polarisoitunut Suomi on sukua myös *Populisti*-diskurssille, sillä populismiin kuuluu asioiden yksinkertaistaminen ja ääriajattelu. ”Me” ja ”ne” -tyyppisten erotteluiden tai vastinparien etsiminen on melko tyypillistä kriittiselle diskurssianalyysille, sillä se osoittaa melko yksinkertaisesti, miten media rakentaa toimijoille erilaisia rooleja. (Valtonen 1998, 94–95)

5.4 Perussuomalaisten henkilöiden identifiointi

Vaalien aikaisessa kirjoittelussa perussuomalaisista poliitikoista oli esillä lähes yksinomaan puheenjohtaja Timo Soini (ks. pääluku 5). Vaalien jälkeisessä aineistossa esille pääsee muutama muukin perussuomalaispoliitikko. Myös Soinin julkisuuskuva syvennetään.

Tiedotusvälineet rakentavat teksteissään identiteettejä ja suhteita osallistujien välille. Osallistujiksi voi ajatella toimittajan, tai tämän tutkimuksen tapauksessa koko Helsingin Sanomat instituutiona, sillä katson nimettömien pääkirjoitusten edustavan koko lehden kantaa, yleisön sekä julkisen elämän edustajat, poliitikot, kulttuurihenkilöt jne. (Fairclough 1997, 165). Tässä luvussa tarkastelen, millaisia identiteettejä yksittäisille, nimeltä mainituille perussuomalaisille poliitikoille asetetaan, ja millaisessa suhteessa poliitikot näyttävät yleisöä ja Helsingin Sanomien pääkirjoitustoimitusta kohtaan. Vaalien jälkeisessä aineistossa pääsevät näkyvästi esille puheenjohtaja Timo Soini sekä maahanmuuttokriittistä siipeä edustavat kansanedustajat Jussi Halla-aho ja James Hirvisaari. Omistan yhden alaluvun kunkin poliitikon kuvan käsittelyyn.

5.4.1 Timo Soini

Useissa perussuomalaisten jyttyvoittoa käsitelleessä tutkimuksessa on todettu, että puheenjohtaja Timo Soinilla oli merkittävä rooli vaalivoiton saavuttamisessa (Borg 2012, 200–202, Niemi 2012, 324). Grönlundin & Westisen (2012, 182) mukaan ”[e]rityisesti Kokoomuksen ja Perussuomalaisten äänestäjät korostivat puheenjohtajiansa, Jyrki Kataisen ja Timo Soinin, johtajaominaisuuksia. Sen sijaan SDP:n äänestäjät painottivat Jutta Urpilaisen johtajuutta puoluevalinnassaan jopa keskimääräistä vähemmän.” Populististen puolueiden katsotaankin usein rakentuvat karismaattisen ja julkisuudessa näkyvän johtohahmon ympärille (Esim. Pernaa & al. 2012, 405). Perussuomalaisten tapauksessa Soinin henkilökohtainen menestys vaaleissa ja laaja mediajulkisuus edesauttoivat puolueen vaalivoittoa. Soini oli jo vuoden 2008 kuntavaalien aikaan suomen neljänneksi seuratuin poliitikko. Populistijohtajien, myös Soinin, tapauksessa on tyypillistä, että henkilö jakaa voimakkaasti mielipiteitä. Soinin kannatuksen kasvaessa myös hänen vastustuksensa kasvoi lähes samassa suhteessa. (Niemi 2012, 324–325.)

Perussuomalaiset henkilöityy myös aineistossa vahvasti puheenjohtaja Timo Soiniin. Ville Pitkäsen (2009, 104) mukaan politiikan journalismin henkilöityminen johtuu tiedotusvälineiden tarpeesta kärjistää ja yksinkertaistaa politiikkaa ostavalle yleisölle. Heikki Kuutin (2006, 50–51) mukaan taas journalismi pyrkii selittämään asiat henkilöiden kautta, koska henkilöitä pidetään mielenkiintoisempina ja helpommin lähestyttävänä kuin asioita. Karina Jutila ja Björn Sundell (2011, 64–66) kuvaavat Timo Soinin henkilöä perussuomalaisten nousun kulmakiveksi: ”Kyse on karismaattisen johtajuuden kouluesimerkistä, jossa johtaja kykenee yhdistämään selkeät muista erottuvat mielipiteet, kansanomaisen kärjistetyin ilmaisun sekä kansalaisten kohtaamisen mieliinpainuvalla tavalla. Hän innostaa ja vetoaa kannattajiensa tunteisiin.” Ei siis ole ihme, että perussuomalaiset puhuu useimmiten karismaattisen johtajansa suulla. Aineistossa esitetään useissa kohdissa, että ilman Soinia koko puolue olisi hajallaan.

Vaikka Soiniin luotetaan, moni epäilee hänen kykyään pitää eduskuntaryhmänsä ruodussa. Ja vaikka Soinilla on kokeneena poliitikkona sekä halua että kykyä kompromisseihin, kaikilla perussuomalaisten edustajilla ei välttämättä ole kumpaakaan. (19.4.2011)

Helsingin Sanomien tapa henkilöidä perussuomalaiset puheenjohtaja Soiniin ja toisaalta Soinin runsas näkyvyys ei ole mitenkään poikkeuksellista. Railon & Välimäen (2012, 146) mukaan iltapäivälehdissä Timo Soini oli puoluejohtajista eniten julkisuudessa keväällä 2011.

Herätysliike

Aineistossa esiintyy representaatio, jonka olen nimennyt *Herätysliikkeeksi*. *Herätysliike* suhtautuu perussuomalaisiin kuin uskonnolliseen liikkeeseen, jonka johtohahmo on karismaattinen Soini, jonka sanomisia tai toimia ei kyseenalaisteta. Samoilla linjoilla ovat Jutila ja Sundell (2011, 66): ”Soinilla on karismaattiselle johtajalle tyypillistä kykyä hankkia jopa kritiikitöntä arvostusta ja luottamusta omissa joukoissaan. Puolue- ja mielipidejohtajan asema on vahva.” Esimerkkikappaleissa Soinista annetaan huolimaton ja hieman epäpätevä kuva; kannattajat taas ovat kuin uskonnollisessa hurmiossa:

Kun Timo Soini on äänessä, ei ole väliä, tuliko puhuttua miljoonista vai miljardeista. Tärkein on mielikuva. Kannattajat uskovat Soinia, päästeli hän suustaan mitä tahansa. (4.4.2011)

Omilleen esiintyessään Soinin puheet tosin alkavat venyä castromaisiin mittoihin. Tällä kertaa hänen kätensä tekivät vielä tavanomaistakin laajempia kaaria. (16.10.2011)

Myös Ville Pernaa (2012, 32) toteaa, että Timo Soinin suosio oli merkittävä syy puoleen nousuun vaaleissa. Hän kuitenkin muistuttaa, että perussuomalaisten gallupkanna-

tuksen voimakkain nousu osui vuoteen 2010, jolloin Soini oli europarlamentaarikkoaikansa takia kokonaan poissa kotimaanpolitiikasta.

Vaalien aikaisen aineiston *Tyhmät amatöörit* -diskurssi leimasi perussuomalaiset poliitikot Soinia lukuun ottamatta huonosti käyttäytyviksi amatööreiksi, jotka eivät osaa esiintyä demokratian estradeilla. Samankaltainen linja jatkui myös vaalien jälkeen:

Jos keskustalla on vaikeuksia sopeutua oppositiopolitiikkaan kahdeksan vuoden hallituskauden jälkeen, perussuomalaisten pitää aloittaa politiikan opettelu perusasioista. Puolue lepää täysin Soinin osaamisen varassa. Ajan mittaan tällainen asetelma on kestävä. (26.5.2011)

Puheilla on satutettu suomalaisia ja muiden maiden ihmisiä sekä Suomen maan. Ellei Soini saa joukkojaan ojennukseen, ei olisi yllätys, jos puolueen lupaukset paremmasta Suomesta tulkitaan pian harhautukseksi. (4.10.2011)

Edelleen puolue lepää täysin Soinin osaamisen varassa ja Soini yrittää saada joukkonsa ojennukseen. Puolueen epäpätevät, holtittomat amatöörit siis ovat täysin hajallaan ilman johtajan lempeä ohjausta.

5.4.2 Jussi Halla-aho

Helsinkiläisestä Jussi Halla-ahosta on tullut perussuomalaisten maahanmuuttokriittisen siiven keulahahmo (esim. Borg 2012). Halla-aho on sikäli poikkeuksellinen poliitikko, että hänen ja muun maahanmuuttokriitikin varsinaisina foorumeina toimivat perinteisen poliittisen toiminnan sijaan erilaiset verkkosivustot, joista tunnetuimmat ovat Hommaforum ja Halla-ahon oma blogi. (Pernaa 2012, 32) Vaalien jälkeisessä aineistossani Halla-aho mainitaan kaikkiaan 29 kertaa; vaalien aikaisessa aineistossa mainintoja on vain yksi.

Aineistossa on 2.8.2012 julkaistu pääkirjoitus otsikolla *Halla-aho siistiköön suunsa*. Se käsittelee Norjan joukkosurmaajan Anders Behring Breivikin manifestin kohtaa, jossa Halla-ahon islamvastaisia kirjoituksia lainataan. Halla-aho myös identifioidaan rasistiksi:

Halla-ahon mielipiteet ja kirjoitukset muun muassa maahanmuuttajista ovat kauniisti sanottuna kiistanalaisia. On lisäksi erittäin poikkeuksellista, että jonkin valiokunnan puheenjohtajan asema kyseenalaistetaan. (2.8.2012)

Halla-aho varoittaa demareita (IL 1.8.), että yhteistyö valiokunnassa voi vaarantua. Kovin ruusuista yhteistyötä ei valiokunnassa voi muutenkaan odottaa - sen verran eri linjoilla Halla-aho on maahanmuuttokysymyksistä ja aselain tiukentamisesta eduskunnan enemmistön kanssa. (2.8.2012)

Vaikka *Rasisti*-representaatio on esimerkkikappaleissa esillä, esittää lehti kantansa hyvin lievästi, jopa anteeksipyytelevänä. Voisi olettaa että puhuttaessa kovan luokan maahanmuuttokriitikosta ja monikulttuurisuuden vastustajasta, pääkirjoitus käyttäisi tehokkaampia keinoja mielipiteen teilaamiseen, semminkin kun Helsingin Sanomat on avoimesti ilmoittanut kannattavansa monikulttuurista yhteiskuntaa (mm. Holmberg 2004, 88). Jussi Halla-ahon maahanmuuttomielipiteitä ruotivan pääkirjoituksen olettaisi lukeutuvan Hemánuksen (1972, 19–24.) luokittelussa linjaa viitoittaviin pääkirjoituksiin, joiden tehtävänä on piirtää lehden linjaa ja ottaa voimakkaasti kantaa. Sen sijaan Halla-ahon linjaukset ovat *kauniisti sanottuna kiistanalaisia* ja Halla aho on eduskunnan enemmistön kanssa *eri linjoilla*.

Halla-aho on pääosassa myös 15.9.2011 julkaistussa artikkelissa. Se käsittelee Halla-ahon Facebookissa julkaisemaa kirjoitusta, jossa hän ehdottaa Kreikkaan sotilasjuntaa, koska demokratia ei toimi. Pääkirjoitus suhtautuu Halla-ahoon huomattavasti kriittisemmin kuin edellisessä kappaleessa käsitelty pääkirjoitus:

Tätä taustaa vastaan kansanedustaja Jussi Halla-ahon (ps) heittävä ehdotus sotilasvallan palauttamisesta Kreikkaan on käsittämättömyytensä lisäksi myös loukkaava ja vahingollinen. Se osoittaa piittaamattomuutta tai tietämättömyyttä vuosien 1967–74 sotilasvallan Kreikkaan jättämistä syvistä traumaista ja sotilashallitusten keskimäärin heikosta näytöstä myös taloudenhoidossa.

Vaikuttaa siltä, että enimmäkseen nettikeskustelujen kautta samanmielisen piirin kanssa kommunikoinut kansanedustaja on törmännyt reaali maailmaan. Puhujalla on vastuu kommentistaan, eikä niiden esittäminen verkossa vähennä vastuuta, vaikka se voi madaltaa harkintakynnystä. (15.9.2011)

Artikkeli muistuttaa Halla-ahon juurista verkon keskustelupalstoilla. Reaali maailmassa pätevät toisenlaiset säännöt.

Helsingin Sanomien pääkirjoitukset suhtautuvat sekä Halla-ahoon että seuraavassa alaluvussa käsiteltävään James Hirvisaaren yleisesti hyvin kriittisesti. Toki pääkirjoitukset käsittelevät yksittäisiä tapauksia, mainittujen poliitikkojen julkisia möläytyksiä; Soinia käsitellään monipuolisemmin, onhan hän puolueensa puheenjohtaja ja siksi vastuussa kaikista puolueen linjauksista. Tästä syystä onkin erikoista, että Soini on pidätetty antamasta maahanmuuttolinjauksia, ja ne on jätetty lähinnä Halla-ahon ja Hirvisaaren harteille. (Välimäki 2012, 287.)

5.4.3 James Hirvisaari

Niin ikään perussuomalaisten maahanmuuttokriittiseen siipeen kuuluvan James Hirvisaaren käsittely on samankaltaista kuin Halla-ahon. Kansanedustaja leimataan möläytteleväksi, suvaitsemattomaksi rasistiksi.

Perussuomalaisten kansanedustaja James Hirvisaari löytää syitä Norjan verilöylyyn ja tappaja Anders Breivikin toimintaan. Hirvisaari kirjoittaa ajatuksiaan Uuden Suomen Puheenvuoro-palstalla 24.7. aloittamassaan keskustelussa.

"Teko on hirveä ja tuomitsen sen täysin, mutta en oikeastaan ihmettele sitä, että se tapahtui juuri Osllossa. Siellä näet viime vuosien aikana KAIKKI (100%) useisiin kymmeniin hyökkäysraiskauksiin syyllistyneet ovat olleet länsimaiden ulkopuolelta tulevia maahanmuuttajia/-ulkomaalaisia." "Tapahtuman voi hyvin arvella olevan osaltaan seurausta väärän maahanmuuttopolitiikan aiheuttamista vakavista lieveilmiöistä. Se ei tietenkään kokonaan selitä verilöylyä, mutta

*uskon sen olevan vahvasti osasyllinen. Tyypillä kilahti, kun tuli mitta täyteen." **Hirvisaaren näkemyksessä on sellaista, joka muistuttaa Breivikin omia perusteluja teolleen.** Hirvisaaren mukaan "olisi välttämätöntä vihdoin jo myöntää länsimaiden valitseman monikulttuurisuuspolitiikan epäonnistuminen".*

Maahanmuuttoa arvostelevien logiikka on toisinaan joustava. (29.7.2011)

*Perussuomalaisten kansanedustaja James Hirvisaaren blogikirjoituksen mukaan perussuomalaisista käytetty halventava nimitys rinnastuu juutalaisten ja mustien pilkkaamiseen. "Jos joku kirjoittaa 'persuista', kirjoittakoon sitten myös 'jutkuista' ja 'nekruista'." **Suomen eduskuntaan vuonna 2011 valittu ihminen vertaa puoluetovereidensa kokemuksia niihin, jotka ovat historiassa kokeneet Atlantin yli kantautuneen orjakaupan ja systemaattisen rotuerottelun kauhut sekä toisen maailmansodan aikaisen joukkotuhonnan.**(4.10.2011)*

Perussuomalaisten tulisi käyttää tästä lähtien ruskeaa paitaa, jotta heidän poliittinen ja henkinen suuntautuneisuutensa tulisi kaikille selväksi.

Edellinen lause oli vitsi. Se oli kansanedustaja James Hirvisaarta (ps) lainaten "täyttä pakinaa ja satiiria, jossa hyväntahtoisesti ja hauskaasti ruoditaan yhteiskunnassa vallitsevaa hysteeristä ilmapiiiriä". (14.4.2012)

James Hirvisaarta representoidaan sekä aineistossa että sen ulkopuolella usein *Häiriköksi*. Toisaalta Hirvisaaren identifioiminen häiriköksi tuskin on sattumaa. Hänen uransa perussuomalaisena poliitikkona päättyi lokakuussa 2013. Hirvisaari toi eduskuntaan vieraan, joka näytti lehtereillä natsitervehdystä. Kuva tapahtumasta levisi sosiaalisessa mediassa ja perussuomalaisten puoluehallitus päätti erottaa Hirvisaaren puolueen jäsenyydestä. Pelkkää aineistoa tarkastellessa Hirvisaaren identifiointi rasistiksi ja häiriköksi saattaa olla hankalaa. Oikeaan kontekstiin, julkaisupäivän uutistilanteeseen laitettaessa tilanne selkiytyy. Esimerkiksi kaksi päivää viimeisen esimerkkikappaleen jälkeen 16.4.2012 lehdessä julkaistiin uutinen, jossa perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtaja Pirkko Ruohonen-Lerner muun muassa toteaa, että Hirvisaaren luottamus eduskuntaryhmässä on mennyt.

Hirvisaaren möläytykset edustavat [luvussa 2](#) mainittuja skandaaleja. Uimonen (2009, 26–27) toteaa, että 2000-luvun poliittiset skandaalit, lähinnä Ilkka Kanervan ja Anneli Jäätteenmäen erot, osoittavat että Suomesta on tullut mediayhteiskunta, jossa mediakohtaus saattavat aiheuttaa korkea-arvoisten poliitikkojen eroja, ja että suomalaisten journa-

listien vaikutusvalta on kasvanut. Vaikka Kanervan ja Jätteenmäen tapauksessa eroajat olivat ministereitä, lasken silti Hirvisaaren eron samaan kategoriaan. (Skandaaleista lisää esim. Thompson 2000, Nykänen 2011). On huomattavaa, että eduskunnan lehteillä tehty natsitervehdys oli vasta viimeinen niitti Hirvisaaren toilailuille. Aineistosakin mainitut nekrupuheet, hihamerkkikohu ja muut möläytykset edesauttoivat eduskuntaryhmän mitan täyttymistä.

6 POHDINTA

Millainen yleiskuva perussuomalaisista siis tulee Helsingin Sanomien pääkirjoituksista? Kokonaiskuvan hahmottaminen helpottuu, kun jaan molempien aineistojen representaatiot positiivis-, neutraali- ja negatiivissävyisiin. Representaatioiden tarkempi erittely on [liitteessä 2](#).

Taulukko 2: Representaatiot vaalien aikaan, 191 kappaletta

Positiiviset	40 kappaletta
Neutraalit	78 kappaletta
Negatiiviset	73 kappaletta

Taulukko 3: Representaatiot vaalien jälkeen, 489 kappaletta

Positiiviset	77 kappaletta
Neutraalit	107 kappaletta
Negatiiviset	305 kappaletta

Positiivisten representaatioiden vähyys kertoo Helsingin Sanomien kriittisestä suhtautumisesta perussuomalaisiin. Mielenkiintoista on, ovatko pääkirjoitusten negatiiviset

diskurssit normaalia kriittisyyttä, vai onko kyseessä puolueen järjestelmällinen mustamaalaaminen. Vaalien aikaisessa kirjoittelussa on huomattava, että suurin representatioryhmä on kuitenkin neutraalit. Useimmiten myös negatiivisen diskurssin (esimerkiksi *Uhka*) käyttäminen on perusteltua, sillä jotkin perussuomalaisten linjaukset voi nähdä uhkaksi Helsingin Sanomien ajamalle yhteiskunnalle ja todellisuudelle (esimerkiksi Euroopan unioni). Tällöin pääkirjoitus ei suhtaudu kriittisesti puolueeseen, vaan sen ajamaan asiaan. Helsingin Sanomien tarpeen tullen kriittinen suhtautuminen kaikkiin puolueisiin näkyi esimerkiksi vaalirahautisoinnissa, johon perussuomalaiset eivät liittyneet mitenkään.

Siinä missä vaalien aikaisessa kirjoittelussa tasapaino positiivisen ja negatiivisen välillä oli olemassa, kääntyy vaalien jälkeisessä aineistossa Helsingin Sanomien suhtautuminen selvästi negatiiviseen suuntaan. Osittain lukuja selittävät 27.5.2011, 29.7.2011, 4.10.2011, 15.11.2011 ja 14.4.2012 julkaistut kirjoitukset, joissa lähinnä ruoditaan tiettyjen perussuomalaisten poliitikkojen rasistisia tai suvaitsemattomia möläytyksiä, ja joiden representaatiot ovat kauttaaltaan negatiivisia. Kuitenkin, kuten 4.10.2011 julkaistussa pääkirjoituksessa todetaan:

*Puolueen muiden kansanedustajien käytöksestä on onneksi nähty, että Halla-aho, Hakkarainen, Niikko, Hirvisaari ja muut **loukkaavien puheiden viljelijät eivät ole alkuunkaan perussuomalaisten koko kuva**. Kyselytutkimuksista näkyy puolueen kiinnostavan potentiaalisesti jopa neljäsosaa suomalaisäänestäjistä. Se voi olla Suomen merkittävin poliittinen kansanliike vuosikymmeniin. (4.10.2011)*

Negatiivisten representaatioiden määrästä ei siis tule vetää liian suorja johtopäätöksiä, että lehti suhtautuisi kohteeseen erityisen negatiivisesti. Sen sijaan aineistosta voinee vetää johtopäätöksen, että Helsingin Sanomat suhtautuu sangen negatiivisesti tiettyihin perussuomalaisiin poliitikkoihin, kuten Jussi Halla-ahoon ja James Hirvisaareen (Ks. alaluvut [5.4.2](#) ja [5.4.3](#)).

Kuten aineistoni määrästäkin voi päätellä, perussuomalaiset ja heidän ajamansa asiat saivat sangen huomattavaa medianäkyvyyttä vaalien aikoihin. Vaaleja edeltävän ajan uutisointia tutkineen Ville Pernaan (2012, 35) mukaan ”[K]olme neljästä lehtiaineiston

eniten esillä olleesta aiheesta kytkeytyi suoraan tai epäsuoraan vaalien suurvoittajan perussuomalaisten omaan agendaan.” Oman tutkimukseni aineistoon tutustuttuaan voi väitteen helposti allekirjoittaa. Tarkastelujaksolla neljä suurinta puoluetta olivat luonnollisesti esillä Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa, mutta perussuomalaisten ajamiin asioiden esilläolo (Esimerkiksi euromaiden tukeminen, vaikka lehti itse onkin vastakkaisella kannalla) oli poikkeuksellisen suurta ja lehti toi ansiokkaasti esiin myös omalle kannalleen vastakkaisia näkemyksiä. Seuraavassa taulukossa neljän suurimman puolueen saamat osumat Helsingin Sanomien sähköisen arkiston haulla aikavälillä 17.3.2011–15.5.2012. Taulukossa on lisäksi vertailun vuoksi pienemmän puolueen vasemmistoliiton saamat osumat samalla aikavälillä⁵. Tuloksista ei ole karsittu Vieraskynä-, Muut Lehdet ja Kolumni-juttupaikoilla olevia kirjoituksia.

Taulukko 4: Eri puolueiden saamat osumat Helsingin Sanomien arkistossa

(ps) OR perussuom* OR jyty*.	330 osumaa
(kesk) OR keskusta*	371 osumaa
(kok) OR kokoomu*	369 osumaa
(sd) OR sdp*	330 osumaa
(vas) OR vasemmistoliit*	132 osumaa

⁵ Valitsin eduskuntapuolueista esimerkki-puolueeksi vasemmistoliiton siitä yksinkertaisesta syystä, että hakusanalla ”vihre*” Helsingin Sanomien arkisto olisi listannut myös kaikki artikkelit joissa sana vihreä esiintyy myös muissa kuin puoluetta käsittelevissä merkityksissä. Myös Rkp:n tapauksessa listalle olisivat tulleet kaikki ruotsiin tai ruotsalaisiin liittyvät osumat. Kristillisdemokraatit taas on sen verran pieni puolue, ettei sen käyttäminen vertailukohtana olisi järkevää.

Osumien määrästä näkee, että perussuomalaiset mainittiin tarkastelujakson pääkirjoitus-sivujen artikkeleissa suunnilleen yhtä usein kuin muutkin suuret puolueet. Vaikka vasemmistoliitto oli ennen vuoden 2011 eduskuntavaaleja suurempi puolue kuin perussuomalaiset, oli perussuomalaisilla kuitenkin osumia tarkkailuaikana yli kaksinkertaisesti.

Toisaalta pikaisen aineistotutkinnan perusteella muita puolueita ei käsitellä läheskään yhtä kriittisesti. Kokoomuksen negatiiviset representaatiot kuvaavat kokoomuslaiset jääräpäisinä Euro maiden tukipakettien puolustajina.

Jäljellä on kaksi toimintatapaa. Suomi voi todella kaataa rahaston kasvatushankkeen ja Portugalin tukipaketin. Se ei käy kokoomukselle, joka pelkää tämän vaihtoehdon ajavan Euroopan taloustuhoon. (19.4.2011)

Keskustaa kritisoidaan enemmän kuin kokoomusta, muun muassa *happamista kommenteista ruotsin kielestä* (30.3.2011) ja itsepäisyydestä. Keskustapoliitikkojen ja puoluetta lähellä olevien lehtien yleinen väite on, että niin sanottu etelän media, Helsingin Sanomat etunenässä, suhtautuu negatiivisesti keskustaan (Esim. Laitinen 2011, 59, Holmberg, 2004, 36). Erityisen mielenkiintoiseksi väitteen tekee seuraava katkelma, jossa kokoomusta käsitellään positiivisessa valossa keskustan kustannuksella.

Keskustan puheenjohtaja Mari Kiviniemi tunnusti muiden tavoin, että julkisen talouden pohjaa on vahvistettava, mutta kuvaili samalla muiden puolueiden säästöesityksiä heppoisiksi. Kokoomuksen puheenjohtaja Jyrki Katainen iski takaisin ja muistutti, että monet puolueet ovat sentään esittäneet säästöideoita - toisin kuin keskusta. (13.4.2011)

Vaikka keskustaakin hieman pilkataan, on perussuomalaisten negatiivinen käsittely pääkirjoituksissa yleisempää. Muidenkin puolueiden representaatioiden tätä pintarapaisua tarkempi erittely olisi mielenkiintoista, mutta valitettavasti tämän tutkimuksen puitteissa mahdotonta. Oleellista kuitenkin on, että perussuomalaiset representoidaan muita puolueita useammin negatiivisin sävyin ja sanavalinnoin.

Holmberg (2004, 89) muistuttaa, että Helsingin Sanomat on jo 1980-luvulta lähtien ottanut agendakseen puolustaa politiikkaa populismilta. Suomen maaseudun puolueen

protestiperintöä jatkaneen perussuomalaiset taas voi hyvin luokitella populistipuolueeksi (Grönlund & Westinen 2012, 169, 175). Kriittinen linja puoluetta kohtaan on siis perusteltavissa. Perussuomalaisten jatkuva representointi haastajana ja vastustajana (jopa negatiivissävytteisessä diskurssissa) saattaa toisaalta vahvistaa puolueen omaa imagoa vaihtoehtona vanhoille puolueille. Toisaalta osa *Tyhmät amatöörit* -diskurssin kappaleista antaa perussuomalaisista negatiivisen kuvan ehkä hieman epäoikeudenmukaisesti. Eduskunnan untuvikkojen pilkkaaminen sopii toisaalta lehden *Konsensuksen tuhoajat* -diskurssiin, jota käsitellään alaluvuissa [5.2.1](#) ja [6.2](#). Yhteenvetona voi todeta, että puolueen käsittely pääkirjoituksissa on kriittistä mutta oikeudenmukaista.

6.1 Käsittely vaalien aikaan

Vaaleja edeltävissä pääkirjoituksissa positiivissävytteisiä representaatioita oli noin neljännes, joten vaaleja edeltävää kirjoittelua voi pitää melko neutraalina. Yleisimpiä representaatioita olivat *Menestyjä* ja *Uhka*. *Menestyjä* on useimmiten positiivinen ja *Uhka* on useimmiten neutraali, toisinaan negatiivinen. Olen eritellyt ja selittänyt diskurssit tarkemmin analyysiosiossa.

Vaaleja edeltävää kirjoittelua leimaa odottelu ja vaalijännityksen lietsonta. Perussuomalaiset toivotettiin tervetulleeksi vaalikamppailuun ja vaaleista ennustettiin tulevan jännittävät (esim. 18.3.2011, 4.4.2011, 12.3.2011). Toisaalta perussuomalaisten odotettiin myös sotkevan vaaleja (*Häirikkö*-diskurssi). Vaaleja edeltäville pääkirjoituksille oli leimallista myös puolue-esittelyt, jotka tehtiin kaikista eduskuntapuolueista. Näille esittelyille taas leimallista oli perussuomalaisten representointi muiden puolueiden haastajana (*Uhka jollekin toiselle puolueelle* -diskurssi). Yli kolmannes representaatioista oli sävyiltään negatiivisia. *Uhka yhteiskunnalle* -diskurssissa uusi puolue uhkaa Suomea. Mukana on myös hieman halpahintaista pilkkaa *Tyhmät amatöörit* -diskurssissa.

Kuukausi eduskuntavaalien jälkeen julkaistuissa kirjoituksissa yleisilme pysyi melko neutraalina, eivätkä negatiivisen sävyn diskurssit enää olleet yhtä hallitsevia. Ehdottomasti yleisin diskurssi oli *Vastakkainasettelu*. Ehkä hieman yllättävää on *Menestyjä*-diskurssin vähäinen (9 kpl) esiintyminen vaalien jälkeen. Vaaleja ennen *Menestyjä*-diskurssia käytettiin lähes kaksi kertaa enemmän, 17 kertaa. Tämä on erikoista, sillä perussuomalaiset leimattiin menestyjiksi pelkän gallupkannatuksen perusteella (ennen vaaleja). Vaalien jälkeen, kun puolue oli antanut selvän todisteen kannatuksestaan ja menestyksestään, käännettiin katse tulevaisuuteen, hallitusneuvotteluihin ja mahdolliseen hallitustaipaleeseen, joissa puolueen odotettiin epäonnistuvan tai ainakin häiriököivän (esim. *Jarru*-diskurssi).

Välittömästi vaalien jälkeiselle kirjoittelulle oli leimallista tulevan hallituksen spekulointi ja hallitusneuvotteluiden käännteiden erittely. Luonnollisesti tällaiset aiheet ovat omiaan luomaan vastakkainasetteluja, semminkin kun perussuomalaiset olivat hallitusta muodostettaessa harvoin muiden puolueiden kanssa samaa mieltä.

Vaalien aikaisten tekstien diskursseista tärkeimmät ovat *Jotain uutta*, *Uhka*, *Vastakkainasettelu* ja *Jarru*. Vaikka olen nimennyt diskurssit eri lailla ja niissä on selvä sävyero, ovat ne kuitenkin pohjimmiltaan samanlaisia: Diskurssien neutraaleissa muodoissa perussuomalaiset ovat jotakin uutta, jota vastaan vanhat puolueet kilpailevat. Negatiivisessa muodossaan perussuomalaiset uhkaavat jotain hyväksi havaittua ja kannatettavaa. Positiivisessa muodossaan taas puolue tuo politiikan julkisuuteen jotain uutta ja tuoretta.

Voiko siis sanoa, että Suomen suurin päivälehti Helsingin Sanomat suhtautuu perussuomalaisiin muiden puolueiden vastustajana? Tulkinta on osittain validi, sillä aineistossa perussuomalaiset harvoin esitetään olemassa samaa mieltä jonkin muun poliittisen toimijan kanssa. Seuraava katkelma on yksi harvoista, joissa perussuomalaiset kuvataan samaan mielipidemajaan jonkun muun kanssa.

Joltain osin HS-gallupin tulos tukee sitä ajattelua, että Suomessa on syntymässä kaksi poliittista blokkia: Eurooppa-yhteistyötä ajavat nykyiset hallituspuolueet sekä yhteistyöhön kriittisesti suhtautuvat perussuomalaiset ja vasemmistopuolu-

eet. Jos näin on, sekä sosiaalidemokraatit että keskusta ovat tehneet tahoillaan pitkän henkisen loikan. (12.4.2011)

Perussuomalaisten representointi haastajana ja vastustajana vahvistaa todennäköisesti myös puolueen omaa agenda. Perussuomalaiset halusi profiloitua nimenomaan vanhojen puolueiden haastajana ja vaihtoehtona. (esim. Jutila & Sundell 2011, 66–67)

Pernaan (2012, 35) mukaan Euroalueen talouskriisi oli yleisimmin käsitelty vaalien teema kaikissa medioissa. Koska perussuomalaiset oli onnistunut profiloitumaan voimakkaimmin ongelmamaiden auttamista vastustavaksi puolueeksi, toivat negatiivisenkin diskurssin keskustelut varmasti puolueelle lisää eurokriittisiä äänestäjiä. Saman toteaa aineisto:

Soinin veto oli taktisesti oiva, sillä hän pääsi määrittelemään, mistä vaaleissa puhutaan. Kun keskustelua hallitsee EU:n kriisi, kukaan tuskin enää muistaa perussuomalaisia lähinnä maahanmuuttokriittisenä puolueena. (4.4.2011)

Perussuomalaisten maahanmuuttokriittiset linjaukset (ja *Suvaitsemattomuus*-diskurssi) toivat puolueelle kannatusta, mutta myös runsaasti vastustusta liberaaleilta. Euroasiat ovat vähemmän tunteisiin vetoava aihe, ja liberaalisti maahanmuuttoon tai vaikkapa sukupuolivähemmistöihin suhtautuvakin saattaa vastustaa kriisissä olevien euromaiden tukemista. Euroasiat olivatkin suurin perussuomalaisten vaalivoittoon vaikuttanut seikka (Grönlund & Westinen 2012, 174). Yllä oleva pohdinta sivuaa Agenda setting -teoriaa, jonka mukaan media ei määrää ihmisten mielipiteitä, mutta sillä on valta päättää, mistä mielipiteitä voi ylipäänsä olla. (Esim. Kivikuru 1995, 99)

Seuraavassa luvussa pureudun vaalien jälkeisestä aineistosta nousseeseen hegemoniseen diskurssiin *Konsensuksen tuhoajat*. Merkkejä hegemoniasta on nähtävillä myös vaalien aikaisessa aineistossa. Uhatessaan muita puolueita tai yhteiskuntaa, tulee perussuomalaiset samalla uhanneeksi hyväksi havaittua yhteiskunnallista järjestystä, konsensusta.

6.2 Käsittely vaalien jälkeen

Kuten [Liitteestä 2](#) ja [Taulukosta 3](#) näkee, muuttui Helsingin Sanomien suhtautuminen perussuomalaisiin negatiivisemmaksi vaalien jälkeen. Vaalien jälkeen negatiivissävytteisiä representaatioita oli 62 prosenttia, kun vaalien aikaisessa aineistossa negatiivisten representaatioiden osuus oli vain 38 prosenttia.

Alaluvussa [5.2.1](#) esitelty *Konsensuksen tuhoajat* -diskurssi muodostuu avaintekijäksi tarkkailtaessa kuinka Helsingin Sanomat suhtautui perussuomalaisiin vuosi vaalivoiton jälkeen. *Konsensuksen tuhoajat* -diskurssia voi pitää aineistossa hegemonisena diskursusina. John Fiske (1996, 230, 233) tulkinta hegemoniasta sivuaa marxilaista yhteiskuntatieteilijää Antonio Gramscia. Fiske tulkinnan mukaan representoitujen yhteiskunnallinen kokemus sotii sitä kuvaa vastaan, mitä hegemonia, hallitseva ideologia, heistä ja heidän yhteiskunnallisesta roolistaan piirtää. Fiske tulkinta korostaa hegemoniaa kamppailuna: ”Hegemonia pysyy yllä vain jos järjestelmän alistama enemmistö saadaan jatkuvasti suostumaan siihen.” Hegemoniastrategiaan kuuluu yleisen ”arkijärjen” rakentaminen, jolloin tietyille tulkinnalle (Fiske ei käytä termejä representaatio tai diskurssi, mutta ne sopisivat hyvin tähän kohtaan) luodaan kaikki tulkitsijat läpäisevä rooli. Fiske antaa esimerkin:

Yhteiskunnassa käypää 'arkijärkeä' on esimerkiksi ajatus, että rikolliset ovat pahantahtoisia tai jotenkin vajavaisia yksilöitä, jotka tarvitsevat rankaisua ja ojentamista. Arkijärjeltä jää tällöin näkemättä, että suhteettoman suuri osa lainrikkajista on miehiä, jotka ovat peräisin huono-osaisista yhteiskuntaryhmittä – he ovat 'väärää' rotua taikka 'väärästä' luokasta tai ikäryhmästä. Arkijärki jättää huomiotta mahdollisuuden, että rikollisuuden syyt voivat olla pikemminkin yhteiskunnallisia kuin yksilöllisiä. (Fiske 1996, 231)

Jokinen & Juhila (1993, 81) muistuttavat, että hegemoniset diskurssit eivät välttämättä pomppaa helposti esiin aineistosta, vaan tutkijakin on helposti sokea kaikkein vahvimille diskursseille. Hegemonisen diskurssin löytämiseen annetaan kaksi tapaa:

[M]itä useammin ja useammassa yhteydessä tietyn diskurssin palat toistuvat sen hegemonisemmasta diskurssista saattaa olla kyse. Toinen vastaus taas on, että mitä itsestään selvempänä ja vaihtoehdottomampana joku diskurssi esiintyy, sitä vahvempi se on, vaikka se ei lukumääräisesti aineistoa dominoisikaan. Tällöin muut, määrällisesti kenties useammin toistuvat diskurssit, voivat olla siihen nähden ikään kuin 'apupojan asemassa' esimerkiksi legitimoimassa sen oikeutusta. (Jokinen & Juhila 1993, 81)

Erityisesti lainauksen loppuosa on oleellinen *Konsensuksen tuhoajat* -diskurssin tapauksessa. *Häirikkö, Tyhmät amatöörit, Jarru, Suvaitsemattomuus ja Populismi* -diskurssit kaikki sivuavat *Konsensuksen tuhoajat* -diskurssia. Seuraavassa muutama esimerkki perusteluineen:

Tuore HS-gallup kertoo häkellyttävän viestin: jos eduskuntavaalit pidettäisiin nyt, perussuomalaiset nousisi suurimmaksi puolueeksi. Puolueen kannatus on vaaleihin verrattuna kasvanut peräti kaksi prosenttiyksikköä. (26.5.2011) (Uhka- ja Menestystarina -representaatiot)

Uusi poliittinen voima häiritsisi vanhaa konsensusta. Gallupin kertoma viesti on häkellyttävä.

Kokoomuksen ja perussuomalaisten yhteistyö voi taas kerran kaatua euromaiden tukemiseen. Kokoomukselle saattaisi riittää, että perussuomalaiset äänestävät siihen liittyvissä asioissa tyhjää, mutta Soinin puheiden perusteella se ei hänelle kelpaa. (6.6.2011) (EU-vastainen voima-, Vastarannan kiiski-, Jääräpää-, Häirikkö- ja Vastustaja -representaatiot)

Uusi poliittinen voima ei ole yhteistyökykyinen vanhan konsensuksen kanssa.

Niin sanotut vanhat puolueet menettivät eduskuntavaaleissa kannatustaan, koska niiltä oli katkennut yhteys kansan syviin riveihin. Nyt puolueet ovat heilauttamassa toiseen ääripäähän: potentiaalisilla presidenttiehdokkailla tuntuu olevan suuri tarve aistia tai arvata kansan mielialaa ja esittää mielipiteitään sen mukaan. Johtavien poliitikkojen tulisi kuitenkin mahdollisesta vastustuksesta huolimatta näyttää tietä eikä mielistellä kansan kuviteltua mielipidettä. (1.8.2011) (Kansansuosikki- ja Menestystarina -representaatiot)

Konsensuksen uhkaaja saa vanhat puolueet tarttumaan populismiin.

Suomalaisen politiikan pyrkimyksellä konsensukseen on pitkät perinteet. Karvonen & Paloheimo (2005, 297) muistuttavat, että suomalaisen monipuoluejärjestelmän ja konsensuspolitiikan takia muutokset puolueiden kannatussuhteissa ovat olleet vähäisempiä kuin muissa maissa. ”Suomeen on juurtunut konsensuspolitiikan perinne, joka puolueiden välisessä kilpailussa on omiaan hillitsemään toisten puolueiden voimakasta haastamista.” (emt. 297). Grönlundin & Westisen (2011, 179) mukaan yksi selitys perussuomalaisten vaalimenestykselle oli juuri perinteisen ”suomalaisen konsensuspolitiikan, jossa puolueet ovat pelänneet haastaa toisensa liian voimakkaasti” kyseenalaistaminen. Tuore poliittinen voima, perussuomalaiset on siis astunut konsensuksen kentälle haastamaan fakkiutuneita vanhoja puolueita. Helsingin Sanomien suhtautuminen tähän mullistukseen on hieman ristiriitainen. Toisaalta ummehtuneen politiikan tuulettaminen on hyvä asia (*Jotain uutta* -diskurssi), toisaalta taas uudenlainen tapa tehdä politiikkaa aiheuttaa pääkirjoituksissa ikään kuin vastareaktion (*Tyhmät amatöörit* ja *Häirikkö* -diskurssit). Toisaalla Helsingin Sanomat myöntää itsekin vanhojen puolueiden politiikan konsensushakuisuuden:

Meikäläistä järjestelmää tunnetusti hallitsee kolmen entisen suuren puolueen konsensushakuisuus: kaksi muodostaa hallituksen, ja yksi jää oppositioon vaalituloksen eikä ohjelmallisten tekijöiden perusteella. (31.3.2011)

Omana diskurssinaan *Konsensuksen tuhoajat* on sävyltään negatiivinen. Hegemoniseksi diskurssiksi, ikään kuin aineiston diskurssien kattokäsitteeksi ylennettynä, diskurssin sävy kuitenkin häilyy, eikä sitä voi enää tulkita suoraan negatiiviseksi:

Perussuomalaiset ovat piristäneet yhteiskunnallista keskustelua, tuoneet uusia näkökulmia, kyseenalaistaneet vallitsevia totuuksia ja tarjonneet lohtua kansalaisille, joille perinteinen politiikka on aiheuttanut hämmennystä, ahdistusta ja vieraantumista. Perussuomalaisia tuetaan kaikissa tuloluokissa kautta maan. (4.10.2011)

Esimerkkilainauksessa ummehtuneen konsensuksen tuhoaminen on raikastanut ja piristänyt poliittista ilmapiiriä; perussuomalaiset esitetään *Jotain uutta* -diskurssissa. Hegemoninen diskurssi on edelleen läsnä, perussuomalaiset on tuhonnut pitkäaikaisen poliittisen konsensuksen, mutta tuho on ollut luovaa, ja se on uudistanut politiikkaa parem-

paan suuntaan. On myös huomattava, että monet hegemonisen diskurssin kappaleista erittelevät hegemonian sortumista muiden puolueiden näkökulmasta. Samaan tapaan kuin vaalien aikaisessa kirjoittelussa (*Uhka yhteiskunnalle – Uhka jollekin toiselle puolueelle*) kun diskurssin toimija on jokin toinen puolue, ei diskurssin sävyä voi suoraan nimetä negatiiviseksi:

Sdp:n ja keskustan kannattajien enemmistön mielipide kertoo siitä, että perussuomalaisia pidetään oppositiossa vaarallisena vastuksena. Sekä demarit että keskustalaiset olisivat halunneet, että perussuomalaiset joutuisi vaihteeksi vasstuunkantajan rooliin ja samalla menettäisi kannatustaan. (20.5.2011)

Keskustelu suomalaisten rasismista ja sen heijastumisesta politiikkaan on lukkiintunut toistuvaan kaavaan. Muiden puheenvuoroissa arvioidaan, että rasismi ja muukalaispelko ovat lisänneet perussuomalaisen puolueen kannatusta (15.11.2011)

Lehtien pääkirjoitusten oletetun lukijan voi ajatella kuuluvan valveutuneeseen ja ainakin jonkin verran kouluja käyneeseen keskiluokkaan. (ks. Railo 2012a, 199). Myös tyypillisen poliitikon on voinut katsoa edustavan suvaitsevaista ja melko koulutettua keskiluokkaa. Perussuomalaisten vaalivoiton voi ajatella murtaneen myös tämän ajattelutavan, hegemonisen diskurssin, jos halutaan. Vaalien ja vaalijulkisuuden perimmäinen yhteiskunnallinen tarkoitus on kutsua kansalaisia keskusteluun osallistumalla äänestykseen. Tällä kansallisella prosessilla luodaan ”kansaa” ja sidotaan suomalaiset yhteen kansalliseen demokratiaan. (Railo 2012a, 199). Lehtonen & Koivunen (2010, 234) kuitenkin toteavat, että tämä yhteisymmärrys ”kansasta” perustuu keskiluokan arvoille: ”me [oletettu yleisö] esitetään ja oletetaan usein identtiseksi yhteiskunnan keskiluokan kanssa.” Kirjoittajat ottavat esimerkiksi Matti Nykäsen, jonka edesottamuksia uutisoidaan yleisölle, joka oletetun keskiluokkaisen kunnollisuutensa vuoksi on oikeutettu kauhistelemaan ex-mäkihyppääjän toilailuja. ”Me koostuu aktiivisista kansalaisista, jotka kykenevät hallitsemaan itse elämänsä, kun taas muut koostuvat niistä, joiden mukautuminen vallitsevaan järjestykseen vaatii viranomaisten tai muiden auktoriteettien väliintuloa.” (Lehtonen & Koivunen 2010, 234–235). Keskiluokan ulkopuolelle siis sijoitetaan ihmiset, joiden näkökulmia tai elämäntapaa ei tarkastella heidän omista näkökulmistaan, vaan ikään kuin ulkopuolisen tarkkailijan, keskiluokkaisen kunnan kan-

salaisen silmin. Vuoden 2011 vaaleissa vaalijulkisuuden estradille astui puolue, joka ”haastoi aikaisemman keskiluokkaisen normin ja siihen perustuvan kuvitteellisen yhteenkuuluvuuden.” (Railo 2012a, 199.) Yksi puolueen näkyviä hahmoja on viitasaarelainen sahuri, joka ei omien sanojensa mukaan tilaa sanomalehteä eikä omista televisiota. Kun puolueesta kerrotaan lehdessä, on kirjoitustyyli usein ihmettelevä tai leimaava.

Soinin puhetta lukuun ottamatta puoluekokous käsitteli tuskin lainkaan poliittisia linjakysymyksiä ja -valintoja. Henkilövaaleissa luonteenpiirteet vaikuttivat tärkeämmiltä kuin politiikan arvot. Puoluekokousaloitteet loistivat poissaolollaan ja poliittinen yleiskeskustelu oli sijoitettu kaksipäiväisen kokouksen asialistalla sunnuntain hiljaisille hetkille, kun suurin lataus oli jo purkautunut. (20.6.2011)

Stereotypia perussuomalaisten äänestäjästä saattaa olla keskikaljaa vuokra-asunnon sohvalla juova syrjäytynyt mies. Heitäkin on, mutta niin on yrittäjiä ja toimihenkilöitäkin. Kyselyssä viisi prosenttia perussuomalaisista ilmoitti vuosituloikseen yli 90 000 euroa. (12.9.2011)

On tärkeitä, että Guggenheim-kiista ei johda yleisempään taidevihamielisyyteen. Jotkut merkittävätkin taidepiirit liittoutuivat Guggenheim-keskustelussa sellaisten ryhmien kanssa, jotka eivät todennäköisesti halua julkista rahaa juuri minkäänlaiseen taiteeseen. Toivottavasti tämä kaiken uuden ja vieraan viha ei saanut keskustelusta lisää voimaa. (3.5.2012)

Kun perussuomalaisia representoidaan umpimielisiksi taidevihamielisiksi junteiksi (3.5.2012 esimerkki), syrjäytyneiksi alkoholisteiksi (12.9.2011 esimerkki) tai hurmahenkisiksi harrastelijoiksi (20.6.2011 esimerkki), ottaa kirjoitus itselleen ja oletetuille lukijoille roolin kunniallisena ja asiallisena tarkkailijana, ikään kuin ulkopuolisena. Perussuomalaiset taas ovat ”muita”, joiden teot ja linjaukset eroavat ”meidän” normeistamme. Tämän normeja rikkovan julkisuuden voi nähdä taas uusintavan aineiston hegemonista diskurssia, *Konsensuksen tuhoajia*. ”Muut”-representaatiosta lisää alaluvussa [5.3](#).

Perussuomalaisten rooli konsensuksen tuhoajina on saatu jopa ranskalaista äärioikeistopuoluetta Front Nationalia (FN) käsittelevään pääkirjoitukseen:

Parhaiten FN:n linja uppoaa työväestöön ja maaseudun asukkaisiin, pääkaupungin ulkopuolisiin ja vähemmän koulutettuihin - tukijoukot tuovat siis mieleen perussuomalaiset. (20.1.2012)

Politiikka pelinä

Erityisesti vaalien jälkeisen aineistoni pääkirjoituksista nousee myös toinen, tutkimuskysymyksiini liittymätön seikka, jonka nostan esiin vielä lopuksi. Helsingin Sanomilla vaikuttaa olevan sangen kyyninen suhtautuminen politiikkaan. Politiikka ei pääkirjoituksissa välttämättä esiinny pyyteettömänä yhteisten asioiden hoitamisena, vaan pelinä, jossa erilaisilla siirroilla pyritään maksimoimaan oma kannatus ja asema.

Perussuomalaisten lisäksi vihreiden kannattajien enemmistö oli sitä mieltä, että perussuomalaiset tekivät oikein. Mieli pide selittyy luonnollisesti sillä, että perussuomalaisten vetäytyttyä vihreille aukeni väylä hallitukseen. (20.5.2011)

Euroopan unionin vaikeasti hallittavat talouskriisit ja uuden hallituksen kuntataloutta kurittava leikkauslinja jakavat perussuomalaisille valtvoja käteen. Puolueella on hyvät mahdollisuudet kasvattaa kannatustaan vielä suuremmaksi. (20.6.2011)

Perussuomalaisten hyväksi toimineita tekijöitä voisi luetella vielä pitkään. Kuin kirsikaksi kakun päälle Portugalin avunpyyntö tuli juuri vaalien alla. (31.3.2012)

Toisaalta lehti esittää myös kritiikkiä kyseiselle ajattelutavalle:

Niin sanotut vanhat puolueet menettivät eduskuntavaaleissa kannatustaan, koska niiltä oli katkennut yhteys kansan syviin riveihin. Nyt puolueet ovat heilauttamassa toiseen ääripäähän: potentiaalisilla presidenttiehdokkailta tuntuu olevan suuri tarve aistia tai arvata kansan mielialaa ja esittää mielipiteitään sen mukaan. Johtavien poliitikkojen tulisi kuitenkin mahdollisesta vastustuksesta huolimatta näyttää tietä eikä mielistellä kansan kuviteltua mielipidettä. (1.8.2011)

6.3 Lopuksi

Tutkimuksella ei ollut missään vaiheessa niin sanottua työhypoteesia vaan analysoin ja tarkastelin löytämiäni diskursseja, ja kuljin niiden viitoittamaa polkua tietämättä minne se johtaisi. Myöskään hegemoninen diskurssi ei ollut etukäteen tiedossa, vaan sen merkitys avautui vähitellen – tarkemmin sanottuna pamahti tajuntaani 14.3.2014. Analysoituani ja pyöriteltyäni useita diskursseja huomasin että yllättävän monet niistä palautuvat *Konsensuksen tuhoajat* -diskurssiin. Jokisen & Juhilan (1993, 81) tukemana päädyin määrittämään kyseisen diskurssin hegemoniseksi. Kuten tutkimuskysymykset paljastavat, alkuperäinen suunnitelmani ei edes ollut etsiä aineistosta hegemonista diskursssia. Oletin aineiston diskurssien olevan muun muassa useista kirjoittajista (kaikkiaan 10 kappaletta) johtuen niin monipuolisia ettei selvää hegemoniaa löytyisi.

Kuten [pääluvussa 4](#) totean, tarkoituksenani ei ole luoda universaaleja faktoja tekemistäni tulkinnoista, vaan kattavasti perustellen etsiä vastausta tutkimuskysymyksiini. Toisin kuin luonnontieteellisessä tutkimuksessa, tutkielmaani ei voi lukea siten, että katsoo tutkimuskysymyksen ja sen jälkeen etsii Pohdintaluvusta siihen vastauksen. Koko [pää-luku 5](#) on vastausta tutkimuskysymykseeni; analysoimalla ja erittelemällä aineistoni tekstikappaleita teen tulkintaa joka maalaa kuvan Helsingin Sanomien suhtautumisesta perussuomalaisiin vuoden 2011 eduskuntavaalien aikaan ja niiden jälkeen.

Palataanpa tutkimuskysymyksiin:

- Millaisissa diskursseissa perussuomalaisia käsiteltiin vuoden 2011 eduskuntavaalien aikaan?
- Millaisissa diskursseissa perussuomalaisia ja sen eduskuntataivalta käsiteltiin eduskuntavaalien jälkeen?
- Miten käsittelytavat suhtautuvat toisiinsa?

Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (1997, 117) muistuttavat, että laadullisessa tutkimuksessa on varauduttava siihen, että tutkimusongelma muuttuu tutkimuksen edetessä. Oma tutkimusongelmani ei ole analyysin pyörteissä kuitenkaan muuttunut. Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää, millaisissa diskursseissa perussuomalaisia käsiteltiin mainituina aikoina. Vastaukset ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen ovat löydettävissä [pääluvusta 5](#). Löytämäni hegemoninen diskurssi ei mielestäni anna aihetta muuttaa tutkimuskysymyksiä, sillä se ei vähennä muiden diskurssien merkittävyyttä tai kiinnostavuutta.

Hegemonisen diskurssin löydettyäni kävin vaalien jälkeisen aineistoni vielä kertaalleen läpi ja laskin, montako kertaa *Konsensuksen tuhoajat* esiintyy. Hegemoninen diskurssi on läsnä kaikkiaan 214 tekstikappaleessa. Kaikkiaan kappaleita on 382, joten *Konsensuksen tuhoajat* esiintyy reilusti yli puolessa aineiston tekstikappaleessa. Jokista & Juhilaa (1993, 81) seurailen hegemonisen diskurssin molemmat määritelmät tulevat siis täytetyksi:

[M]itä useammin ja useammassa yhteydessä tietyn diskurssin palat toistuvat sen hegemonisemmasta diskurssista saattaa olla kyse. Toinen vastaus taas on, että mitä itsestään selvempänä ja vaihtoehdottomampana joku diskurssi esiintyy, sitä vahvempi se on, vaikka se ei lukumääräisesti aineistoa dominoisikaan. Tällöin muut, määrällisesti kenties useammin toistuvat diskurssit, voivat olla siihen nähden ikään kuin 'apupojan asemassa' esimerkiksi legitimoimassa sen oikeutusta. (Jokinen & Juhila 1993, 81)

Aineistossa on neljä pääkirjoitusta, joissa hegemoninen diskurssi ei esiinny lainkaan: 29.7.2011 artikkeli käsittelee perussuomalaisten kansanedustajaa James Hirvisaarta (ks. alaluvut [5.2.3](#) ja [5.4.3](#)), eikä ota kantaa perussuomalaisiin yleisemmällä taholla. 15.9.2011 julkaistu artikkeli käsittelee hieman samaan tyyliin kansanedustaja Jussi Halla-aho (ks. alaluku [5.4.2](#)). 23.10.2011 ja 3.1.2012 julkaistut pääkirjoitukset spekuloiivat presidentinvaalien tilannetta; perussuomalaiset (Soini) mainitaan vain ohimennen lähinnä nolladiskurssissa.

Perussuomalaisten kannatus on tätä kirjoittaessa viimeisimmän mittauksen perusteella 16,9 prosenttia (Yle uutiset 7.3.2014) ja se on puolueista kolmanneksi suurin keskustan ja kokoomuksen jälkeen. Seuraavat eduskuntavaalit järjestetään vuonna 2015. Jo kirjoitusaikana mieleeni juolahti herkullinen jatkotutkimuksen aihe: analysoida vuoden 2015 eduskuntavaalien aikaisia ja jälkeisiä Helsingin Sanomien pääkirjoituksia samoilla työkaluilla ja aikajänteillä, ja katsoa, mikä on muuttunut. Perussuomalaiset saattaa saada samanlaisen kannatuksen kuin vuonna 2011, mutta tuolloin siinä ei olisi mitään uutta. Miten se näkyisi pääkirjoituksissa? Entä jos politiikan estradille astuukin aivan uusi voima, miten sen käsittely eroaa perussuomalaisten käsittelystä? Entä jos palataankin vanhaan ja hyväksi havaittuun keskustan, kokoomuksen ja Sdp:n konsensukseen? Yhtä kaikki, analyysistä ja sen suhtautumisesta omiin löydöksiini tulisi varmasti mielenkiintoinen.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Borg, Sami (toim.) 2012: Muutosvaalit 2011. Oikeusministeriö 2012

Fairclough, Norman 1997: Miten media puhuu. Suom. Virpi Blom & Kaarina Hazard. 2. painos. Tampere: Vastapaino.

Fiske, John 1996: Merkkien kieli. Johdatus viestinnän tutkimiseen. Tampere: Vastapaino

Fowler, Roger 1991: Language in the News. Discourse and Ideology in the Press. London/New York: Routledge.

Grönlund, Kimmo & Westinen, Jussi 2012: Puoluevalinta. Teoksessa Borg, Sami (toim.): Muutosvaalit 2011. Oikeusministeriö.

Hatakka, Niko 2012: Perussuomalaisuuden kuva pääkirjoitus- ja kolumnijulkisuudessa Teoksessa Pernaa, Ville & Railo, Erkki (toim.) 2012: Jytky – Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus. Turku: Kirja-Aurora.

Heikkinen, Vesa 1999: Ideologinen merkitys kriittisen tekstintutkimuksen teoriassa ja käytännössä. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Helander, Voitto & Toivonen Timo 1971: Vennamolaisuus populismin ideoiden heijastajana. Teoksessa Voitto Helander (toim.) Vennamolaisuus populistisena joukkoliikkeenä. Turun yliopiston valtio-opin laitos.

- Hemánus, Pertti 1972: Sanomalehden pääkirjoituksen päämääristä ja keinoista. Tampereen yliopiston tiedotustutkimuksen laitos, monistesarja 10.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997: Tutki ja kirjoita. 11. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Holmberg, Jukka 2004: Etusivun politiikkaa. Yhteiskunnallisten toimijoiden representointi suomalaisissa sanomalehti uutisissa 1987–2003. Journalistiikan väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos.
- Huovila, Tapani 2001: Pääkirjoitus kohdistaa kiista-asian, Jyväskylän yliopisto, Yliopisto-paino, Jyväskylä.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi 1993: Valtasuhteiden analysoiminen. Teoksessa Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1993: Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1993: Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi 1999: Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino.
- Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1999: Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino.
- Jutila, Karina & Sundell, Björn 2011: Perussuomalaisten populismi – kivaa vai rumaa? Teoksessa Sundell, Björn, Ylikahri, Ville & Yliselä, Paula (toim.) 2011: Liikkeitä laidasta laitaan: Populismien nousu euroopassa. Ajatuspaja e2, Ajatushautomo Magma, Vihreä sivistysliitto. Raisio: Newprint.

- Karvonen, Lauri & Paloheimo, Heikki 2005: Demokratian näkymiä Suomessa. Teoksessa Paloheimo, Heikki (toim.) 2005: Vaalit ja demokratia Suomessa. Helsinki: WSOY
- Kestilä, Elina 2005: Onko Suomen puoluekentässä tilaa radikaalioikeistolle? Yhteiskuntapolitiikka 70: 4/2005.
- Kivikuru, Ulla 1995: Journalismin tutkimus. Teoksessa Elina Sana (toim.) Tieto-opista mediapeliin – journalismin tutkimuksen näkökulmia. Helsinki: WSOY.
- Kuutti, Heikki 2006: Uusi mediasanasto. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- Laitinen, Joonas 2011: Vaalirahoituskohu Aamulehden, Helsingin Sanomien ja Keski-suomalaisen pääkirjoituksissa. Jyväskylän yliopisto. Journalistiikan pro gradu -tutkielma.
- Lehtonen, Mikko & Koivunen Anu 2010: Kansalainen minä: Median ihannesubjektit ja suostumuksen tuottaminen. Teoksessa Petteri Pietikäinen (toim.): Valta Suomessa. Helsinki: Gaudeamus
- Mattlar, Markus 2009: Protesti, vitsi vai äärioikeiston nousu? Tony Halmeen vaalivoitto ja radikaali oikeistopopulismi suomalaisessa politiikan journalismissa. Jyväskylän yliopisto. Journalistiikan lisensiaatintyö.
- Mäkilä, Kimmo 2007: Tuhoa, tehoa ja tuhlausta. Helsingin Sanomien ja New York Timesin ydinaseuutisoinnin tarkastelua diskurssianalyttisestä näkökulmasta 1945-1998. Journalistiikan väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos.
- Mörä, Tuomo 1999: EU-journalismin anatomia. Mediasisältöjä muokanneet tekijät ennen kansanäänestystä 1994. Helsingin yliopiston viestinnän laitos.
- Nurmi, Timo, Rekiaro, Ilkka & Rekiaro, Päivi 1996: Suomalainen sivistyssanakirja. Jyväskylä: Gummerus

- Nykänen, Helmi 2011: Maskuliinisen saagan päätös: Mediaskandaalin mekanismi ja merkitys yhteiskunnan valtasuhteiden ja kipupisteiden osoittajana. Jyväskylän yliopisto. Journalistiikan pro gradu -tutkielma.
- Paloheimo, Heikki 2012: Populismi puoluejärjestelmän vedenjakajana. Teoksessa Borg, Sami (toim.): Muutosvaalit 2011. Oikeusministeriö.
- Pernaa, Ville 2012: Vaalikamppailu mediassa. Teoksessa Borg, Sami (toim.) 2012: Muutosvaalit 2011. Oikeusministeriö.
- Pernaa Ville, Hatakka Niko, Niemi, Mari K., Pitkänen Ville, Railo, Erkka & Välimäki, Matti 2012: Median vaaliagenda ja jytky, Teoksessa Pernaa, Ville & Railo, Erkka (toim.) 2012: Jytky – Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus. Turku: Kirja-Aurora.
- Pietilä, Veikko 1976: Sisällön erittely. Toinen painos. Helsinki: Gaudeamus
- Pitkänen, Ville 2009: Poliitiikan journalismin yhteiskunnallinen tehtävä. Teoksessa Pernaa, Ville, Niemi, Mari K. & Pitkänen, Ville (toim.): Poliitiikan journalismin tila Suomessa. Kirja-Aurora. Turun yliopisto.
- Rahkonen, Juho 2011: Perussuomalaisten ruumiinavaus: onko työväen protestipuolueen kannatus saavuttanut vielä ylärajaansa?, Yhteiskuntapolitiikka-lehti 4/2011, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Railo, Erkka 2012: Euroopan Unionin talouskriisin julkisuus - kritiikistä konsensukseen. Teoksessa Pernaa, Ville & Railo, Erkka (toim.) 2012: Jytky – Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus. Turku: Kirja-Aurora.
- Railo, Erkka 2012a: Tiedotusvälineet mielipidemittausten tulkitsijoina. Teoksessa Pernaa, Ville & Railo, Erkka (toim.) 2012: Jytky – Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus. Turku: Kirja-Aurora.

- Railo, Erkka & Välimäki, Matti 2012: Vaalikevään media-agenda. Teoksessa Pernaa, Ville & Railo, Erkka (toim.) 2012: Jytty – Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus. Turku: Kirja-Aurora.
- Saari, Heikki 2007: Isku tajuntaan! Eli Suomen iltapäivälehdistön lyhyt historia. Juva: Johnny Kniga.
- Thompson, J. B. 2000. Political Scandal: Power and visibility in the media age. Cambridge: Polity Press.
- Uimonen, Risto 2009: Median mahti. Kuinka journalistit käyttävät valtaa ja pakottavat maan mahtavia eroamaan. Helsinki: WSOY
- Valtonen, Sanna 1998: Hyvä, paha media. Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä. Teoksessa Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliverronen (toim.): Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan. 1. painos. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Vogt, Henri 2002: Eurooppa, demokratia ja äärioikeiston nousu. Kanava 6/2002.
- Välimäki, Matti 2012: Maahanmuutto – politiikan arka aihe. Teoksessa Pernaa, Ville & Railo, Erkka (toim.) 2012: Jytty – Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus. Turku: Kirja-Aurora.

Verkkolähteet

Helsingin Sanomien sähköinen arkisto

<http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/>

Helsingin Sanomien verkkolehti 20.2.2014

<http://www.hs.fi/kotimaa/Tasa-arvoi-nen+avioliittolaki+kuumensi+kansanedustajien+tunteita+jo+etuk%C3%A4teen/a1392834624684>

Luettu 20.2.2014.

Hirvisaari, James 2011: Vallan väärinkäyttö. Uuden Suomen puheenvuoro 19.9.2011

<http://jameshirvisaari.puheenvuoro.uusisuomi.fi/83548-vallan-vaarinkaytto>

Luettu 19.3.2014.

Levikintarkastus Oy: Levikkihaku

<http://www.levikintarkastus.fi/levikkitietokanta/index.php>

Luettu 4.3.2014.

Oikeusministeriö. Vaalien tulos- ja tietopalvelu: koko maa. Sivut päivitetty 13.5.2011.

http://192.49.229.35/E2011/s/tulos/tulos_kokomaa.html

Luettu 26.3.2012.

Suomen kielen lautakunta 2013: Puolueiden nimet: iso vai pieni alkukirjain. Kotimais-
ten kielten keskus. Päivitetty 18.10.2013.

<http://www.kotus.fi/?s=4322>

Luettu 10.4.2012.

Urbaani sanakirja

<http://urbaanisanakirja.com/>

Luettu 24.4.2014

Muut lähteet

Helsingin Sanomat 16.4.2012: Ruohonen-Lerner: Hirvisaaren luottamus kokolailla
mennyt

Helsingin Sanomat 14.2.2011: Pääministeri Timo Soini

Yle Uutiset 7.3.2014: Opposition suosio notkahti helmikuussa

Journalisti-lehti 5/2013: Perussuomalaisten viestintätuki sataa puolueen laariin

Suomen Kuvalehti 24.2.2011: Suosio sataa perussuomalaisten laariin

Kaleva 7.8.2012: Eurokriisin jatkuminen sataa Soinin laariin

Keskisuomalainen 5.2.2014: Haikailu sataa muiden laariin

LIITTEET

LIITE 1

Tutkimuksessa käytetty aineisto (julkaisupäivämäärä, otsikko)

Vaalien aikaiset kirjoitukset

17.3.2011 Vaalikamppailu alkaa nyt

17.3.2011 Vasemmistoliitto pääsi vaalikauden loppuksi esiin

18.3.2011 Vaaleista tulossa huippujännittävät

22.3.2011 Sdp:tä pidetään ikuisena hallituspuolueena

23.3.2011 Suomi saanee toivomansa viipeen takausratkaisuun

24.3.2011 Ydinvoimasta tulikin vihreiden vaalitäky

26.3.2011 Talouden taivas kirkastuu, mutta politiikan tummuu

27.3.2011 Homovastaisuus vaaliaseena

28.3.2011 Huonot ajat ruokkivat kovia asenteita

30.3.2011 Ikuinen apupuolue Rkp

3.4.2011 Tutut nimet jyräävät pääkaupunkiseudulla

4.4.2011 Kuinka suureksi Soinin puolue vielä kasvaakaan?

5.4.2011 Kestääkö puolueiden kantti?

7.4.2011 Jutta Urpilaisella on vaaleissa panoksena oma asema

9.4.2011 Keskustan vaalivoitto on Mari Kiviniemen varassa

11.4.2011 Jyrki Kataisen kokoomus on vaalien alla varpaillaan

12.4.2011 Eduskuntavaaleista tulossa erittäin tasainen taisto

13.4.2011 HS:n vaalitentissä puolueet pysyivät poteroissaan

16.4.2011 Huomenna on hyvä päivä äänestää

VAALIPÄIVÄ

18.4.2011 (3.painos) Timo Soini teki vaaleissa kaikkien aikojen historiaa

19.4.2011 Euroavusta linja kuukaudessa

19.4.2011 Hallitusneuvotteluista tulee kivikkoiset

19.4.2011 Perussuomalaiset työnsivät keskustaa Uudeltamaalta

20.4.2011 Euroopan yhdentymisen vastaiset tuulet voimistuvat

22.4.2011 Suomen asemaa voi heikentää nopeasti

23.4.2011 Keskusta ja vihreät etsivät kadonneita aatteitaan

29.4.2011 Jyrki Katainen kysyi puolueilta oikeita asioita

30.4.2011 Keskusta löysi jyvän vasta vaalien jälkeen

3.5.2011 Hallitusneuvotteluihin tuli lisää vaikeusastetta

4.5.2011 Soini pelasi EU-asiat erilleen

5.5.2011 Riskinä on heikko hallitus

9.5.2011 Eriytymiskehitykseen pitää puuttua nyt

10.5.2011 Väkivaltainen rasismi tulee iholle

10.5.2011 Lisäkysymyksiin ei hallitustie katkea
11.5.2011 Puolueiden pallottelu Portugalin tuella jatkuu
12.5.2011 Portugalin tuesta syntyi pikasopu
13.5.2011 Soini valitsi opposition, hallitukseen viisi puoluetta
14.5.2011 Hyvä hallitusyhteistyö perustuu luottamukseen

Vaalien jälkeiset kirjoitukset

17.5.2011 Kataisen hallitukselle ei vaihtoehtoja
20.5.2011 Omat tukevat Soinin päätöstä
25.5.2011 Portugalin tukeminen on Suomelta oikea ratkaisu
26.5.2011 Perussuomalaiset on nyt suosituin puolue
27.5.2011 Rasismia ei torjuta etuja purkamalla
2.6.2011 Suomeen syntyi vakava hallituskriisi
6.6.2011 Urpilainen odottaa tunnustelijavuoroaan
7.6.2011 Kataisen vaihtoehdot hupenevat
8.6.2011 Hallitusneuvotteluissa puhdistettiin pöytää
11.6.2011 Hallitusneuvotteluihin on tultava toisenlainen ote
12.6.2011 Varaslähtö presidentinvaaleihin

18.6.2011 Soinin varjo häilyy Kataisen hallituksen yllä

20.6.2011 Soinin kansanpuolue sopeutuu jytkeyvoiton jälkeiseen arkeen

22.6.2011 Paarlastia, ajan pelaamista ja patistamista

23.6.2011 Onko hallituksella riittävän selkeä missio?

29.6.2011 Niinistö hakee taakseen Sauli-ilmiötä

30.6.2011 Kuntahanke lujittaa Sdp:n ja kokoomuksen liittoa

20.7.2011 Kansalaisten mitta tuli täyteen

25.7.2011 Moraalikato syö ihmisten luottamusta

29.7.2011 Hirvittävä teko, mutta...

31.7.2011 Seipästä puhuttiin, EU teki aidan

1.8.2011 Löytyykö euromyönteistä presidenttiehdokasta?

2.8.2011 Halla-aho siistiköön suunsa

5.8.2011 Keskusta ei vain pääse ylös ahdingostaan

7.8.2011 Timo Soinista ei tule presidenttiä

11.8.2011 Sdp:lle Lipponen on onnenpotku

13.8.2011 EU pysyy teemana myös presidentinvaaleissa

16.8.2011 Sdp:ssä selkenevää, keskustassa pilvistä

24.8.2011 Valinta Väyrysen ja Väyrysen väliltä

25.8.2011 Joka populismiin tarttuu, se populismiin hukkuu

29.8.2011 Niinistöllä on edelleen huikea etumatka

8.9.2011 Vastuunkantoa ja meuhkaamista

12.9.2011 Perussuomalaisten peiliin katsoo Suomen kansa

15.9.2011 Tyyllilaji ei ole Halla-ahon ongelma

4.10.2011 Jotkut perussuomalaiset satuttavat ja loukkaavat

16.10.2011 Haluaako Timo Soini oikeasti presidentiksi?

18.10.2011 Niinistön kannatus on yhä omaa luokkaansa

23.10.2011 Ehdolla vapaamielinen nainen

23.10.2011 Kokoomus hellii Niinistö-ilmiötä

26.10.2011 Puolueiden asemat ovat vakiintuneet

30.10.2011 Pekka Haavisto, älykköjen ehdokas

30.10.2011 Väyrynen ainakin pyrkii presidentiksi tosissaan

15.11.2011 Rasistikin suvaitsee itseään

25.11.2011 SAK menee vaaleihin valot pimeinä

14.12.2011 EU-päätöksestä särö hallituksen sisälle

16.12.2011 Soinin puolueen suosio heikkenee

17.12.2011 Euron vastustajat haastavat Niinistön ja toisensa

22.12.2011 Suomi muuttui neuvottelijasta jääräpääksi

27.12.2011 Eurokriittisten ääni tukea suurempi

3.1.2012 Niinistön kannatus kohti normaalilukuja

8.1.2012 Köyhän miehen televisiokampanjat

14.1.2012 Haavisto yli odotusten, Lipponen alisuoriutunut

17.1.2012 Presidenttiehdokkaiden välille alkaa syntyä eroja

18.1.2012 Presidenttiehdokkaat varoivat uusia avauksia

20.1.2012 Luokituspäätöksestä tuli ase Ranskan vaalitaistoon

21.1.2012 Heitä on mahdollisuus tavata vielä tänään

23.1.2012 Haavisto sai aikaan vaalien vastajytken

3.2.2012 Ay-liikkeen "jytky" tussahti

4.2.2012 Presidentinvaalit yllättivät asiantuntijat

12.2.2012 Poliitiikan keväästä tulee erittäin myrskyisä

14.2.2012 Sähköisku keskustan sisään

25.2.2012 Halonen jää mieleen sosiaalisena omanatuntona

29.2.2012 Kreikan tuki jättää avoimia kysymyksiä

10.3.2012 Ottakaa rahat kiinni

20.3.2012 Johdattiko Stefan Wallin kaikkia muita harhaan?

29.3.2012 Metallin vaaleissa ei ollut yllätyksiä

31.3.2012 Kuinka pysyvä on eduskuntavaalien muutos?

7.4.2012 Soinin puolueen suosio hupenee

14.4.2012 Törkeys ei ole vitsi-vitsi

18.4.2012 Perussuomalaisten kannatus vähenee yhä

3.5.2012 Helsinki ei tarvitse vierasta taidetta

LIITE 2

Representaatiot kuukausi ennen vaaleja 17.3.2011–17.4.2011

Positiiviset		Negatiiviset		Neutraalit	
Jotain uutta	6	Amatöörit	5	Protesti	5
Menestyjät	17	Uhka yhteiskunnalle	11	Yksi suurista	7
Yhteensä	23	Äänestäjät tyhmiä	5	Vastustaja	10
		Häirikkö	7	Uhka muille puolueille	9
		Jarru	6	PS=Soini	3
		Vastarannan kiiski	2	Yhteensä	34
		Yhteensä	36		

Representaatiot kuukausi vaalien jälkeen 18.4.2011–14.5.2011

Positiiviset		Negatiiviset		Neutraalit	
Menestyjä	9	Jarru	10	Yllätys	3
Suoraselkäiset	2	Amatöörit	5	Protesti	4
Jotain uutta	6	Jääräpäät	4	Vastustaja	10
Yhteensä	17	Vastarannan kiiski	6	Yksi suurista	1
		Uhka yhteiskunnalle	4	Vastakkainasettelu	24
		Väistyvä ilmiö	1	Uhka muille puolueille	2
		Holtittomat	1	Yhteensä	44
		Epäonnistuja	2		
		Häirikkö	4		
		Eurooppalainen äärioikeisto	5		
		Yhteensä	37		

Representaatiot vuosi vaalien jälkeen 15.5.2011–15.5.2012

Positiiviset		Negatiiviset		Neutraalit	
Suoraselkäinen	2	Jääräpää	14	Muiden puolueiden vastustaja	21
Totuuden torvi	5	Vastarannan kiiski	7	Sala-ampuja oppositiosta	9
Menestystarina	16	Vastuunpakoilija	2	Puskistahuuteliija	7
Jotain uutta	14	Populistit	28	EU-kriitikko	28
Kansansuosikki	17	"Muut"	5	PS orpo ilman Soinia	11
PS oikeassa	12	Uhka yhteiskunnalle	15	Protesti	11
Supliikkimies-Soini	5	Häirikkö	20	Mielisteltävät	4
Soinin karisma	3	Opportunisti	4	Yhden asian liike	7
Oman tien kulkijat	3	Konsensuksen tuhoaja	23	Vihollinen	3
Yhteensä	77	Kitisijät	5	Soini, messias	6
		Uhriutujat	5	Yhteensä	107
		Amatöörit	19		
		Suvaitsemattomat	46		
		Herätysliike	9		
		Eurooppalainen äärioikeisto	4		
		Juntit	12		
		Polarisoitunut Suomi	15		
		Idiootit	18		
		Tähdenlento	6		
		Sutkauttelija-Soini	8		
		Todellisuudesta vieraantunut	4		
		Narri	5		
		Lasku vääjäämätön	16		
		Puuhastelijat	5		
		Trendi-ilmiö	5		
		Drama-queen	1		
		Räksyttäjät	3		
		Helppoheikit	1		
		Yhteensä	305		